

BGK

**BANK GOSPODARSTWA
KRAJOWEGO**

**Skonsolidowane sprawozdanie finansowe
Grupy Kapitałowej Banku Gospodarstwa Krajowego
sporządzone zgodnie z MSSF
za rok obrotowy od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2017 r.**

Warszawa, 23 kwietnia 2018 r.

Wybrane dane finansowe dotyczące skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Poniższe wybrane dane finansowe stanowią informację uzupełniającą do skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej BGK za 2017 rok.

	w tys. zł		w tys. EUR	
	Za okres od 01.01.2017 do 31.12.2017	Za okres od 01.01.2016 do 31.12.2016	Za okres od 01.01.2017 do 31.12.2017	Za okres od 01.01.2016 do 31.12.2016
Wynik z tytułu odsetek	776 106	651 577	182 841	148 908
Wynik z tytułu prowizji i opłat	156 596	120 053	36 892	27 436
Wynik z działalności operacyjnej	618 460	319 236	145 702	72 957
Zysk brutto	690 452	263 488	162 662	60 216
Zysk netto	584 439	257 041	137 687	58 743
Zysk netto przypadający na rzecz właściciela jednostki dominującej	584 565	257 041	137 716	58 743
Dochody całkowite netto	1 016 602	211 610	239 499	48 360
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej	-1 443 384	-1 882 999	-340 044	-430 331
Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej	-614 551	-748 834	-144 781	-171 135
Przepływy pieniężne z działalności finansowej	1 779 597	17 566	419 252	4 014
Przepływy pieniężne netto	-278 338	-2 614 267	-65 573	-597 451

	w tys. zł		w tys. EUR	
	Stan na 31.12.2017	Stan na 31.12.2016	Stan na 31.12.2017	Stan na 31.12.2016
Suma bilansowa	74 314 015	66 746 607	17 817 261	15 087 389
Kapitał własny ogółem	20 081 034	12 769 609	4 814 557	2 886 440
Kapitał przypisany jednostce dominującej	20 076 620	12 769 609	4 813 498	2 886 440
Współczynnik wypłacalności (łączy współczynnik kapitałowy) bez funduszy przepływowych	37,96%	30,08%	37,96%	30,08%
Współczynnik wypłacalności (łączy współczynnik kapitałowy) z funduszami przepływowymi	37,95%	30,08%	37,95%	30,08%
Fundusze podstawowe (Tier 1)	18 864 232	12 069 782	4 522 820	2 728 251
Fundusze uzupełniające (Tier 2)	0	0	0	0

Wybrane dane finansowe dotyczące skonsolidowanego sprawozdania finansowego przeliczono na EUR według następujących kursów:

	31.12.2017	31.12.2016
▪ pozycje rachunku zysków i strat, sprawozdanie z całkowitych dochodów oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych według kursu średniego NBP obliczonego jako średnia arytmetyczna kursów obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca w danym okresie	4,2447	4,3757
▪ pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej według kursu średniego NBP na ostatni dzień okresu	4,1709	4,4240

Spis treści

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	4
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	4
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	5
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	8
NOTY DOTYCZĄCE SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	9
1. Ogólne informacje	9
2. Podsumowanie ważniejszych zasad rachunkowości	19
3. Informacje dotyczące segmentów działalności	44
NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	47
4. Przychody i koszty z tytułu odsetek	47
5. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat	47
6. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	48
7. Wynik na inwestycyjnych aktywach finansowych	48
8. Pozostałe przychody i koszty operacyjne	48
9. Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości oraz rezerw	49
10. Ogólne koszty administracyjne	51
11. Podatek dochodowy	52
12. Zysk netto przypadający na jedną akcję	54
13. Wpłaty do budżetu państwa	54
NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ	55
14. Kasa, środki w Banku Centralnym	55
15. Należności od banków	55
16. Aktywa finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy	55
17. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	56
18. Kredyty i pożyczki udzielone klientom	57
19. Należności i zobowiązania z tytułu papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu	59
20. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	59
21. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	61
22. Inwestycje w jednostki stowarzyszone	61
23. Wartości niematerialne	64
24. Rzeczowe aktywa trwałe	65
25. Nieruchomości inwestycyjne	67
26. Inne aktywa	68
27. Zobowiązania wobec Banku Centralnego	68
28. Zobowiązania wobec banków	68
29. Zobowiązania wobec klientów	69
30. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	69
31. Pozostałe zobowiązania	70
32. Rezerwy	70
33. Kapitały	72
POZOSTAŁE NOTY	74
34. Zobowiązania warunkowe i gwarancje	74
35. Informacje uzupełniające do skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych	76
36. Transakcje ze Skarbem Państwa i jednostkami powiązаныmi	77
37. Transakcje z jednostkami powiązаныmi kapitałowo i osobowo	81
38. Świadczenia dla kluczowego personelu kierowniczego jednostek Grupy Kapitałowej	83
39. Zasady ustalania polityki zmiennej składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Grupie Kapitałowej	83
40. Zmiany w podmiotach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej	84
41. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych	85
42. Działalność powiernicza	88
CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM	89
43. Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej	89
44. Zarządzanie ryzykiem kredytowym	91
45. Zarządzanie ryzykiem płynności	101
46. Ryzyko rynkowe	104
47. Ryzyko operacyjne	107
48. Inne rodzaje ryzyka	108
49. Adekwatność kapitałowa	111
POZOSTAŁE NOTY DODATKOWE	116
50. Informacje dotyczące podmiotu uprawnionego do badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego	116
51. Dane o aktywach, które stanowią zabezpieczenie zobowiązań	116
52. Istotne zdarzenia następujące po dniu bilansowym, a nieuwzględnione w sprawozdaniu	117

Skonsolidowany rachunek zysków i strat

	Nota	2017	2016
Działalność kontynuowana			
Przychody z tytułu odsetek	4	1 826 232	1 510 632
Koszty z tytułu odsetek	4	-1 050 126	-859 055
Wynik z tytułu odsetek		776 106	651 577
Przychody z tytułu prowizji i opłat	5	167 909	130 979
Koszty z tytułu prowizji i opłat	5	-11 313	-10 926
Wynik z tytułu prowizji i opłat		156 596	120 053
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	6	26 239	54 639
Wynik na inwestycyjnych aktywach finansowych	7	30 578	24 869
Wynik z działalności bankowej		989 519	851 138
Pozostałe przychody operacyjne	8	102 358	75 079
Pozostałe koszty operacyjne	8	-29 730	-9 448
Ogólne koszty administracyjne	10	-394 049	-354 777
Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości oraz rezerw	9	-49 638	-242 756
Wynik z działalności operacyjnej		618 460	319 236
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych	22	71 992	-55 748
Zysk brutto		690 452	263 488
Podatek dochodowy	11	-106 013	-6 447
Zysk netto		584 439	257 041
Zysk netto przypadający na rzecz właściciela jednostki dominującej		584 565	257 041
Zysk/strata netto przypadający na udziały niesprawujące kontroli		-126	0

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów

	Nota	2017	2016
Zysk netto		584 439	257 041
Inne dochody całkowite		432 163	-45 431
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		432 279	-43 850
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:		432 241	-43 842
Podatek odroczony z tytułu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	11	-101 401	10 285
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek podporządkowanych		38	-8
Pozycje, które nie mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		-116	-1 581
Rzeczowe aktywa trwałe i nieruchomości inwestycyjne, w tym:		-27	-2
Podatek odroczony z tytułu rzeczowych aktywów trwałych i nieruchomości inwestycyjnych	11	6	0
Zyski i straty z wyceny programów określonych świadczeń, w tym:		-89	-1 579
Podatek odroczony z tytułu wyceny programów określonych świadczeń	11	21	371
Dochody całkowite netto, razem		1 016 602	211 610
Dochody całkowite netto przypadające na rzecz właściciela jednostki dominującej		1 016 728	211 610
Dochody całkowite netto przypadające na rzecz udziałów niesprawujących kontroli		-126	0

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego przedstawione na kolejnych stronach stanowią jego integralną część.

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

	Nota	31.12.2017	31.12.2016
Aktywa			
Kasa, środki w Banku Centralnym	14	988 581	646 776
Należności od banków	15	3 247 473	3 636 366
Aktywa finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy	16	130 233	136 399
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	17	1 342 070	478 808
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto, w tym:	18	27 223 753	24 631 524
odpisy z tytułu trwałej utraty wartości	18	-758 203	-768 331
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	19	2 105 540	3 946 887
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	20	37 061 252	31 619 745
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	21	0	0
Inwestycje w jednostki stowarzyszone	22	1 066 205	645 437
Wartości niematerialne	23	43 176	36 782
Rzeczowe aktywa trwałe	24	143 974	140 147
Nieruchomości inwestycyjne	25	834 428	587 771
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		1	18
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	11	80 185	207 724
Inne aktywa	26	47 144	32 223
Aktywa razem		74 314 015	66 746 607
Zobowiązania i kapitał własny			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	27	0	0
Zobowiązania wobec banków	28	3 594 140	3 978 829
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	17	1 284 618	608 005
Zobowiązania wobec klientów	29	33 692 320	37 109 252
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	19	7 573 820	5 752 184
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	30	6 299 315	5 801 403
Pozostałe zobowiązania	31	1 421 778	411 191
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		70 136	60 560
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	11	7 090	2 800
Rezerwy	32	289 764	252 774
Zobowiązania razem		54 232 981	53 976 998
Kapitał własny			
Kapitał (fundusz) statutowy		17 950 629	11 339 138
Kapitał (fundusz) zapasowy		679 249	646 414
Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny		355 456	-76 669
Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe		232 330	232 330
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek podporządkowanych		29	-9
Zysk (strata) z lat ubiegłych		274 362	371 364
Wynik finansowy roku bieżącego		584 565	257 041
Kapitał (fundusz) przypadający na rzecz właściciela jednostki dominującej		20 076 620	12 769 609
Udziały niesprawujące kontroli		4 414	0
Kapitał ogółem		20 081 034	12 769 609
Suma zobowiązań i kapitału własnego		74 314 015	66 746 607
Współczynnik wypłacalności (łączny współczynnik kapitałowy) bez funduszy przepływowych		37,96%	30,08%
Współczynnik wypłacalności (łączny współczynnik kapitałowy) z funduszami przepływowymi	49	37,95%	30,08%

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego przedstawione na kolejnych stronach stanowią jego integralną część.

Skonsolidowane sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym

Zmiany w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 r.	Nota	Kapitały własne przypadające na jednostkę dominującą											Udziały niesprawujące kontroli	Kapitały własne razem
		Kapitał (fundusz) statutowy	Kapitał (fundusz) zapasowy	Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny				Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe		Różnice kursowe z przeliczenia jednostek podporządkowanych	Zyski/straty zatrzymane	Razem		
				Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zyski i straty aktuarialne	Kapitał z aktualizacji wyceny nieruchomości inwestycyjnych	Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	Kapitał (fundusz) rezerwowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowgo					
1 stycznia 2017 r.		11 339 138	646 414	-76 280	-1 996	1 607	0	76 830	155 500	-9	628 405	12 769 609	0	12 769 609
Dochody całkowite razem, w tym:		0	0	432 241	-89	-27	0	0	0	0	584 598	1 016 723	-126	1 016 597
zysk netto bieżącego okresu		0	0	0	0	0	0	0	0	0	584 565	584 565	-126	584 439
aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży brutto		0	0	533 642	0	0	0	0	0	0	0	533 642	0	533 642
podatek odroczoney		0	0	-101 401	21	6	0	0	0	0	0	-101 374	0	-101 374
przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych		0	0	0	-110	0	0	0	0	0	0	-110	0	-110
przeniesienie na wynik roku bieżącego		0	0	0	0	-33	0	0	0	0	33	0	0	0
różnice z przeliczenia jednostki FEZ		0	0	0	0	0	0	0	0	38	0	38	0	38
Transfer zysku, w tym:		320 906	34 035	0	0	0	0	0	0	0	-355 276	-335	0	-335
z przeznaczeniem na kapitał		320 906	34 035	0	0	0	0	0	0	0	-354 941	0	0	0
odpis z zysku na FZS		0	0	0	0	0	0	0	0	0	-329	-329	0	-329
podatek dochodowy		0	0	0	0	0	0	0	0	0	-6	-6	0	-6
Wniesienie obligacji i środków pieniężnych przez Skarb Państwa - podwyższenie kapitału własnego	33	6 290 400	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6 290 400	0	6 290 400
Podział zysku (wypłata dywidendy)		0	-1 200	0	0	0	0	0	0	0	1 200	0	0	0
Przeniesienie wartości godziwej aktywów netto KFM		185	0	0	0	0	0	0	0	0	0	185	0	185
Wniesienie udziałów niesprawujących kontroli		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4 540	4 540
31 grudnia 2017 r.		17 950 629	679 249	355 961	-2 085	1 580	0	76 830	155 500	29	858 927	20 076 620	4 414	20 081 034

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego przedstawione na kolejnych stronach stanowią jego integralną część.

Zmiany w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r.	Nota	Kapitał (fundusz) statutowy	Kapitał (fundusz) zapasowy	Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny				Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe		Zyski/straty zatrzymane	Różnice kursowe z przeliczenia jednostek podporządkowanych	Kapitał przypisany właścicielowi jednostki dominującej	Kapitał własny ogółem
				Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zyski i straty aktuarialne	Kapitał z aktualizacji wyceny nieruchomości inwestycyjnych	Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	Kapitał (fundusz) rezerwowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego				
1 stycznia 2016 r.		8 409 540	614 445	-32 438	-417	1 607	2	76 830	155 500	484 892	-1	9 709 960	9 709 960
Dochody całkowite razem, w tym:		0	0	-43 842	-1 579	0	-2	0	0	257 041	-8	211 610	211 610
zysk netto bieżącego okresu		0	0	0	0	0	0	0	0	257 041	0	257 041	257 041
aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży brutto		0	0	-54 127	0	0	0	0	0	0	0	-54 127	-54 127
podatek odroczony		0	0	10 285	371	0	0	0	0	0	0	10 656	10 656
przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych		0	0	0	-1 950	0	0	0	0	0	0	-1 950	-1 950
przeniesienie na wynik roku bieżącego		0	0	0	0	0	-2	0	0	0	0	-2	-2
różnice z przeliczenia jednostki FEZ		0	0	0	0	0	0	0	0	0	-8	-8	-8
Transfer zysku, w tym:		36 268	31 969	0	0	0	0	0	0	-68 638	0	-401	-401
z przeznaczeniem na kapitał		36 268	31 969	0	0	0	0	0	0	-68 237	0	0	0
odpis z zysku na FZŚ		0	0	0	0	0	0	0	0	-395	0	-395	-395
podatek dochodowy		0	0	0	0	0	0	0	0	-6	0	-6	-6
Wniesienie obligacji przez Skarb Państwa – podwyższenie kapitału własnego	33	2 893 200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2 893 200	2 893 200
Wpłaty do budżetu państwa – podział zysku	13	0	0	0	0	0	0	0	0	-44 891	0	-44 891	-44 891
Przeniesienie wartości godziwej aktywów netto KFM		130	0	0	0	0	0	0	0	0	0	130	130
Pozostałe		0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1
31 grudnia 2016 r.		11 339 138	646 414	-76 280	-1 996	1 607	0	76 830	155 500	628 405	-9	12 769 609	12 769 609

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego przedstawione na kolejnych stronach stanowią jego integralną część.

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	Nota	2017	2016
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk (strata) netto		584 439	257 041
Korekty razem:		-2 027 823	-2 140 040
Podatek dochodowy ujęty w wyniku finansowym		106 013	6 447
Amortyzacja	10	23 024	29 985
Zysk/ strata z działalności inwestycyjnej		-88 522	38 588
Odsetki i dywidendy	35	188 724	175 396
Różnice kursowe		-16 980	8 838
Zmiana stanu należności od banków		-231 250	-17 026
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu		-857 096	-136 419
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom		-2 590 442	-4 855 740
Zmiana stanu należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu		1 841 347	-2 773 174
Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		-107 049	-14 830 640
Zmiana stanu innych aktywów oraz aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży		-13 151	-4 117
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków		-348 220	-462 820
Zmiana stanu zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu		676 613	365 747
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów		-3 411 964	17 447 183
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu		1 821 636	2 868 411
Zmiana stanu rezerw		37 065	8 012
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań		1 009 289	52 801
Zapłacony podatek dochodowy		-67 739	-62 350
Inne korekty	35	879	838
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		-1 443 384	-1 882 999
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy		5 205	26 710
Zbycie rzeczowych aktywów trwałych		7	33
Zbycie wartości niematerialnych		10	0
Zbycie nieruchomości inwestycyjnych		2 900	82
Zbycie udziałów w jednostkach stowarzyszonych	22	0	960
Zbycie kapitałowych aktywów finansowych		0	22 294
Otrzymane dywidendy	35	2 288	3 341
Wydatki		619 756	775 544
Nabycie rzeczowych aktywów trwałych	24	17 913	37 446
Nabycie wartości niematerialnych	23	16 243	18 517
Nabycie nieruchomości inwestycyjnych	25	220 228	343 479
Nabycie udziałów w jednostkach stowarzyszonych	22	348 902	366 022
Nabycie kapitałowych aktywów finansowych		16 470	10 080
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		-614 551	-748 834
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy		4 574 037	1 021 651
Wpływy netto z wydania udziałów (emisji akcji)		598	0
Zaciągnięcie długoterminowych kredytów		208 454	521 151
Emisja dłużnych papierów wartościowych		2 864 985	500 500
Podwyższenie kapitału własnego przez Skarb Państwa		1 500 000	0
Wydatki		2 794 440	1 004 085
Spląty długoterminowych kredytów		236 026	279 380
Spląty odsetek		54 757	50 939
Wykup wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych		2 370 000	500 000
Wypłacone odsetki od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych		133 657	128 875
Wypłaty na rzecz właścicieli		0	44 891
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		1 779 597	17 566
D. Przepływy pieniężne netto		-278 338	-2 614 267
w tym z tytułu różnic kursowych od gotówki i jej ekwiwalentów		0	0
E. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		3 498 776	6 113 043
F. Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	35	3 220 438	3 498 776

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego przedstawione na kolejnych stronach stanowią jego integralną część.

Noty dotyczące skonsolidowanego sprawozdania finansowego

1. Ogólne informacje

Jednostką dominującą w Grupie Kapitałowej Banku Gospodarstwa Krajowego („Grupa”, „Grupa Kapitałowa”) jest Bank Gospodarstwa Krajowego („jednostka dominująca”, „Bank”, „BGK”).

Bank Gospodarstwa Krajowego jest bankiem państwowym, w rozumieniu ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz.U. 2017 poz. 1876, z późn. zm.), ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz.U. 2017 poz. 1843, z późn. zm.), a także statutu nadanego w drodze rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 16 września 2016 r. w sprawie nadania statutu Bankowi Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. z 2016 r., poz. 1527). Bank działa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Siedziba centrali Banku mieści się w Warszawie przy Al. Jerozolimskich 7, 00-955 Warszawa. Jednostce dominującej nadano numer statystyczny REGON 000017319 oraz numer identyfikacji podatkowej NIP 525-00-12-372. Poza centralą, BGK posiada również 16 placówek, które zlokalizowane są we wszystkich miastach wojewódzkich.

Wykonując czynności przewidziane w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, Bank prowadzi działalność własną, która jest działalnością uzupełniającą w stosunku do prowadzonej, podstawowej działalności zleconej.

Zgodnie z art. 4 ustawy o Banku Gospodarstwa Krajowego podstawowym celem działalności BGK jest wspieranie polityki gospodarczej Rady Ministrów, rządowych programów społeczno-gospodarczych, w tym poręczeniowo - gwarancyjnych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego, obejmujących w szczególności projekty:

- Realizowane z wykorzystaniem środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej oraz międzynarodowych instytucji finansowych,
- infrastrukturalne,
- związane z rozwojem sektora mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym realizowane z wykorzystaniem środków publicznych.

Na mocy art. 5 i 6 ustawy o BGK, Bank realizuje zadania, do których należą m.in.:

- obsługa funduszy utworzonych, powierzonych lub przekazanych BGK na podstawie odrębnych ustaw,
- obsługa transakcji eksportowych z zastosowaniem instrumentów wspierania eksportu oraz wspieranie eksportu polskich towarów i usług, zgodnie z odrębnymi przepisami lub w ramach realizacji programów rządowych,
- prowadzenie – bezpośrednio lub pośrednio – działalności gwarancyjnej lub poręczeniowej w ramach realizacji programów rządowych lub w imieniu i na rachunek Skarbu Państwa na podstawie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, w szczególności dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw,
- wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego, w szczególności budownictwa mającego na celu budowę lokali mieszkalnych na wynajem, zgodnie z odrębnymi przepisami lub w ramach realizacji rządowych programów,
- obsługa bankowa rachunków budżetu państwa,
- obsługa budżetów jednostek samorządu terytorialnego,
- obsługa rachunków państwowych lub samorządowych osób prawnych utworzonych na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych,
- inne czynności realizowane z wykorzystaniem środków publicznych, określone umowami zawartymi z organami administracji rządowej.

17 lipca 2017 roku Rada Nadzorcza Banku Gospodarstwa Krajowego zatwierdziła nową Strategię na lata 2017-2020. Opiera się ona na wizji BGK jako partnera finansowego aktywnie wspierającego przedsiębiorczość i efektywne wykorzystywanie programów rozwojowych, który jest także inicjatorem i uczestnikiem współpracy między biznesem, sektorem publicznym a instytucjami finansowymi. Nowa Strategia BGK wynika z nowych wyzwań stojących przed polską gospodarką adresowanych m.in. w ramach Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju, która charakteryzuje się wzrostem gospodarczym opartym o wiedzę i doskonałość, zrównoważonym rozwojem społeczno-terytorialnym oraz skutecznością Państwa.

Bank Gospodarstwa Krajowego opiera swoją kulturę na profesjonalizmie, partnerskiej współpracy i zaangażowaniu.

W powiązaniu z tymi wartościami zdefiniowano nowy model organizacji skupiający się na czterech podstawowych filarach: finansowanie rozwoju i inwestycji, programy europejskie, finanse publiczne oraz doskonałość operacyjna.

Bank Gospodarstwa Krajowego, jako państwowy bank rozwoju, stawia sobie za cel inicjowanie i realizację działań, które służą ogólnemu wzrostowi gospodarczemu oraz rozwojowi przedsiębiorstw. Finansuje projekty infrastrukturalne, jest poręczycielem i gwarantem oraz obsługuje liczne programy mające na celu poprawę sytuacji na rynku mieszkaniowym. W oparciu o jedną z głównych wartości – współpracę – nawiązuje relacje z innymi instytucjami finansowymi, uwzględniając partnerskie zasady. Bardzo ważnym aspektem jest wspieranie rozwoju gospodarki w obszarach, w których rynek nie działa efektywnie. Przejawia się to między innymi mobilizacją kapitału prywatnego, uczestnictwem w konsorcjach i stałą współpracą z instytucjami rozwoju.

Jednym z elementów Strategii Banku Gospodarstwa Krajowego na lata 2017-2020 jest zdefiniowanie kluczowych mierników realizacji strategii i wyznaczenie prognozowanego poziomu ich realizacji w horyzoncie do roku 2020.

Z uwagi na rozwojowy charakter Banku jednym z podstawowych wskaźników efektywności jest „wartość kreowanego finansowania gospodarki” będąca odzwierciedleniem zdolności Banku do generowania wartości dodanej dla gospodarki. Poza tym położono szczególny nacisk na konieczną do przeprowadzenia transformację kulturową umożliwiającą wejście BGK na tory długofalowego rozwoju przy właściwie określonym apetycie na ryzyko.

Kluczowym czynnikiem osiągnięcia planowanych wartości jest doskonałość operacyjna, w realizacji której pomogą zdefiniowane obszary zaangażowania pracowników. Podzielone je na cztery kategorie: nowy model biznesowy, IT, komunikację i HR, a w każdym z nich wyróżniono kluczowe projekty i działania, mające na celu realizację strategii Banku Gospodarstwa Krajowego na lata 2017-2020.

W ramach działalności zleconej Bank Gospodarstwa Krajowego obsługuje:

Rodzaj działalności zleconej		Podstawa prawna
I. Fundusze utworzone, powierzone lub przekazane BGK na podstawie odrębnych ustaw		
1.	Krajowy Fundusz Drogowy (KFD)	Ustawa z dnia 27 października 1994 r. o autostradach płatnych oraz o Krajowym Funduszu Drogowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1057).
2.	Fundusz Kolejowy (FK)	Ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o Funduszu Kolejowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 510).
3.	Fundusz Żeglugi Śródlądowej (FZŚ)	Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o Funduszu Żeglugi Śródlądowej i Funduszu Rezerwowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 2095).
4.	Fundusz Termomodernizacji i Remontów (FTiR)	Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych (Dz. U. z 1998 r. Nr 162 poz. 1121, z późn. zm. – akt archiwalny); obecnie Fundusz działa na mocy ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów (Dz. U. z 2017 r., poz. 130 z późn. zm.).
5.	Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich (FPiKS)	Ustawa z dnia 17 lipca 1998 r. o pożyczkach i kredytach studenckich (Dz. U. z 2017 r. poz. 357).
	Fundusz Dopłat (FD), który obejmuje między innymi programy:	
	• Mieszkanie dla Młodych;	Ustawa z dnia 27 września 2013 r. o pomocy państwa w nabyciu pierwszego mieszkania przez młodych ludzi, (Dz. U. z 2017 r. poz. 1184 z późn. zm.).
	• Rodzina na Swoim;	Ustawa z dnia 8 września 2006 r. o finansowym wsparciu rodzin i innych osób w nabywaniu własnego mieszkania (Dz. U. z 2017 r. poz. 1407).
	• Budownictwo Socjalne (program), program finansowego wsparcia na tworzenie lokali socjalnych, mieszkań chronionych i noclegowni „Budownictwo socjalne”;	Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1392).
6.	• Dopłaty do oprocentowania kredytów mieszkaniowych o stałej stopie procentowej (program);	Ustawa z dnia 5 grudnia 2002 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów mieszkaniowych o stałej stopie procentowej (Dz. U. z 2017 r. poz. 650).
	• Dopłaty do oprocentowania kredytów i obligacji w ramach finansowania zwrotnego przez BGK przedsięwzięć inwestycyjno-budowlanych w ramach rządowego programu popierania budownictwa mieszkaniowego	Ustawa z dnia z dnia 26 października 1995 r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego (Dz. U. z 2017 r. poz. 79).
7.	Fundusz Wsparcia Kredytobiorców (FWK)	Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy (Dz. U. z 2015 r. poz. 1925).
II. Państwowy fundusz celowy		
1.	Fundusz Kredytu Technologicznego	Ustawa z dnia 30 maja 2008 r. o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1710, z późn. zm.); BGK udziela przedsiębiorcom z sektora MŚP dofinansowania na realizację projektów z zakresu wdrażania innowacyjnych technologii. Dofinansowanie przeznaczone jest na częściową spłatę kredytów udzielanych przedsiębiorcom przez banki komercyjne, współpracujące z BGK. Fundusz Kredytu Technologicznego zasilany jest środkami Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój na lata 2014 – 2020, poddziałanie 3.2.2 (wcześniej Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013).
III. Rządowe programy społeczno – gospodarcze oraz programy samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego		
1.	Inicjatywa JEREMIE	Umowy o finansowaniu z Instytucjami Zarządzającymi Regionalnymi Programami Operacyjnymi na lata 2007-2013 - w zakresie zarządzania funduszami powierniczymi w województwach: dolnośląskim, łódzkim, mazowieckim i pomorskim (pozadotacyjne wsparcie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw ze środków publicznych).

	Inicjatywa JESSICA, która obejmuje programy:	
	• Inicjatywa JESSICA (2007-2013)	Bank administruje portfelem pożyczek inwestycyjnych udzielonych w ramach inicjatywy JESSICA wdrażanej w województwach: wielkopolskim, pomorskim i mazowieckim. Łączna kwota udzielonych pożyczek opiewa na kwotę ok. 720 mln zł. Środki na pożyczki pochodziły z regionalnych programów operacyjnych na lata 2007-2013 wymienionych wyżej województw. Bank administrować będzie udzielonymi pożyczkami JESSICA do 2035 r.
2.	• JESSICA 2 Wielkopolska (2014-2020)	W listopadzie 2016 r. BGK podpisał dwie umowy z Zarządem Województwa Wielkopolskiego, na mocy których Bank zarządza kwotą ok. 285 mln zł, z przeznaczeniem na preferencyjne pożyczki finansujące projekty z zakresu rewitalizacji oraz efektywności energetycznej w budynkach publicznych i budownictwie wielorodzinnym. Środki na ten cel pochodzą z Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020. Wdrażanie programu oparte jest na doświadczeniach z realizacji Inicjatywy JESSICA 2007-2013.
	• JESSICA 2 Pomorskie (2014-2020)	W grudniu 2017 r. BGK podpisał umowę operacyjną z EBI dotyczącą województwa pomorskiego. W ramach ww. umowy w BGK alokowane zostaną środki w wysokości 76,2 mln zł z przeznaczeniem na preferencyjne pożyczki finansujące projekty z zakresu rewitalizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020. Bank będzie pełnił rolę pośrednika finansowego. Wdrażanie programu oparte jest na doświadczeniach z realizacji Inicjatywy JESSICA 2007-2013.
3.	Program obsługi konsolidacji środków publicznych	Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2077, z późn. zm.); Bank od dnia 1 maja 2011 r. prowadzi obsługę konsolidacji środków publicznych oraz obsługę rachunków bankowych podmiotów podlegających konsolidacji środków publicznych; ustawą z dnia 26 września 2014 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r. poz. 1626 – akt archiwalny) rozszerzony został zakres konsolidacji środków publicznych o nowe jednostki sektora finansów publicznych oraz wprowadzono konsolidacje sum depozytowych sądów powszechnych. Nowe podmioty zostały objęte II etapem konsolidacji środków publicznych z dniem 1 stycznia 2015 r.
4.	Program obsługi płatności w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich i krajowego współfinansowania	Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2077, z późn. zm.); od dnia 1 stycznia 2010 r. Bank prowadzi obsługę płatności ze środków europejskich i krajowego współfinansowania.
5.	Program wspieranie przedsiębiorczości z wykorzystaniem poręczeń i gwarancji Banku Gospodarstwa Krajowego; Program rządowy „Wspieranie przedsiębiorczości z wykorzystaniem poręczeń i gwarancji Banku Gospodarstwa Krajowego” (w tym de minimis)	Ustawa z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz. U. z 2017 r. poz. 2022).
6.	Wyплаты rekompensat z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami RP	Ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej – (Dz. U. z 2016 r. poz. 2042, z późn. zm.).
7.	Pożyczka z budżetu państwa na wyprzedzające finansowanie operacji realizowanych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013; Pożyczka z budżetu państwa na wyprzedzające finansowanie operacji realizowanych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020;	Ustawa z dnia 22 września 2006 r. o uruchamianiu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przeznaczonych na finansowanie wspólnej polityki rolnej (Dz. U. z 2012 r., poz. 1065, z późn. zm.); ustawa z dnia 27 maja 2015 r. o finansowaniu wspólnej polityki rolnej (Dz. U. poz. 1130, z późn. zm.).
8.	Program popierania budownictwa mieszkaniowego (zlikwidowany KFM);	Ustawa z dnia 2 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, ustawy o Banku Gospodarstwa Krajowego oraz niektórych ustaw (Dz. U. 2009 r. nr 65 poz. 545 – akt archiwalny); programy popierania budownictwa mieszkaniowego - ustawa z dnia 26 października 1995 r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego (Dz. U. z 2017 r. poz. 79 z późn. zm.).

9.	Program Społecznego Budownictwa Czynszowego	Ustawa z dnia 26 października 1995 r. o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego (Dz.U. 2017 r. poz. 79 z późn. zm.).
10.	Program „Pierwszy Biznes”	Program wycofany z oferty Banku, pozostający w obsłudze.
11.	Program „Pierwszy Biznes – Wsparcie w Starcie”	Umowa zawarta z Ministrem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (dawniej Ministrem Pracy i Polityki Społecznej) – podstawa prawna ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2017 r. poz. 1065, z późn. zm.). Celem programu jest rozwój przedsiębiorczości oraz tworzenie nowych miejsc pracy, jako elementów rozwoju rynku pracy, przeciwdziałanie bezrobociu i promowanie zatrudnienia poprzez finansowanie zwrotne (pożyczki) na preferencyjnych warunkach kosztów podejmowania działalności gospodarczej i tworzenia nowych miejsc pracy, w szczególności przez studentów, absolwentów i osoby bezrobotne. W ramach Programu, oprócz pożyczek, zarówno osoby ubiegające się jak i beneficjenci pożyczki na podjęcie działalności, mogą uzyskać bezpłatne usługi szkolenia i doradztwa m.in. z zakresu prowadzenia działalności, prowadzenia księgowości, przepisów podatkowych. Środki na realizację programu pochodzą z Funduszu Pracy oraz ze sprzedaży należących do Skarbu Państwa akcji i udziałów znajdujących się w gestii ministra właściwego ds. pracy. Łączny budżet programu opiewa na kwotę ok. 500 mln zł.
12.	Program rządowy "Finansowe Wspieranie Eksportu"	Program rządowy „Finansowe Wspieranie Eksportu” przyjęty na posiedzeniu Rady Ministrów w dniu 28 lipca 2009 r. Na mocy programu BGK udziela zagranicznym nabywcom (bezpośrednio lub poprzez bank nabywcy) kredytów finansujących zakup polskich towarów i usług. PR FWE działa w Banku Gospodarstwa Krajowego na podstawie Umowy zawartej przez BGK, Ministerstwo Finansów i Korporację Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A. (KUKE S.A.) z dnia 23 maja 2013 r. oraz na podstawie Umowy w sprawie realizacji rządowego programu „Finansowe Wspieranie Eksportu” zawartej w dniach 27-29.08.2013 r. pomiędzy Ministrem Finansów a Bankiem Gospodarstwa Krajowego.
13.	Obsługa bankowa i ewidencja księgowa zobowiązań i należności Skarbu Państwa;	Bank Gospodarstwa Krajowego prowadzi obsługę bankową i ewidencję księgową zobowiązań i należności Skarbu Państwa od dnia 1 grudnia 2002 r. Obsługa Programu prowadzona jest na podstawie umowy z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie powierzenia BGK prowadzenia obsługi bankowej i ewidencji księgowej wybranych zobowiązań i należności Skarbu Państwa zawartej pomiędzy Ministrem Finansów a Bankiem Gospodarstwa Krajowego.
14.	Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich – Komponent A Mikropożyczki	Program został zakończony, BGK prowadzi obsługę udzielonych w ramach programu pożyczek.
15.	Program Obsługi Stref Ekonomicznych (Fundusz Strefowy)	Ustawa z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw (Dz. U. Nr 188 poz. 1840, z późn. zm.).
16.	Program dopłat do oprocentowania kredytów eksportowych o stałych stopach procentowych (DOKE)	Ustawa z dnia 8 czerwca 2001 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów eksportowych o stałych stopach procentowych (Dz. U. Nr 73 poz. 762, z późn. zm.).
17.	Projekt systemowy pt. „Wsparcie inżynierii finansowej na rzecz rozwoju Ekonomii Społecznej”	Projekt realizowany przez BGK na mocy umowy zawartej z MRPiPS w 2012 r. ze środków Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 (Działanie 1.4) z późn. zm., obejmujący: a) monitorowanie preferencyjnych pożyczek udzielanych podmiotom ekonomii społecznej (PES) do końca 2016 r. w ramach pilotażu pożyczek dla PES (Pilotaż) oraz b) zapewnienie finansowego wsparcia dla PES w postaci gwarancji, udzielanych ze środków Funduszu Gwarancyjnego utworzonego ze spłat w ramach Pilotażu.
18.	Projekt pozasystemowy „Wdrożenie instrumentu pożyczkowego i reporeczeniowego w ramach Krajowego Funduszu Przedsiębiorczości Społecznej”	Projekt realizowany przez BGK na mocy umowy zawartej z MRPiPS w 2016 r. ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (Działanie 2.9); projekt ma na celu wzrost liczby PES korzystających ze zwrotnych form finansowania, tj. np. pożyczek i reporeczeń, dzięki czemu podmioty te zyskują możliwość wzmocnienia i rozszerzenia prowadzonej działalności lub realizacji nowych przedsięwzięć.
19.	Program pożyczek ze środków Skarbu Państwa na finansowanie programów restrukturyzacyjnych PZOZ	Ustawa z dnia 15 kwietnia 2005 r. o pomocy publicznej i restrukturyzacji publicznych zakładów opieki zdrowotnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 78, poz. 684, z późn. zm.).
20.	Program dopłat do oprocentowania kredytów udzielanych lekarzom, lekarzom stomatologom, pielęgniarkom i położnym oraz warunki ich umarzania	Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów udzielanych lekarzom, lekarzom stomatologom, pielęgniarkom, położnym oraz o umarzaniu tych kredytów (Dz. U. z 2001 r. Nr 128, poz. 1406, z późn. zm.)

21.	Program dopłat do oprocentowania kredytów udzielonych na usuwanie skutków powodzi, osuwisk ziemnych i huraganów	Ustawa z dnia 8 lipca 1999 r. o dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych udzielonych na usuwanie skutków powodzi (Dz. U. Nr 62 poz. 690, z późn. zm.).
22.	Instrumenty finansowe ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach regionalnych programów operacyjnych 2014-2020	W ramach realizacji programów operacyjnych perspektywy finansowej 2014-2020, BGK zawarł umowy o finansowanie z Instytucjami Zarządzającymi w 10 województwach (na realizację 11 Projektów), tj.: dolnośląskiego, lubelskiego, lubuskiego, łódzkiego, małopolskiego, opolskiego, podkarpackiego, podlaskiego, zachodniopomorskiego i świętokrzyskiego, na mocy których Bank pełni rolę Menadżera Funduszu Funduszy. Projekty realizowane są poprzez pośredników finansowych, wybieranych w trybach określonych prawem zamówień publicznych. Całkowita alokacja na projekty ze środków EFS wynosi 275,64 mln zł. Finansowaniu podlegają wydatki związane z podejmowaniem działalności gospodarczej przez osoby bezrobotne, bierne zawodowo, poszukujące pracy lub utworzeniem miejsca pracy.
25.	Program Operacyjny Polska Cyfrowa (środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego). Projekt pt. Wdrożenie instrumentów finansowych w ramach osi priorytetowej I „Powszechny dostęp do szybkiego internetu” Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020	Umowa o dofinansowanie z dnia 6 lutego 2017 r. zawarta pomiędzy Centrum Projektów Polska Cyfrowa (Instytucja Pośrednicząca) a Bankiem Gospodarstwa Krajowego (Menadżer Funduszu Funduszy). Preferencyjne pożyczki przeznaczone są dla przedsiębiorców telekomunikacyjnych w celu realizowania inwestycji, głównie szerokopasmowego internetu; możliwe jest również finansowanie płynnościowe podmiotów z sektora MŚP. Łączny budżet projektu wynosi prawie 1,176 mld zł (dofinansowanie unijne oraz wkład krajowy). Z uwagi na fakt, że pożyczki mogą być udzielane nawet na okres 15-letni, zakłada się, że projekt będzie realizowany do 2035 r.
26.	Projekty wsparcia przedsiębiorczości w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych na lata 2014-2020	Umowy o finansowaniu z Instytucjami Zarządzającymi Regionalnymi Programami Operacyjnymi na lata 2014-2020 w zakresie zarządzania funduszami funduszy w województwach: dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, lubelskim, lubuskim, łódzkim, małopolskim, mazowieckim, opolskim, podkarpackim, podlaskim, pomorskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim oraz zachodniopomorskim (poza dotacyjne wsparcie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw ze środków publicznych).
27.	Projekty wsparcia przedsiębiorczości w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej oraz Przedsiębiorcza Polska Wschodnia – Turystyka	Umowy o finansowaniu z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości oraz ze Skarbem Państwa – Ministrem Rozwoju i Finansów w zakresie projektów realizowanych ze środków Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej w województwach: lubelskim, podlaskim, podkarpackim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim (poza dotacyjne wsparcie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw ze środków publicznych).
28.	Projekty wsparcia przedsiębiorczości (instrumenty kapitałowe) w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój	Umowy o finansowaniu ze Skarbem Państwa – Ministrem Rozwoju i Finansów w ramach projektów realizowanych ze środków Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020 (instrumenty kapitałowe).

Dodatkowo, w ramach zawartych umów pożyczkowych z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (EBI) typu global loan, BGK udziela kredytów o charakterze preferencyjnym na finansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przez podmioty sektora publicznego (w szczególności JST i spółki komunalne) oraz na wsparcie działalności operacyjnej przedsiębiorstw prywatnych (w szczególności z sektora MŚP). W praktyce oznacza to, że Bank pozyskuje środki z EBI z przeznaczeniem na rozwój własnej akcji kredytowej.

1.1. Skład Rady Nadzorczej oraz Zarządu jednostki dominującej

1) Skład Rady Nadzorczej Banku

Na dzień 31 grudnia 2017 r. w skład Rady Nadzorczej Banku wchodził:

- Paweł Borys – Przewodniczący Rady Nadzorczej,
- Witold Słowik – Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej,
- Jakub Modrzejewski – Sekretarz Rady Nadzorczej,
- Artur Adamski – Członek Rady Nadzorczej,
- Beata Gorajek – Członek Rady Nadzorczej,
- Kamil Mrocza – Członek Rady Nadzorczej,
- Jarosław Nowacki – Członek Rady Nadzorczej,
- Jan Filip Staniłko – Członek Rady Nadzorczej,
- Jerzy Szmit – Członek Rady Nadzorczej,
- Łukasz Robert Śmigasiewicz – Członek Rady Nadzorczej.

Skład Rady Nadzorczej na dzień podpisania skonsolidowanego sprawozdania finansowego:

- Paweł Borys – Przewodniczący Rady Nadzorczej,
- Witold Słowik – Zastępca Przewodniczącego Rady Nadzorczej,
- Jakub Modrzejewski – Sekretarz Rady Nadzorczej,
- Artur Adamski – Członek Rady Nadzorczej,
- Beata Gorajek – Członek Rady Nadzorczej,
- Mariusz Gruda – Członek Rady Nadzorczej,
- Kamil Mrocza – Członek Rady Nadzorczej,
- Jarosław Nowacki – Członek Rady Nadzorczej,
- Jan Filip Staniłko – Członek Rady Nadzorczej,
- Jerzy Szmit – Członek Rady Nadzorczej,
- Łukasz Robert Śmigasiewicz – Członek Rady Nadzorczej.

2) Skład Zarządu Banku

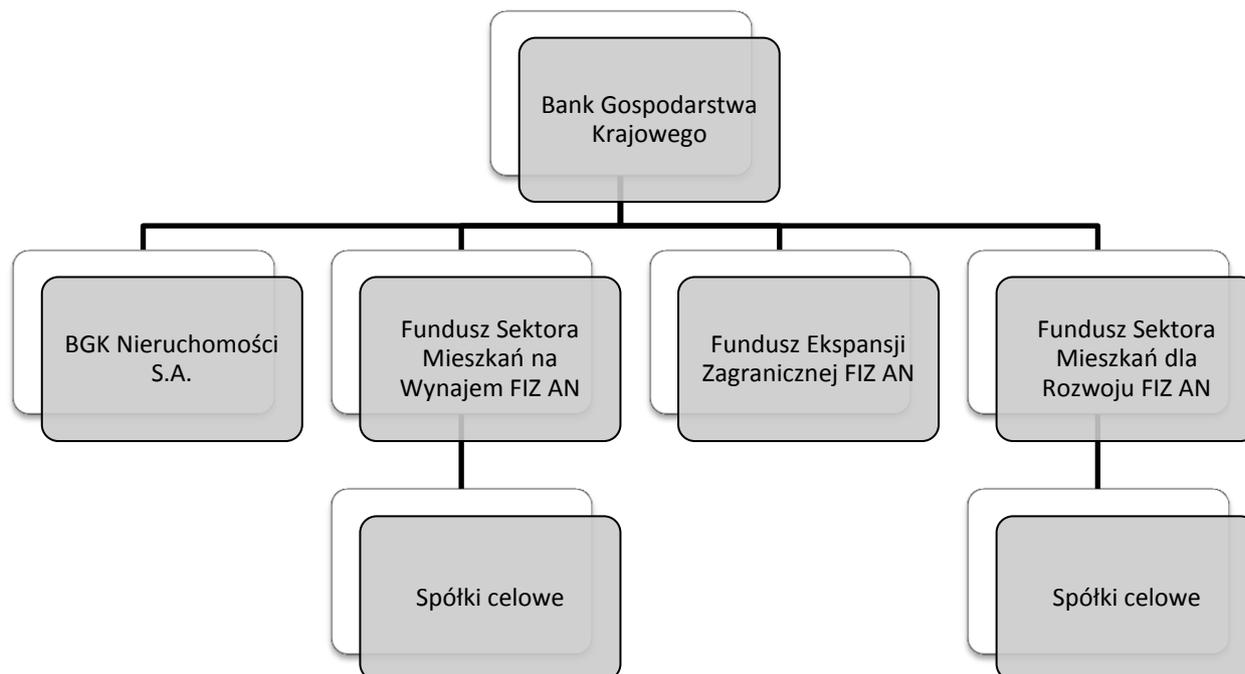
W skład Zarządu Banku na dzień 31 grudnia 2017 r. wchodził:

- Beata Daszyńska - Muzyczka – Prezes Zarządu,
- Paweł Nierada – Pierwszy Wiceprezes Zarządu,
- Włodzimierz Kocon – Wiceprezes Zarządu,
- Przemysław Cieszyński – Członek Zarządu,
- Wojciech Hann – Członek Zarządu,
- Radosław Kwiecień – Członek Zarządu.

W składzie Zarządu Banku od 31.12.2017 r. do dnia podpisania skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie zaszły zmiany.

1.2. Skład Grupy Kapitałowej Banku Gospodarstwa Krajowego

W skład Grupy Kapitałowej Banku Gospodarstwa Krajowego na dzień 31 grudnia 2017 r.* wchodzi: Bank Gospodarstwa Krajowego (jednostka dominująca) oraz następujące jednostki zależne (bezpośrednio i pośrednio):

* W dniu 28 września 2017 r. Bank Gospodarstwa Krajowego dokonał sprzedaży 100% akcji TFI BGK S.A. na rzecz Polskiego Funduszu Rozwoju. W związku z tym, że do dnia 28 września 2017 r. Bank sprawował kontrolę nad TFI BGK S.A., w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym konsoliduje się dane finansowe TFI BGK S.A. (obecnie PFR TFI S.A.) wg stanu na 30 września 2017 r.

BGK Nieruchomości S.A. - zadaniem spółki jest wspieranie rozwoju gospodarczego kraju i podnoszenie jakości życia Polaków. BGK Nieruchomości S.A. wzmacnia potencjał ogólnopolskiego rynku mieszkaniowego poprzez realizację inwestycji o istotnym znaczeniu dla lokalnych społeczności. Misją spółki jest zwiększenie dostępności mieszkań na wynajem, także dla słabiej uposażonych rodzin. BGK Nieruchomości S.A. jest również podmiotem zarządzającym Funduszem Sektora Mieszkań na Wynajem Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych (FIZ AN).

Fundusz Sektora Mieszkań na Wynajem FIZ AN - działalność funduszu polega na lokowaniu środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia certyfikatów inwestycyjnych. Fundusz dąży do osiągnięcia celu inwestycyjnego poprzez nabywanie i obejmowanie akcji i udziałów spółek celowych oraz dłużnych papierów wartościowych emitowanych przez spółki celowe.

Fundusz Ekspansji Zagranicznej FIZ AN - przedmiotem działalności funduszu jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze niepublicznego proponowania nabycia certyfikatów inwestycyjnych. Fundusz dąży do osiągnięcia celu inwestycyjnego poprzez nabywanie i obejmowanie akcji i udziałów. Fundusz wspiera ekspansję zagraniczną poprzez inwestowanie w zagraniczne podmioty należące do polskich spółek.

Fundusz Sektora Mieszkań dla Rozwoju (dawniej Fundusz Muncypalny FIZ AN) - przedmiotem działalności funduszu jest współfinansowanie inwestycji w obszarze nieruchomości kubaturowych realizowanych przez gminy lub podległe im spółki. Fundusz inwestuje w projekty polegające na budowie lub zakupie budynków służących istotnym interesom gminy, ich przebudowie i dostosowaniu do jej potrzeb, jak również w projekty nieruchomościowe, realizowane w ramach programów rewitalizacji obszarów miejskich.

Spółki celowe - przedmiotem ich działalności jest realizacja na własny rachunek projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków, kupnem i sprzedażą nieruchomości, a także wynajem mieszkań w należących do spółek budynkach wielomieszkańowych na własny rachunek oraz działalność związana z obsługą rynku nieruchomości.

1.3. Jednostki zależne

Skład Grupy Kapitałowej BGK przedstawia poniższa tabela:

Skład Grupy Kapitałowej BGK				
Nazwa jednostki	Siedziba	Zakres działalności	Udział bezpośredni/pośredni jednostki dominującej w kapitale jednostki	
			31.12.2017	31.12.2016
Inwestycje Banku Gospodarstwa Krajowego				
Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych BGK S.A.*	Warszawa	tworzenie i zarządzanie funduszami inwestycyjnymi	sprzedaż	100%
BGK Nieruchomości S.A.	Warszawa	obsługa rynku nieruchomości, wynajem i dzierżawa, zarządzanie FSMnW FIZ AN	100%	100%
Fundusz Ekspansji Zagranicznej FIZ AN**	Warszawa	lokowanie środków pieniężnych zebranych od uczestników funduszu	100%	100%
Fundusz Sektora Mieszkań dla Rozwoju FIZ AN (dawniej Fundusz Muncypalny FIZ AN**)	Warszawa	lokowanie środków pieniężnych zebranych od uczestników funduszu	100%	100%
Fundusz Sektora Mieszkań na Wynajem FIZ AN**	Warszawa	lokowanie środków pieniężnych zebranych od uczestników funduszu	100%	100%
Spółki celowe Funduszu Sektora Mieszkań na Wynajem				
FSMnW Poznań Sp. z o.o.	Warszawa	wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100%	100%
FSMnW Kraków Sp. z o.o.	Warszawa	wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100%	100%
FSMnW Trójmiasto Sp. z o.o.	Warszawa	wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100%	100%
FSMnW Warszawa 1 Sp. z o.o.	Warszawa	wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100%	100%
FSMnW Wrocław Sp. z o.o.	Warszawa	wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100%	100%
FSMnW Katowice Sp. z o.o.	Warszawa	wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100%	100%
FSMnW Inwestycje Sp. z o.o. (dawniej FSMnW Łódź Sp. z o.o.)	Warszawa	wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100%	100%
FSMnW Warszawa 2 Sp. z o.o.	Warszawa	wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100%	100%
FSMnW Warszawa 3 Sp. z o.o. (dawniej FSMnW Łódź 2 Sp. z o.o.)	Warszawa	wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100%	100%
MP Biała Podlaska sp. z o.o. (dawniej. MP Inwestycje 1 Sp. z o.o.)	Warszawa	wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	83%	100%
MP Inwestycje 2 Sp. z o.o.	Warszawa	wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100%	-
MP Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100%	-
MP Inwestycje 3 Sp. z o.o.	Warszawa	wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100%	-
MP Inwestycje 4 Sp. z o.o.	Warszawa	wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi	100%	-
MP Wałbrzych Sp. z o.o.	Warszawa	realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków	72%	-

Spółki celowe Funduszu Sektora Mieszkań dla Rozwoju				
Projekt Muncypalny Jarocin 1 Sp. z o. o.	Warszawa	realizacja budynków wielorodzinnych i ich eksploatacja na zasadach najmu	93%	75%
Projekt Muncypalny Kępcice 1 Sp. z o. o.	Warszawa	realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków	98%	-
Projekt Muncypalny Kępno 1 Sp. z o. o.	Warszawa	realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków	84%	-
Projekt Muncypalny Sulęcın 1 Sp. z o. o.	Warszawa	realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków	100%	-
Spółka Operacyjna Projektów Muncypalnych Sp. z o.o.	Warszawa	realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków	100%	-

* w dniu 28.09.2017 r. Bank Gospodarstwa Krajowego dokonał sprzedaży 100% akcji TFI BGK S.A. (obecnie PFR TFI S.A.) na rzecz Polskiego Funduszu Rozwoju S.A.

** w pozycji „Udział bezpośredni/pośredni jednostki dominującej w kapitale jednostki” prezentowany jest udział posiadanych certyfikatów inwestycyjnych Funduszu

1.3.1. Krajowy Fundusz Kapitałowy S.A.

Bank posiada 100% udziałów i 100% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy Krajowego Funduszu Kapitałowego S.A. („KFK”). Mimo swojego zaangażowania, w ocenie jednostki dominującej, Bank nie sprawuje kontroli nad KFK w rozumieniu MSSF 10, ponieważ:

- nie ma wpływu na działalność KFK - spółka działa na mocy ustawy o Krajowym Funduszu Kapitałowym i realizuje cele związane z wspieraniem polityki gospodarczej Rady Ministrów w zakresie stymulowania rozwoju gospodarczego państwa opartego na innowacyjności oraz konkurencyjności gospodarki;
- nie ma realnego wpływu na decyzje o wypłacie środków z KFK do Banku, ani o zaprzestaniu przez KFK działalności;
- z tytułu swojego zaangażowania w KFK nie podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe oraz nie posiada prawa do zmiennych wyników finansowych związanych z podstawową działalnością operacyjną Funduszu. Możliwość dysponowania przez KFK środkami jest ograniczona do kwot wynikających z ustaleń z nadzorującym Ministerstwem i odnosi się do konkretnej dotacji/programu.

1.3.2. Ograniczenia w rozporządzaniu aktywami

Z dniem 1 stycznia 2017 r. weszła w życie Ustawa o zasadach zarządzania mieniem państwowym z dnia 16 grudnia 2016 r. (Dz.U. 2016 poz. 2259, z późn. zm.). Ustawa ogranicza możliwość dysponowania przez jednostkę dominującą akcjami, udziałami i certyfikatami inwestycyjnymi jednostek zależnych i stowarzyszonych.

Ponadto, w przypadku spółek stanowiących inwestycje finansowane ze środków funduszy inwestycyjnych zamkniętych, mogą obowiązywać czasowe lub bezterminowe ograniczenia w zbywaniu udziałów lub wypłacie dywidend. Ograniczenia te są regulowane w umowach pomiędzy funduszami inwestycyjnymi zamkniętymi a pozostałymi inwestorami.

1.4. Jednostki stowarzyszone

Grupa Kapitałowa BGK posiada następujące jednostki stowarzyszone:

Jednostki stowarzyszone				
Nazwa jednostki	Siedziba	Zakres działalności	Udział jednostki dominującej w kapitale jednostki	
			31.12.2017	31.12.2016
Inwestycje Banku Gospodarstwa Krajowego				
Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych Kapitałowy FIZ AN	Warszawa	lokowanie środków pieniężnych zebranych od uczestników funduszu	13,75% (86,45)*	11,79% (86,45)*
Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw FIZ AN	Warszawa	lokowanie środków pieniężnych zebranych od uczestników funduszu	40,32% (86,40%)*	23,04% (86,40%)*
Fundusz Inwestycji Samorządowych FIZ AN	Warszawa	lokowanie środków pieniężnych zebranych od uczestników funduszu	12,5% (75,00%)*	4,17% (75,00%)*
Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych Dłużny FIZ AN	Warszawa	lokowanie środków pieniężnych zebranych od uczestników funduszu	5,89% (86,45%)*	5,89% (86,45%)*
Korporacja Ubezpieczeń i Kredytów Eksportowych S.A.	Warszawa	działalność ubezpieczeniowa	36,69%	36,69%
Krajowa Grupa Poręczeniowa Sp. z o.o.	Warszawa	działalność poręczeniowa	39,29%	39,29%
Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	Kielce	działalność poręczeniowa	49,99%	49,99%
Podkarpacki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	Rzeszów	działalność poręczeniowa	49,99%	49,99%
Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	Toruń	działalność poręczeniowa	49,38%	49,38%
Opolski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	Opole	działalność poręczeniowa	48,27%	48,27%
Fundusz Pomierania Sp. z o.o.	Szczecin	działalność poręczeniowa	46,95%	46,95%
Samorządowy Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w Gostyniu	Gostyń	działalność poręczeniowa	41,65%	44,16%
Śląski Regionalny Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	Katowice	działalność poręczeniowa	46,08%	46,08%
Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w Jeleniej Górze	Jelenia Góra	działalność poręczeniowa	44,60%	44,60%
Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	Poznań	działalność poręczeniowa	44,44%	44,44%
Dolnośląski Fundusz Gospodarczy Sp. z o.o.	Wrocław	działalność poręczeniowa	42,62%	42,62%
Małopolski Regionalny Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	Kraków	działalność poręczeniowa	36,87%	36,87%
Warmińsko-Mazurski Fundusz "Poręczenia Kredytowe" Sp. z o.o.	Działdowo	działalność poręczeniowa	36,19%	36,19%
Małopolski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w likwidacji	Nowy Sącz	działalność poręczeniowa	32,86%	32,86%
Bydgoski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	Bydgoszcz	działalność poręczeniowa	31,09%	31,09%
Fundusz Rozwoju i Promocji Województwa Wielkopolskiego S.A.	Poznań	działalność poręczeniowa	22,47%	22,47%
Inwestycje Funduszu Ekspansji Zagranicznej FIZ AN				
Esotiq Germany GMBH	Stuttgart	sprzedaż detaliczna wyrobów tekstylnych	48,78%	48,78%
UAB EMP Recycling	Galinés (okolice Wilna)	skup, przetwórstwo i sprzedaż surowców wtórnych	49,00%	-

* docelowa wielkość udziału

Fundusze Inwestycyjne Zamknięte Aktywów Niepublicznych, w których uczestnikami są Bank Gospodarstwa Krajowego i Polski Fundusz Rozwoju S.A. (PFR), zalicza się do jednostek stowarzyszonych. Grupa Kapitałowa wywiera znaczący wpływ na te jednostki poprzez:

- uczestnictwo przedstawiciela jednostki dominującej w pracach komitetów inwestycyjnych;

- prawo zgromadzenia inwestorów do dokonania zmiany strategii inwestycyjnej funduszy - w drodze jednomyślnej uchwały uczestników.

W FIZ AN, w których uczestnikami są BGK i PFR, zarządzanie aktywami zostało powierzone PFR. Jednocześnie powołano komitety inwestycyjne składające się z 5 członków, w tym jednego powoływanego na wniosek jednostki dominującej Grupy Kapitałowej. Do kompetencji tych zespołów należy w szczególności wydawanie opinii na temat projektów inwestycyjnych finansowanych ze środków FIZ AN. Pozytywna opinia oznacza dla PFR zgodę na podjęcie decyzji inwestycyjnej.

2. Podsumowanie ważniejszych zasad rachunkowości

2.1. Oświadczenie o zgodności

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej przyjętymi przez Unię Europejską według stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. oraz ze związanymi z nimi interpretacjami ogłoszonymi w formie rozporządzeń Komisji Europejskiej (MSSF), a w zakresie nieuregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2018 r. poz. 395) i wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi („PSR”).

Niniejsze sprawozdanie finansowe jest pierwszym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym Grupy Kapitałowej BGK sporządzonym zgodnie z MSSF w rozumieniu przepisów ustawy o rachunkowości. Jednostka dominująca sporządziła fakultatywne skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy Kapitałowej BGK wg MSSF za lata 2015-2016. Sprawozdania te zostały poddane badaniu przez biegłego rewidenta i otrzymały opinię bez zastrzeżeń.

Jednostki zależne wchodzące w skład Grupy Kapitałowej oraz jej jednostki stowarzyszone stosują politykę (zasady) rachunkowości zgodnie z PSR. Dla celów niniejszego sprawozdania finansowego dokonano korekt w celu ujednoczenia stosowanych zasad rachunkowości.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało zatwierdzone do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 23 kwietnia 2018 roku.

2.2. Kontynuacja działalności

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostki Grupy Kapitałowej Banku w okresie nie krótszym niż 12 miesięcy po dniu bilansowym. Zarząd Banku nie stwierdza na dzień podpisania skonsolidowanego sprawozdania finansowego istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez jednostki Grupy Kapitałowej w okresie nie krótszym niż 12 miesięcy po dniu bilansowym na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania, bądź istotnego ograniczenia przez jednostki Grupy Kapitałowej dotychczasowej działalności.

W 2017 r. i 2016 roku w Grupie Kapitałowej nie wystąpiła działalność zaniechana.

2.3. Podstawa sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Gospodarstwa Krajowego („sprawozdanie finansowe”) obejmuje dane za rok obrotowy od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2017 r. i porównywalne dane finansowe za rok obrotowy od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2016 r. Dane finansowe prezentowane są w złotych polskich, w zaokrągleniu do 1 tys. zł chyba, że wskazano inaczej.

Grupa Kapitałowa dokonuje pewnych szacunków i przyjmuje założenia, które mają wpływ zarówno na sprawozdanie finansowe, jak i na ujętą w nim informację uzupełniającą. Szacunki i założenia zostały opisane w punkcie 2.5.

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zastosowano następujące zasady wyceny:

- według wartości godziwej dla aktywów i zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu, w tym instrumentów pochodnych, aktywów finansowych wyznaczonych w momencie początkowego ujęcia jako aktywa finansowe wyceniane przez rachunek zysków i strat oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, za wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej,
- według zamortyzowanego kosztu dla pozostałych aktywów finansowych, w tym dla kredytów i pożyczek oraz pozostałych zobowiązań finansowych,
- według kosztu historycznego dla aktywów i zobowiązań niefinansowych oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej,
- według wartości godziwej dla nieruchomości inwestycyjnych.

2.4. Zmiany w standardach rachunkowości

Zmiany do istniejących standardów zastosowane po raz pierwszy w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej BGK za 2017 r.

Zmiany do istniejących standardów zastosowane po raz pierwszy w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej BGK za 2017 r.		
Standard/ interpretacja	Opis	Ocena wpływu
Zmiany do MSR 7 „Sprawozdanie z przepływów pieniężnych”	Inicjatywa w odniesieniu do ujawnień – zmiany zatwierdzone w UE w dniu 6 listopada 2017 roku (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie). Zmiany doprecyzowujące MSR 7 mają na celu poprawę informacji przekazywanych na rzecz użytkowników sprawozdań finansowych o działalności finansowej jednostki. Zmiany wymagają, aby jednostka wystosowała ujawnienia umożliwiające użytkownikom sprawozdań finansowych ocenę zmian zobowiązań wynikających z działalności finansowej, w tym zarówno zmian wynikających z przepływów pieniężnych, jak i niepieniężnych.	Grupa uważa, że zmiany do standardu nie mają istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe za 2017 r.
Zmiany do MSR 12 „Podatek dochodowy”	Ujmowanie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego od niezrealizowanych strat – zmiany zatwierdzone w UE w dniu 6 listopada 2017 roku (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie). Zmiany do MSR 12 wyjaśniają sposób wykazywania aktywów z tytułu odroczonego podatku w związku z instrumentami dłużnymi wycenianymi w wartości godziwej.	Grupa uważa, że zmiany do standardu nie mają istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe za 2017 r.
Zmiany do MSSF 12 w wyniku „Poprawki do MSSF (cykl 2014-2016)”	Zmiany zatwierdzone w UE w dniu 7 lutego 2018 roku (zmiany do MSSF 12 obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2017 roku lub po tej dacie). Dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 1, MSSF 12 oraz MSR 28) ukierunkowane są głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa.	Grupa uważa, że zmiany do standardu nie mają istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe za 2017 r.

Nowe standardy oraz zmiany do istniejących standardów, jakie zostały już wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) i zatwierdzone przez Unię Europejską, ale jeszcze nie weszły w życie		
Standard/ interpretacja	Opis	Ocena wpływu
MSSF 9 „Instrumenty finansowe”	Zatwierdzony w UE w dniu 22 listopada 2016 roku (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie). Opis zmian przedstawiony został w dalszej części noty.	Grupa postanowiła nie skorzystać z możliwości wcześniejszego zastosowania nowego standardu oraz zmian do istniejących standardów. Według szacunków, nowy standard będzie miał wpływ na sprawozdanie finansowe. Wpływ zmian został przedstawiony w dalszej części noty.
MSSF 15 „Przychody z umów z kontrahentami” wraz ze zmianami	Zatwierdzony w UE w dniu 22 września 2016 roku (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie). Opis zmiany przedstawiony został w dalszej części noty.	Grupa uważa, że standard nie będzie miał istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe.
MSSF 16 „Leasing”	Zatwierdzony w UE w dniu 31 października 2017 roku (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie). Zgodnie z MSSF 16 leasingobiorca ujmuje prawo do użytkowania składnika aktywów oraz zobowiązanie z tytułu leasingu. Prawo do użytkowania składnika aktywów jest traktowane podobnie jak inne aktywa niefinansowe i odpowiednio amortyzowane. Zobowiązania z tytułu leasingu wycenia się początkowo w wartości bieżącej opłat leasingowych płatnych w okresie leasingu, zdyskontowanej o stopę zawartą w leasingu, jeżeli jej ustalenie nie jest trudne. Jeżeli nie można łatwo określić tej stopy, leasingobiorca stosuje krańcową stopę procentową. W odniesieniu do klasyfikacji leasingu u leasingodawców, przeprowadza się ją tak samo jak zgodnie z MSR 17 – tj. jako leasing operacyjny lub finansowy. U leasingodawcy leasing jest klasyfikowany jako leasing finansowy, jeżeli następuje przeniesienie zasadniczo całego ryzyka i korzyści z tytułu posiadania odnośnych aktywów. W przeciwnym przypadku leasing jest klasyfikowany jako leasing operacyjny. W leasingu finansowym leasingodawca rozpoznaje przychody finansowe przez okres leasingu, w oparciu o stałą okresową stopę zwrotu na inwestycji netto. Leasingodawca ujmuje płatności leasingu operacyjnego w przychody liniowo lub w inny systematyczny sposób, jeśli lepiej odzwierciedla wzór otrzymywania korzyści z wykorzystania odnośnych aktywów.	Grupa jest w trakcie analizy standardu, zakłada się, że standard nie będzie miał istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Grupy jako leasingobiorcy w momencie jego pierwszego zastosowania.

<p>Zmiany do MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe”</p>	<p>Zastosowanie MSSF 9 „Instrumenty finansowe” wraz z MSSF 4 „Instrumenty ubezpieczeniowe” – zatwierdzone w UE w dniu 3 listopada 2017 roku (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie lub w momencie zastosowania MSSF 9 „Instrumenty finansowe” po raz pierwszy). Zmiany zostały wprowadzone w celu rozwiązania problemów wynikających z wdrożenia nowego standardu MSSF 9 „Instrumenty finansowe” przed wprowadzeniem nowego standardu zastępującego MSSF 4.</p>	<p>Grupa uważa, że zmiany standardu nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe w momencie jego pierwszego zastosowania.</p>
<p>Zmiany do MSSF 2 „Płatności na bazie akcji”</p>	<p>Zmiany zatwierdzone w UE w dniu 27 lutego 2018 roku (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie). Zmiany wprowadzają wymogi w zakresie ujmowania: (a) skutków warunków nabycia uprawnień i warunków innych niż warunki nabycia uprawnień na wycenę płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych; (b) płatności na bazie akcji mające funkcję rozliczenia netto z zobowiązaniami podatkowymi; oraz (c) modyfikacji warunków płatności na bazie akcji, które powodują zmianę klasyfikację transakcji z rozliczanych w środkach pieniężnych do rozliczanych w instrumentach kapitałowych.</p>	<p>Grupa uważa, że zmiany standardu nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe w momencie jego pierwszego zastosowania.</p>
<p>Zmiany do MSSF 9 „Instrumenty finansowe”</p>	<p>Zmiany zatwierdzone w UE w dniu 22 marca 2018 roku (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie). Zmiany modyfikują obowiązujące wymogi w MSSF 9 dotyczące praw z tytułu przedterminowego rozwiązania umowy na potrzeby umożliwienia wyceny według zamortyzowanego kosztu (lub, w zależności od modelu biznesowego, w wartości godziwej przez inne całkowite dochody) nawet w przypadku ujemnych płatności kompensacyjnych. Zmiany przewidują, iż znak (plus bądź minus) kwoty przedpłaty nie jest istotne – tj. w zależności od stopy procentowej obowiązującej w momencie rozwiązania umowy, może zostać dokonana płatność na rzecz strony skutkująca wcześniejszą spłatą. Kalkulacja tej kompensaty musi być taka sama zarówno w przypadku kary za przedterminową spłatę jak również w przypadku zysku z tytułu wcześniejszej spłaty.</p>	<p>Grupa uważa, że zmiany standardu nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe w momencie jego pierwszego zastosowania.</p>
<p>Zmiany do MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne”</p>	<p>Zmiany zostały zatwierdzone w UE w dniu 14 marca 2018 roku (obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie). Zmiany określają, że jednostka dokonuje przeniesienia poszczególnych nieruchomości do lub z nieruchomości inwestycyjnych tylko wówczas, gdy istnieją dowody na zmianę sposobu ich użytkowania. Zmiana sposobu użytkowania występuje wtedy, gdy poszczególna nieruchomość spełnia lub przestała spełniać definicję nieruchomości inwestycyjnych. Zmiana intencji kierownictwa co do sposobu użytkowania nieruchomości sama w sobie nie stanowi przesłanki na zmianę sposobu użytkowania.</p>	<p>Grupa uważa, że zmiany standardu nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe w momencie jego pierwszego zastosowania.</p>
<p>Zmiany do MSSF 1 i MSR 28 w wyniku „Poprawki do MSSF (cykl 2014-2016)”</p>	<p>Zmiany zatwierdzone w UE w dniu 7 lutego 2018 roku (zmiany do MSSF 1 i MSR 28 obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie). Dokonane zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 1, MSSF 12 oraz MSR 28) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa.</p>	<p>Grupa uważa, że zmiany standardów nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe w momencie jego pierwszego zastosowania.</p>
<p>Interpretacja KIMSF 22 „Transakcje w walutach obcych i płatności zaliczkowe”</p>	<p>Interpretacja została zatwierdzona w UE w dniu 28 marca 2018 roku (obowiązująca w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku lub po tej dacie). Interpretacja określa, iż w celu ustalenia kursu wymiany datą transakcji jest data początkowego ujęcia przedpłaty jako składnika aktywów niepieniężnych lub zobowiązania z tytułu odroczonego dochodu. Jeśli istnieje wiele płatności lub wpływów zaliczkowych, ustala się datę transakcji w odniesieniu do każdej płatności lub wpływów.</p>	<p>Grupa uważa, że interpretacja nie będzie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe w momencie jego pierwszego zastosowania.</p>

MSSF 9 „Instrumenty finansowe”

Z dniem 1 stycznia 2018 roku jednostka dominująca rozpoczęła stosowanie Międzynarodowego Standardu Sprawozdawczości Finansowej 9 „Instrumenty Finansowe” („MSSF 9”). MSSF 9 wprowadził zmiany w zakresie zasad klasyfikacji i wyceny instrumentów finansowych (w szczególności aktywów finansowych), nowy model utraty wartości aktywów finansowych oparty na koncepcji straty oczekiwanej, jak również nowe podejście do rachunkowości zabezpieczeń.

Poniżej przedstawiono podsumowanie zasad rachunkowości Banku obowiązujących od 1 stycznia 2018 roku w zakresie klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, utraty wartości aktywów finansowych oraz wpływ zmian wynikających z zastosowania MSSF 9 na sytuację finansową i fundusze własne Banku.

Klasyfikacja i wycena aktywów i zobowiązań finansowych

Zgodnie ze standardem, klasyfikacji aktywów finansowych dokonuje się w momencie zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy, czyli w dniu 1 stycznia 2018 roku. Po tym dniu aktywa finansowe klasyfikuje się w momencie początkowego ujęcia instrumentu finansowego.

Bank od 1 stycznia 2018 r. klasyfikuje aktywa finansowe zgodnie z MSSF 9 do następujących kategorii:

- aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu,
- aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody lub
- aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Klasyfikacja aktywów finansowych według MSSF 9 zależy od modelu biznesowego, do którego dane aktywo jest przypisane oraz od charakterystyk umownych przepływów pieniężnych aktywa (ang. solely payments of principal and interest, „SPPI”):

- jeżeli aktywa finansowe utrzymywane są w ramach modelu biznesowego, którego celem jest uzyskiwanie umownych przepływów pieniężnych (model biznesowy „utrzymywanie”) oraz warunki umowne powodują powstanie w określonych momentach przepływów pieniężnych stanowiących wyłącznie spłatę kwoty głównej oraz odsetek od kwoty głównej, wówczas takie składniki aktywów są wyceniane według zamortyzowanego kosztu, o ile Bank przy początkowym ujęciu nie wyznaczył ich do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy;
- jeżeli aktywa finansowe utrzymywane są w ramach modelu biznesowego, którego celem jest zarówno pozyskiwanie umownych przepływów pieniężnych, jak i sprzedaż aktywów finansowych (model biznesowy „utrzymywanie i sprzedaż”) i jednocześnie warunki umowne danego składnika aktywów finansowych spełniają kryterium testu SPPI, wówczas wycenia się je według wartości godziwej przez inne całkowite dochody, o ile Bank przy początkowym ujęciu nie wyznaczył ich do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy. Zmiany w zakresie utraty wartości, przychody odsetkowe czy różnice kursowe ujmowane są w wyniku finansowym;
- w pozostałych przypadkach aktywa finansowe wyceniane są według wartości godziwej przez wynik finansowy. Zasada ta odnosi się do aktywów finansowych, które nie spełniają kryteriów zaklasyfikowania do kategorii wycenianych w zamortyzowanym koszcie lub wycenianych w wartości godziwej przez inne całkowite dochody lub do aktywów finansowych, które zostały wyznaczone do tej kategorii decyzją Banku w momencie początkowego ujęcia (wyznaczenie jest nieodwołalne oraz możliwe jedynie w przypadku, gdy w ten sposób Bank eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność wyceny lub ujęcia).

Aktywa finansowe mogą być przeklasyfikowane do innych kategorii wtedy i tylko wtedy, gdy następuje zmiana modelu biznesowego w zakresie zarządzania tymi aktywami i skutkuje to koniecznością przeklasyfikowania wszystkich aktywów finansowych, na które zmiana ta ma wpływ.

Zgodnie z MSSF 9 instrumenty kapitałowe przeznaczone do obrotu klasyfikuje się do aktywów wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy. Pozostałe instrumenty kapitałowe nabyte z zamiarem długoterminowej inwestycji zaklasyfikowane mogą być do aktywów wycenianych według wartości godziwej przez wynik finansowy lub Bank może dokonać nieodwołalnego wyboru i zaklasyfikować je do aktywów finansowych wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Zmiany wartości godziwej ujęte w innych całkowitych dochodach nie będą nigdy podlegać przeniesieniu do wyniku finansowego (z wyjątkiem dywidend), w tym również w momencie wyłączenia składnika aktywów ze sprawozdania z sytuacji finansowej, natomiast będą mogły być przenoszone w ramach pozycji składających się na kapitały własne.

Zastosowanie MSSF 9 nie ma istotnego wpływu na zasady rachunkowości dotyczące zobowiązań finansowych, gdyż nowy standard w większości zachowuje dotychczasowe wymogi MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych.

Utrata wartości

MSSF 9 wymaga stosowania jednolitej metody szacowania utraty wartości aktywów finansowych. Od 1 stycznia 2018 r. odpisy z tytułu utraty wartości są kalkulowane zgodnie z modelem opartym na zasadzie oczekiwanych strat kredytowych, które uwzględniają prognozy i spodziewane przyszłe warunki ekonomiczne w kontekście oceny ryzyka kredytowego ekspozycji. Nowy model utraty wartości ma zastosowanie w przypadku instrumentów dłużnych zaklasyfikowanych do kategorii aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu i aktywów wycenianych według wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Nowy standard wyeliminował pojęcie okresu identyfikacji straty oraz kategorię odpisów z tytułu poniesionych a nierozpoznanych strat (IBNR). Zgodnie z MSSF 9 instrumenty dłużne objęte zakresem modelu utraty wartości zostały alokowane do:

- poziomu 1, w którym znajdują się aktywa, dla których nie stwierdzono utraty wartości i dla których nie nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia, dla tych aktywów utrata wartości będzie mierzona jako 12 miesięczne oczekiwane straty kredytowe;
- poziomu 2, w którym znajdują się aktywa, dla których nie stwierdzono utraty wartości i dla których nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia, dla tych aktywów utrata wartości będzie mierzona jako dożywotnie oczekiwane straty kredytowe;

- poziomu 3, w którym znajdują się aktywa finansowe, w przypadku których stwierdzono utratę wartości, dla których utrata wartości będzie mierzona jako dożywotnie oczekiwane straty kredytowe.

Klasyfikacja aktywów finansowych do trzech grup i ustalony sposób liczenia utraty wartości mają wpływ na sposób rozpoznania przychodu odsetkowego. Przychody odsetkowe od aktywów finansowych zaklasyfikowanych do poziomów 1 i 2 wyznacza się na podstawie wartości brutto ekspozycji (zamortyzowany koszt składnika aktywów finansowych, przed korektą o wszelkie odpisy na oczekiwane straty kredytowe) metodą efektywnej stopy procentowej. Natomiast w przypadku aktywów zaliczonych do poziomu 3 - na bazie wartości amortyzowanego kosztu tych aktywów.

Odrębną kategorią aktywów finansowych są aktywa POCI, będące zakupionymi lub utworzonymi składnikami aktywów finansowych, które w momencie początkowego ujęcia są dotknięte utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe. Przychody odsetkowe od aktywów POCI oblicza się od wartości bilansowej netto przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, skorygowanej o ryzyko kredytowe rozpoznane dla całego oczekiwanego okresu życia aktywa.

Od 1 stycznia 2018 r. Bank stosuje uproszczoną metodę wyceny odpisu na oczekiwane straty kredytowe z tytułu pozostałych należności, w szczególności dotyczących gospodarki własnej BGK. Do wyznaczenia odpisów Bank wykorzystuje macierze określające stałe stawki procentowe odpisów w zależności od liczby dni, które upłynęły od daty zapadalności.

Rachunkowość zabezpieczeń

Jednostka dominująca nie stosuje rachunkowości zabezpieczeń.

Ujawnienia

MSSF 9 wprowadził istotne zmiany sposobu prezentacji oraz zakresu ujawnień dotyczących instrumentów finansowych. Bank podjął decyzję, aby skorzystać z zapisów MSSF 9 umożliwiających zwolnienie z obowiązku przekształcania danych porównawczych dla okresów wcześniejszych w odniesieniu do zmian wynikających z klasyfikacji i wyceny (w tym z tytułu utraty wartości). Różnice wartości bilansowej aktywów finansowych wynikających z zastosowania MSSF 9 zostały ujęte w pozycji „Wynik z lat ubiegłych” na dzień 1 stycznia 2018 roku.

Wpływ MSSF 9 na aktywa finansowe Banku

Klasyfikacja aktywów finansowych, według wymogów MSSF 9, odbywa się w momencie ich początkowego ujęcia w sprawozdaniu z sytuacji finansowej i zależy od charakterystyki umownych przepływów pieniężnych oraz przyjętego modelu biznesowego zarządzania aktywami finansowymi.

W przypadku aktywów finansowych (kredyty oraz niektóre dłużne papiery wartościowe) klasyfikowanych zgodnie z MSR 39 jako pożyczki i należności – wszystkie składniki aktywów, które zdały test SPPI oraz przypisany jest im model biznesowy „utrzymywanie” zostały zgodnie z MSSF 9 zaklasyfikowane do kategorii aktywów finansowych wycenianych według amortyzowanego kosztu. Aktywa finansowe, które mimo tego, że są przypisane do modelu biznesowego „utrzymywanie”, ale nie zdały testu SPPI zaklasyfikowane zostały do kategorii aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy. Powodem negatywnego testu SPPI były przypadki zastosowania dźwigni finansowej w umowie kredytu, która zwiększa zmienność wynikających z umowy przepływów pieniężnych oraz w przypadku niektórych transz dłużnych papierów wartościowych zastosowanie klauzul partycypacyjnych w wyniku finansowym klienta, które uprawniają Bank do uzyskiwania dodatkowych przepływów pieniężnych niespełniających kryteriów testu SPPI.

Dłużne papiery wartościowe, które zgodnie z MSR 39 zaklasyfikowane były do kategorii dostępnych do sprzedaży, zdały test SPPI oraz przypisany został im model biznesowy „utrzymywanie i sprzedaż”, zostały zgodnie z MSSF 9 zaklasyfikowane do aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Stosując MSR 39 Bank klasyfikował wszystkie inwestycje kapitałowe do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży. W wyniku przejścia na MSSF 9 w przypadku inwestycji długoterminowych lub mających istotne znaczenie dla procesów wspierania polityki gospodarczej państwa bądź niezbędnych dla prowadzenia działalności bankowej, Bank skorzystał z opcji ich desygnacji do wyceny do wartości godziwej przez inne całkowite dochody. Pozostałe instrumenty kapitałowe klasyfikowane są jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Aktywa finansowe, które Bank zgodnie z MSR 39 klasyfikował jako przeznaczone do obrotu lub wyznaczone do wyceny do wartości godziwej przez wynik finansowy, w wyniku zastosowania MSSF 9, nadal będą wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Poniższa tabela przedstawia zmiany w kategoriach aktywów finansowych Banku, które nastąpiły w wyniku zastosowania MSSF 9.

	Klasyfikacja wg MSR 39 31.12.2017	Klasyfikacja wg MSSF 9 1.01.2018	Wartość bilansowa wg MSR 39 31.12.2017	Wartość bilansowa wg MSSF 9 1.01.2018
Kasa, środki w Banku Centralnym	Pożyczki i należności	Wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	988 581	988 581
Należności od banków	Pożyczki i należności	Wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	3 089 748	3 089 210
Aktywa finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy	Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (wyznaczone)	Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (wyznaczone)	130 233	130 233
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (obowiązkowo)	1 342 070	1 342 070
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Pożyczki i należności	Wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	27 031 038	27 034 684
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Pożyczki i należności	Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (obowiązkowo)	202 759	209 722
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	Pożyczki i należności	Wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	2 105 540	2 105 540
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży - instrumenty dłużne	Dostępne do sprzedaży	Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody	35 699 238	35 699 238
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży - instrumenty kapitałowe	Dostępne do sprzedaży	Wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (obowiązkowo)	136 988	136 988
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży - instrumenty kapitałowe	Dostępne do sprzedaży	Wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody (wyznaczone)	1 192 397	1 192 397
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności	Wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	0	0
Inne aktywa	Pożyczki i należności	Wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	31 234	31 133

Wpływ kalkulacji utraty wartości aktywów finansowych wg MSSF 9 w Banku

Zastąpienie MSR 39 przez MSSF 9 skutkuje zmianą modelu utraty wartości szacującego straty poniesione na nowy model oparty o koncepcję oczekiwanych strat kredytowych. Bezpośrednią konsekwencją tej zmiany jest konieczność liczenia odpisów z tytułu utraty wartości w oparciu o oczekiwane straty kredytowe w horyzoncie do terminu zapadalności ekspozycji oraz uwzględniania prognoz i spodziewanych przyszłych warunków ekonomicznych w kontekście oceny ryzyka kredytowego danej ekspozycji. Model ten ma zastosowanie do składników aktywów finansowych zakwalifikowanych, zgodnie z postanowieniami MSSF 9, jako aktywa finansowe wyceniane w zamortyzowanym koszcie lub instrumentów dłużnych zaklasyfikowanych jako aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.

Zmiana koncepcji straty poniesionej (MSR 39) na rzecz straty oczekiwanej (MSSF 9) miała wpływ na modelowanie parametrów ryzyka kredytowego, a w konsekwencji na ostateczną wielkość utworzonych odpisów.

Wprowadzenie nowego modelu utraty wartości opartego na koncepcji oczekiwanych strat kredytowych ma wpływ na wysokość odpisów w Banku, szczególnie w zakresie ekspozycji wycenianych na poziomie 2. W przypadku znacznego wzrostu ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia, występuje konieczność liczenia strat w horyzoncie dożywotnim ekspozycji. Takie podejście powoduje, że oczekiwane straty kredytowe są wcześniej rozpoznane, co przekłada się na zwiększenie wysokości odpisów.

Wartość odpisów aktualizujących na oczekiwane straty kredytowe Banku w ujęciu MSR 39 , MSR 37 oraz MSSF 9 prezentuje poniższa tabela.

	Klasyfikacja wg MSR 39	Klasyfikacja wg MSSF 9	Stan na 31.12.2017 r. wg MSR 39 oraz MSR 37					Stan na 1.01.2018 r. wg MSSF 9*					
			Odpisy IBNR	Odpisy z tytułu utraty wartości	W tym: odpisy wyliczane metodą indywidualną	Razem odpisy z tytułu utraty wartości	Razem wartość bilansowa netto	Odpisy Poziom 1	Odpisy Poziom 2	Odpisy Poziom 3	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (metoda uproszczona)	Razem odpisy z tytułu utraty wartości	Razem wartość bilansowa netto
Należności od banków	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	482	-	-	482	3 089 748	1 020	-	-	-	1 020	3 089 210
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	220 570	515 157	352 524	735 726	27 031 038	142 914	44 941	773 502	-	961 357	27 034 684
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Pożyczki i należności	Wartość godziwa przez wynik finansowy	476	22 001	22 001	22 477	202 759	-	-	-	-	-	209 722
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży (dłużne)	Dostępne do sprzedaży	Wartość godziwa przez inne całkowite dochody	-	-	-	-	35 699 238	1 810	-	-	-	1 810	35 699 238
Inne aktywa	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	-	5 302	-	5 302	31 234	-	-	-	5 403	5 403	31 133
Rezerwy (na ekspozycje pozabilansowe)	Pożyczki i należności	Zamortyzowany koszt	141 680	29 119	25 727	170 799	-	92 168	14 856	55 121	-	162 145	-

* Tabela obejmuje zmiany wysokości odpisów, który nastąpił w korespondencji z taką samą zmianą wartości bilansowej brutto, w tym wzrost odpisów w wyniku dostosowania wartości bilansowej brutto do wymogów MSSF 9 (zmiana ma charakter prezentacyjny polegający na zwiększeniu wartości bilansowej brutto poprzez rozpoznanie umownych odsetek naliczonych w pełnej wysokości i w konsekwencji analogiczny wzrost poziomu odpisów).

Wpływ MSSF 9 na fundusze własne Banku

Poniżej został zaprezentowany wpływ MSSF 9 na dzień pierwszego jego zastosowania w Banku. Efekt związany z rozpoczęciem stosowania MSSF 9 zostanie ujęty w pozycjach niepodzielonego wyniku z lat ubiegłych oraz w kapitale z aktualizacji wyceny.

Wpływ MSSF 9 na niepodzielony wynik z lat ubiegłych Banku	
Wynik z lat ubiegłych netto na 31.12.2017 według MSR 39	319 968
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	9 501
Reklasyfikacja aktywów finansowych dłużnych do kategorii WGWF w związku z niezdanym testem SPPI, w tym:	6 963
Rozwiązanie odpisów aktualizujących wartość	22 888
Korekta z tytułu wyceny do wartości godziwej	-15 925
Reklasyfikacja instrumentów kapitałowych razem, w tym:	50 381
Reklasyfikacja DDS -> WGWF	49 376
Reklasyfikacja DDS -> WGICD	1 005
Pozostałe korekty	351
Korekta podatku	-10 068
Razem korekty MSSF 9	57 128
Wynik z lat ubiegłych na 01.01.2018 po korektach związanych z MSSF 9	377 096
Wpływ MSSF 9 na inne całkowite dochody Banku	
Kapitał z aktualizacji wyceny netto na 31.12.2017 według MSR 39	355 559
Utworzenie odpisów na oczekiwane straty kredytowe dla ekspozycji dotychczas klasyfikowanych jako DDS	1 810
Reklasyfikacja instrumentów kapitałowych razem, w tym:	-50 381
Reklasyfikacja DDS -> WGWF	-49 376
Reklasyfikacja DDS -> WGICD	-1 005
Korekta podatku	9 038
Razem korekty MSSF 9	-39 533
Kapitał z aktualizacji wyceny netto na 01.01.2018 po korektach związanych z MSSF 9	316 026

Jednostka dominująca nie identyfikuje istotnego wpływu zmian wynikających z MSSF 9 na pozostałe jednostki wchodzące w skład Grupy Kapitałowej BGK.

Zapisy MSSF 9 nie są jednoznaczne i obecnie podlegają interpretacjom zarówno przez podmioty wdrażające standard, jak również przez regulatora i firmy audytorskie. Praktyka rynkowa stosowania zapisów standardu wciąż nie jest ukształtowana i z uwagi na toczące się dyskusje, informacje zawarte w powyższych ujawnieniach mogą ulec zmianie.

MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”

MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” zastępuje MSR 18 „Przychody”, MSR 11 „Umowy o usługę budowlaną” oraz interpretacje związane z ujmowaniem przychodów. Standard ma zastosowanie do umów z klientami, z wyjątkiem instrumentów finansowych, umów leasingowych, umów ubezpieczeniowych oraz gwarancji. Podstawową zasadą nowego standardu jest ujmowanie przychodu, który odzwierciedla przeniesienie przyrzeczonych towarów lub usług na rzecz klienta w kwocie, która odzwierciedla wysokość wynagrodzenia, do którego jednostka dominująca spodziewa się uzyskać prawo w zamian za przekazane towary lub usługi. Zgodnie z MSSF 15 przeniesienie towarów i usług bazuje na koncepcji przeniesienia kontroli na klienta, które może nastąpić w określonym momencie (dostawa towaru lub wykonanie usługi) lub na przestrzeni czasu (w czasie świadczenia usługi). Koszty poniesione w celu pozyskania i zabezpieczenia umów z klientami należy aktywować i rozliczać w czasie przez okres konsumowania korzyści z tej umowy.

MSSF 15 wprowadził nowy, 5-etapowy model, który powinien być wykorzystywany do rozpoznawania umów skutkujących przychodami. Model składa się z następujących etapów:

1. Identyfikacja umowy z klientem.
2. Identyfikacja osobnych zobowiązań do wykonania świadczenia wynikających z umowy.
3. Ustalenie ceny transakcyjnej.
4. Przypisanie ceny transakcyjnej do zobowiązań do wykonania świadczenia.
5. Ujęcie przychodu.

W wyniku przeprowadzonego przeglądu zidentyfikowano w jednostce dominującej przychody, które co do zasady powinny być rozpoznawane zgodnie z MSSF 15, są to głównie:

- opłaty za zarządzanie aktywami w ramach Perspektywy Unii Europejskiej 2014-2020;
- wynagrodzenie za obsługę programów/funduszy działalności zleconej;
- wynagrodzenie za obsługę konsolidacji środków publicznych.

W wyniku przeprowadzonych analiz w w/w obszarach działalności oraz faktu, że znacząca większość przychodów jednostki dominującej wynika z działalności regulowanej innymi standardami, Jednostka dominująca nie zidentyfikowała pozycji, dla których wymagana byłaby zmiana ujęcia księgowego. W ocenie jednostki dominującej zastosowanie standardu MSSF 15 nie będzie miało istotnego wpływu na sytuację finansową i fundusze własne Banku.

Nowe standardy oraz zmiany do istniejących standardów wydane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR), ale jeszcze nie zatwierdzone do stosowania w UE		
Standard/ interpretacja	Opis	Ocena wpływu
MSSF 14 „Odroczone salda z regulowanej działalności”	Standard obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2016 roku lub po tej dacie – Komisja Europejska postanowiła nie rozpoczynać procesu zatwierdzania tego tymczasowego standardu do stosowania na terenie UE do czasu wydania ostatecznej wersji MSSF 14. Standard ten ma na celu umożliwienie podmiotom stosującym MSSF po raz pierwszy, a które obecnie ujmują odroczone salda z działalności regulacyjnej zgodnie z ich poprzednimi ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości, kontynuację ujmowania tych sald po przejściu na MSSF.	Grupa uważa, że zmiany standardu nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe w momencie jego pierwszego zastosowania.
MSSF 17 „Umowy ubezpieczeniowe”	Standard został wydany przez RMSR w dniu 18 maja 2017 r. Nowy standard wymaga wyceny zobowiązań ubezpieczeniowych w wysokości aktualnej wartości wypłaty i zapewnia bardziej jednolite podejście do wyceny i prezentacji wszystkich umów ubezpieczeniowych. Wymogi te mają na celu osiągnięcie spójnego ujmowania umów ubezpieczeniowych opartego na określonych zasadach rachunkowości. MSSF 17 zastępuje MSSF 4 „Umowy ubezpieczeniowe” i związane z nim interpretacje w dniu zastosowania nowego standardu (obowiązujący w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2021 roku lub po tej dacie).	Grupa uważa, że zmiany standardu nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe w momencie jego pierwszego zastosowania.
Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze”	Zmiany zostały wydane przez RMSR w dniu 7 lutego 2018 roku. Zmiany wymagają aby po zmianie planu zastosować zaktualizowanych założeń do wyceny w celu ustalenia bieżących kosztów usług i odsetek netto za pozostałą część okresu sprawozdawczego.	Grupa uważa, że zmiany standardu nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe w momencie jego pierwszego zastosowania.
Zmiany do MSSF 10 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe” oraz MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”	Standard został wydany przez RMSR w dniu 11 września 2014 r. (data wejścia w życie zmian została odroczone do momentu zakończenia prac badawczych nad metodą praw własności). Zmiany mają na celu usunięcie sprzeczności między wymogami MSR 28 a MSSF 10 oraz wyjaśniają, że ujęcie zysku lub straty w transakcjach z udziałem jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia zależy od tego czy sprzedane lub wniesione aktywa stanowią przedsięwzięcie.	Grupa uważa, że zmiany standardu nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe w momencie jego pierwszego zastosowania.
Zmiany do MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”	Standard został wydany przez RMSR w dniu 12 października 2017 r. (zmiany obowiązujące w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie). Zmiany wprowadzono w celu wyjaśnienia, że jednostka stosuje MSSF 9 (w tym regulacje dotyczące utraty wartości) do długoterminowych udziałów w jednostkach stowarzyszonych lub wspólnych przedsięwzięć, które wchodzą w skład inwestycji netto w jednostkę stowarzyszoną lub wspólne przedsięwzięcie, w stosunku do których nie zastosowano metody praw własności.	Grupa uważa, że zmiany standardu nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe w momencie jego pierwszego zastosowania.
Zmiany do różnych standardów „Poprawki do MSSF (cykl 2015-2017)”	Zmiany w ramach procedury wprowadzania dorocznych poprawek do MSSF (MSSF 3, MSSF 11, MSR 12 oraz MSR 23) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa (obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie),	Grupa uważa, że zmiany standardów nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe w momencie jego pierwszego zastosowania.
Interpretacja KIMSF 23 „Niepewność w zakresie rozliczania podatku dochodowego”	Interpretacja została wydana przez RMSR w dniu 7 czerwca 2017 r. (obowiązująca w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie). Może być niejasne, w jaki sposób prawo podatkowe odnosi się do określonej transakcji lub okoliczności lub czy organ podatkowy zaakceptuje opodatkowanie jednostki. MSR 12 „Podatki dochodowe” określa sposób rozliczania podatku bieżącego i odroczonego, ale nie odzwierciedla skutków niepewności. KIMSF 23 zawiera wytyczne, które uzupełniają wymogi zawarte w MSR 12, określając sposób odzwierciedlenia skutków niepewności przy ujmowaniu podatku dochodowego.	Grupa uważa, że interpretacja nie będzie miała istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe w momencie jego pierwszego zastosowania.

2.5. Szacunki i założenia

Szacunki i założenia, które Grupa Kapitałowa przyjmuje do wykazywania wartości aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów, dokonywane są przy wykorzystaniu danych historycznych oraz innych czynników, które są dostępne oraz uznawane za właściwe w danych okolicznościach.

Założenia co do przyszłości oraz dostępne dane służą do szacowania wartości bilansowych aktywów i zobowiązań, których nie można jednoznacznie określić przy wykorzystaniu innych źródeł. Przy dokonywaniu szacunków Grupa Kapitałowa uwzględni przyczyny oraz źródła niepewności, które są przewidywane na koniec okresu sprawozdawczego. Wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych.

Dokonywane przez Grupę Kapitałową szacunki oraz założenia są poddawane bieżącym przeglądom. Korekty szacunków są rozpoznawane w tym okresie, w którym dokonano zmiany szacunków, jeżeli korekty dotyczą tylko tego okresu. Natomiast, jeżeli korekty wpływają zarówno na okres, w którym dokonano zmiany, jak i na przyszłe okresy, są one rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany oraz w okresach przyszłych.

2.5.1 Utrata wartości kredytów i pożyczek

Na każdy dzień bilansowy Grupa Kapitałowa ocenia czy wystąpiły obiektywne dowody wskazujące na utratę wartości składnika/grupy aktywów finansowych. Zasady oceny utraty wartości oraz metody kalkulacji strat z tytułu utraty wartości zostały opisane w nocie 44 „Zarządzanie ryzykiem kredytowym”.

Poniższe tabele prezentują szacunkowy wpływ zmian wartości bieżącej przepływów pieniężnych oraz wartości PD i LGD na wysokość odpisów z tytułu utraty wartości/poziom rezerw – dla trzech metod szacowania utraty wartości. Wartość ujemna oznacza spadek odpisów/rezerw.

Wpływ zwiększenia/zmniejszenia wartości bieżącej przepływów pieniężnych na utratę wartości/poziom rezerw - oceniane metodą indywidualną	31.12.2017		31.12.2016	
	+ 10%	- 10%	+ 10%	- 10%
Scenariusz zwiększenia/zmniejszenia wartości bieżącej przepływów pieniężnych				
Szacunkowa zmiana odpisów z tytułu utraty wartości ekspozycji bilansowych ocenianych metodą indywidualną	-54 670	174 842	-89 394	110 308
Szacunkowa zmiana rezerw na zobowiązania pozabilansowe oceniane metodą indywidualną	-9 459	87 435	-9 585	85 197

Wpływ zwiększenia/zmniejszenia wartości LGD na utratę wartości/poziom rezerw - oceniane metodą grupową	31.12.2017		31.12.2016	
	+ 10%	- 10%	+ 10%	- 10%
Scenariusz zwiększenia/zmniejszenia wartości LGD				
Szacunkowa zmiana odpisów z tytułu utraty wartości ekspozycji bilansowych ocenianych metodą grupową	6 377	-16 305	10 376	-15 602
Szacunkowa zmiana rezerw na zobowiązania pozabilansowe oceniane metodą grupową	318	-339	238	-249

Wpływ zwiększenia/zmniejszenia wartości PD i LGD na kwotę odpisów lub rezerw na poniesione, lecz nierozpoznane straty	31.12.2017		31.12.2016	
	+ 10%	- 10%	+ 10%	- 10%
Scenariusz zwiększenia/zmniejszenia wartości PD				
Szacunkowa zmiana odpisów na poniesione, lecz nierozpoznane straty (IBNR) dla ekspozycji bilansowych	22 152	-22 152	21 730	-21 730
Szacunkowa zmiana rezerw na poniesione, lecz nierozpoznane straty (IBNR) dla zobowiązań pozabilansowych	14 168	-14 168	10 742	-10 742
Scenariusz zwiększenia/zmniejszenia wartości LGD				
Szacunkowa zmiana odpisów na poniesione, lecz nierozpoznane straty (IBNR) dla ekspozycji bilansowych	22 152	-22 152	21 730	-21 730
Szacunkowa zmiana rezerw na poniesione, lecz nierozpoznane straty (IBNR) dla zobowiązań pozabilansowych	14 145	-14 168	10 714	-10 742

2.5.2 Wartość godziwa instrumentów pochodnych oraz nienotowanych dłużnych papierów dostępnych do sprzedaży

Wycenę do wartości godziwej instrumentów pochodnych oraz nienotowanych dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, ujmowanych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w wartości godziwej, dla których nie identyfikuje się aktywnego rynku, przeprowadza się w oparciu o powszechnie stosowane techniki wyceny, w maksymalnym stopniu bazując na obserwowalnych w otoczeniu rynkowym danych wejściowych i profesjonalnym osądzie. Stosowane techniki wyceny i dane wejściowe podlegają regularnej weryfikacji. Zasady wyceny ww. instrumentów finansowych opisane są w nocie 2.9.5 „Wycena aktywów i zobowiązań finansowych”.

Szacunkowy wpływ zmiany wyceny do wartości godziwej instrumentów pochodnych o symetrycznym profilu ryzyka oraz nienotowanych dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży przy przesunięciu równoległym krzywych dochodowości prezentują tabele:

- Zmiana wyceny instrumentów pochodnych o liniowym profilu ryzyka przy przesunięciu równoległym krzywych dochodowości:

Zmiana wyceny instrumentów pochodnych o liniowym profilu ryzyka przy przesunięciu równoległym krzywych dochodowości o:	31.12.2017		31.12.2016	
	+ 50bp	- 50bp	+ 50bp	- 50bp
Zmiana wyceny instrumentów pochodnych (aktywa pomniejszone o zobowiązania)	994	-994	2 634	-2 634

- Zmiana wyceny do wartości godziwej nienotowanych dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży przy przesunięciu równoległym krzywej dochodowości:

Zmiana wyceny przy przesunięciu równoległym krzywych dochodowości o:	31.12.2017		31.12.2016	
	+ 50bp	- 50bp	+ 50bp	- 50bp
Zmiana wyceny nienotowanych dłużnych instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	-17 988	17 988	-9 044	9 044

2.5.3 Rezerwy na programy określonych świadczeń i pozostałe rezerwy

Analiza wrażliwości rezerw na programy określonych świadczeń oraz wyjaśnienia pozostałych rezerw (w tym rezerw dotyczących Krajowego Funduszu Mieszkaniowego) zaprezentowane są w nocie 33 „Rezerwy”.

2.5.4 Składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego

Grupa Kapitałowa rozpoznaje składnik aktywów z tytułu podatku odroczonego bazując na założeniu, że w przyszłości zostanie osiągnięty zysk podatkowy pozwalający na jego wykorzystanie. Pogorszenie uzyskiwanych wyników podatkowych w przyszłości mogłoby spowodować, że założenie to stałoby się nieuzasadnione.

2.6. Prezentacja bilansu oraz rachunku zysków i strat jednostki dominującej

Jednostka dominująca, poza działalnością własną, prowadzi działalność zleconą za pośrednictwem wyodrębnionych funduszy:

- funduszu związanego z udzielaniem kredytów, pożyczek lub zobowiązań pozabilansowych - „fundusze narażone na ryzyko kredytowe”:
  - Fundusz Żeglugi Śródlądowej,
- funduszy związanych z zarządzaniem przepływami środków finansowych na określone cele budżetowe - „fundusze przepływowe”, obejmujące:
  - Krajowy Fundusz Drogowy,
  - Fundusz Kolejowy,
  - Fundusz Termomodernizacji i Remontów,
  - Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich,
  - Fundusz Dopłat,
  - Fundusz Wsparcia Kredytobiorców.

Jednostka dominująca prowadzi odrębną ewidencję księgową dla funduszy związanych z działalnością zleconą. Koszty pośrednie są ujmowane w rachunkach zysków i strat funduszy związanych z działalnością zleconą na podstawie alokacji przeprowadzanej zgodnie z regulacjami wewnętrznymi.

Dane finansowe jednostki dominującej obejmujące działalność własną i działalność zleconą, prowadzoną w ramach funduszy narażonych na ryzyko kredytowe, powstają poprzez sumowanie poszczególnych pozycji bilansu, zestawień pozycji pozabilansowych oraz rachunku zysków i strat działalności własnej i tych funduszy – z uwzględnieniem eliminacji transakcji pomiędzy Bankiem prowadzącym działalność własną a funduszami narażonymi na ryzyko kredytowe związanymi z działalnością zleconą.

Aktywa i pasywa funduszy narażonych na ryzyko kredytowe uwzględniane są w aktywach i pasywach jednostki dominującej, zaś środki przeznaczone na działalność tych funduszy prezentowane są w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

Rachunek zysków i strat jednostki dominującej obejmuje przychody i koszty uzyskane z działalności własnej oraz funduszy narażonych na ryzyko kredytowe.

Zysk netto osiągnięty na działalności funduszy narażonych na ryzyko kredytowe przeznaczany jest, zgodnie ze statutem Banku, na uzupełnienie tych funduszy oraz może być również przeznaczony na fundusz zapasowy jednostki dominującej.

Zgodnie z postanowieniami statutu Banku, straty na działalności funduszy utworzonych, powierzonych lub przekazanych na podstawie odrębnych ustaw są pokrywane w ciężar tych funduszy.

Aktywa i pasywa funduszy przepływowych nie są wykazywane w bilansie jednostki dominującej, ponieważ nie spełniają definicji aktywów i zobowiązań Banku. Jednostka dominująca, na mocy stosownych ustaw, kieruje polityką finansową i operacyjną funduszy przepływowych, lecz nie sprawuje nad nimi kontroli, nie osiąga korzyści ekonomicznych z ich działalności i nie ponosi ryzyka kredytowego związanego z tymi aktywami.

2.7. Zasady konsolidacji

2.7.1 Jednostki zależne

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje sprawozdanie finansowe Banku oraz sprawozdania finansowe jego jednostek zależnych sporządzone za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 r. Jednostki zależne stosują zasady rachunkowości zgodne z PSR.

Dane finansowe jednostek zależnych podlegających konsolidacji, po uwzględnieniu korekt doprowadzających do zgodności z MSSF, sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy, co sprawozdanie jednostki dominującej w oparciu o spójne zasady rachunkowości zastosowane dla transakcji i zdarzeń gospodarczych o podobnym charakterze.

Jednostki zależne podlegają konsolidacji w okresie od dnia objęcia nad nim kontroli przez Grupę Kapitałową, a przestają być konsolidowane od dnia ustania kontroli. Przyjmuje się, że jednostka dominująca sprawuje kontrolę nad jednostką, w której dokonał inwestycji wtedy i tylko wtedy, gdy:

- posiada władzę nad jednostką, w której dokonał inwestycji,
- z tytułu swojego zaangażowania w jednostce, w której dokonał inwestycji podlega ekspozycji na zmienne zwroty lub posiada prawo do zmiennych zwrotów,
- posiada możliwość wykorzystania sprawowanej władzy nad jednostką, w której dokonał inwestycji do wywierania wpływu na wysokość swoich zwrotów.

Jeżeli fakty i okoliczności wskazują, że nastąpiły zmiany w przypadku co najmniej jednego z trzech elementów kontroli wymienionych powyżej, Grupa Kapitałowa ponownie ocenia, czy sprawuje kontrolę nad daną jednostką.

Bank oceniając sprawowanie kontroli w sytuacji posiadania mniej niż większość praw głosu w danej jednostce bierze pod uwagę inne fakty i okoliczności ustalając czy sprawuje władzę nad jednostką, ze szczególnym uwzględnieniem ustaleń umownych pomiędzy Grupą Kapitałową a innymi posiadaczami praw głosu, praw wynikających z innych ustaleń umownych, praw głosu posiadanych przez Grupę oraz potencjalnych praw głosu.

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym:

- łączy się podobne pozycje aktywów, zobowiązań, kapitału własnego, dochodów, kosztów i przepływów pieniężnych jednostki dominującej oraz jej jednostek zależnych,
- kompensuje (wyłącza) wartość bilansową inwestycji jednostki dominującej w każdej z jednostek zależnych oraz przypadającą na jednostkę dominującą część kapitału własnego każdej z jednostek zależnych,
- wyłącza w całości wewnętrzgrupowe aktywa i zobowiązania, kapitał własny, dochody, koszty i przepływy pieniężne wynikające z transakcji w ramach Grupy Kapitałowej.

2.7.2 Jednostki stowarzyszone

Jednostkami stowarzyszonymi są te jednostki, na które Grupa Kapitałowa wywiera znaczący wpływ, czyli posiada władzę pozwalającą na uczestniczenie w podejmowaniu decyzji na temat polityki finansowej i operacyjnej jednostki, w której dokonano inwestycji, niepolegającej jednak na sprawowaniu kontroli lub współkontroli nad polityką tej jednostki.

Sprawozdania finansowe jednostek stowarzyszonych (zgodne z PSR) i jednostki dominującej są sporządzone za ten sam okres sprawozdawczy.

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki stowarzyszone ujmowane są metodą praw własności. Przed obliczeniem udziału w aktywach netto jednostek stowarzyszonych dokonywane są odpowiednie korekty w celu doprowadzenia danych finansowych tych jednostek do zgodności z MSSF stosowanymi przez Grupę Kapitałową.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera udział Grupy Kapitałowej w zyskach i stratach jednostki stowarzyszonej według wielkości posiadanych udziałów w kapitale własnym, począwszy od dnia rozpoczęcia wywierania znaczącego wpływu do dnia, w którym znaczący wpływ wygasa. W przypadku, gdy udział Grupy Kapitałowej w stratach przewyższa wartość udziałów w jednostce stowarzyszonej, wartość bilansowa jest zredukowana do zera. Wówczas ujmowanie wszelkich dodatkowych strat jest zaniechane, za wyjątkiem strat wynikających z przyjęcia na siebie przez

Grupę Kapitałową prawnych lub zwyczajowych obowiązków lub z faktu dokonania płatności w imieniu jednostki stowarzyszonej.

2.8. Waluty obce

2.8.1 Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji

Walutą funkcjonalną (waluta podstawowego środowiska gospodarczego, w którym działa Grupa Kapitałowa) jednostki dominującej i innych jednostek uwzględnionych w niniejszym sprawozdaniu finansowym, z wyjątkiem Funduszu Ekspansji Zagranicznej FIZ AN, jest złoty polski. Walutą funkcjonalną i walutą prezentacji Funduszu Ekspansji Zagranicznej FIZ AN jest euro.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych polskich.

2.8.2 Przeliczenie danych jednostek wchodzących w skład Grupy Kapitałowej

Aktywa i pasywa dotyczące inwestycji Funduszu Ekspansji Zagranicznej FIZ AN ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zostały przeliczone z EUR, tj. waluty funkcjonalnej tego funduszu na złote polskie, uwzględniając następujące kursy:

- do przeliczenia pozycji bilansowych na dzień 31 grudnia 2017 r. zastosowano średni kurs ogłoszony przez NBP na dzień 31 grudnia 2017 r. - 4,1709 z wyjątkiem pozycji zysk (strata) z lat ubiegłych, gdzie zastosowano średnią arytmetyczną średnich kursów ogłoszonych przez NBP na ostatni dzień każdego miesiąca, w których Fundusz prowadził działalność,
- do przeliczenia pozycji rachunku zysków i strat za 2017 r. zastosowano średnią arytmetyczną średnich kursów ogłoszonych przez NBP na ostatni dzień każdego miesiąca tj. styczeń – grudzień 2017 r. - 4,2447.

Powstałe w ten sposób różnice kursowe ujmowane są w innych całkowitych dochodach.

2.8.3 Przeliczanie pozycji w walutach obcych

Różnice kursowe powstające z rozliczenia transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych rozpoznawane są w rachunku zysków i strat. Różnice kursowe, powstające z przeliczenia instrumentów kapitałowych zakwalifikowanych do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, odnoszone są do innych całkowitych dochodów.

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego:

- pozycje pieniężne w walucie obcej przelicza się przy zastosowaniu kursu zamknięcia,
- pozycje niepieniężne wyceniane według historycznej ceny nabycia lub kosztu wytworzenia wyrażonego w walucie obcej przelicza się przy zastosowaniu kursu wymiany z dnia transakcji,
- pozycje niepieniężne wyceniane w wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej przeliczane są przy zastosowaniu kursów wymiany, które obowiązywały w dniu, na który wartość godziwa została ustalona.

Aktywa i pasywa oraz zobowiązania pozabilansowe wyrażone w walutach obcych oraz indeksowane kursem waluty obcej wyceniane są według kursu średniego ustalonego dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski na dzień bilansowy.

Poniżej przedstawione zostały kursy średnie wybranych walut obcych w złotych:

Waluta	Stan na 31.12.2017 r.	Stan na 31.12.2016 r.
EUR	4,1709	4,4240
GBP	4,7001	5,1445
USD	3,4813	4,1793
CHF	3,5672	4,1173

2.9. Aktywa i zobowiązania finansowe

2.9.1 Klasyfikacja

Grupa Kapitałowa klasyfikuje aktywa finansowe do następujących kategorii:

- aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
- aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności,
- pożyczki i należności,
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.

Zobowiązania finansowe klasyfikowane są następująco: zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz pozostałe zobowiązania finansowe.

Grupa Kapitałowa decyduje o klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych w momencie początkowego ujęcia.

2.9.1.1 Aktywa i zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Aktywa i zobowiązania wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat są to składniki aktywów i zobowiązań finansowych spełniające którykolwiek z poniższych warunków:

- klasyfikowane są jako przeznaczone do obrotu, przy czym składniki aktywów finansowych lub zobowiązania finansowe kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu, gdy są nabyte lub zaciągnięte głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w bliskim terminie, są częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieje potwierdzenie aktualnego faktycznego wzoru generowania krótkoterminowych zysków. Instrumenty pochodne klasyfikuje się również jako przeznaczone do obrotu (z wyjątkiem instrumentów pochodnych będących kontraktami gwarancji finansowych),
- przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Wyznaczenie takie Grupa Kapitałowa może zastosować tylko wówczas, gdy:
  - zastosowanie takiej kwalifikacji eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania (tzw. niedopasowanie księgowe na skutek innego sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań lub odmiennego ujmowania związanych z nimi zysków lub strat);
  - grupa aktywów finansowych, zobowiązań finansowych lub obu tych kategorii jest zarządzana, a jej wyniki oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną, natomiast informacje na temat grupy są na tej podstawie przekazywane członkom kierownictwa.

2.9.1.2 Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Są to aktywa finansowe, niebędące instrumentami pochodnymi, o ustalonych lub możliwych do ustalenia płatnościach i terminie zapadalności, które nabyto z zamiarem utrzymywania i Grupa Kapitałowa jest w stanie utrzymać je do terminu zapadalności, inne niż:

- wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
- wyznaczone jako dostępne do sprzedaży,
- spełniające definicję pożyczek i należności.

2.9.1.3 Pożyczki i należności

Do kategorii pożyczek i należności zalicza się aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi z określonymi lub możliwymi do określenia płatnościami, które nie są przedmiotem obrotu na aktywnym rynku, inne niż:

- aktywa finansowe, które Grupa Kapitałowa zamierza sprzedać natychmiast lub w bliskim terminie, które kwalifikuje się jako przeznaczone do obrotu i te, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
- aktywa finansowe wyznaczone przez Grupę Kapitałową przy początkowym ujęciu jako dostępne do sprzedaży,
- aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytu, które kwalifikuje się jako dostępne do sprzedaży.

2.9.1.4 Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży są to aktywa finansowe niebędące instrumentami pochodnymi, które zostały wyznaczone jako dostępne do sprzedaży lub niebędące aktywami finansowymi wycenianymi w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, pożyczkami i należnościami ani inwestycjami utrzymywanymi do terminu zapadalności.

2.9.1.5 Pozostałe zobowiązania finansowe

Pozostałe zobowiązania finansowe są to zobowiązania finansowe będące wynikającym z umowy obowiązkiem wydania środków pieniężnych lub innego składnika aktywów finansowych innej jednostce niezakwalifikowane do grupy wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, mające charakter depozytu lub pożyczki otrzymanej.

2.9.2 Reklasyfikacja aktywów finansowych

Składnik aktywów finansowych sklasyfikowany jako dostępny do sprzedaży, który odpowiada definicji pożyczek i należności, Grupa Kapitałowa może przekwalifikować z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii pożyczek i należności w przypadku, gdy Grupa Kapitałowa ma zamiar i możliwość utrzymać dany składnik aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do terminu jego zapadalności.

Wartość godziwą składnika aktywów finansowych w dniu przekwalifikowania uznaje się za jego nowy zamortyzowany koszt.

Grupa Kapitałowa może dokonać przekwalifikowania instrumentów finansowych zaklasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu (innych niż instrumenty pochodne) oraz instrumentów finansowych wskazanych do wyceny do wartości godziwej przy początkowym ujęciu do kategorii pożyczek i należności, jeżeli nie są już dłużej utrzymywane w celu sprzedaży lub odkupienia w niedalekiej przyszłości. Aby składnik aktywów finansowych mógł być przeklasyfikowany, musi spełniać warunki wynikające z definicji pożyczek i należności i Grupa Kapitałowa musi mieć intencję i możliwość

utrzymywania składnika aktywów finansowych w dającej się przewidzieć przyszłości lub do upływu terminu zapadalności.

2.9.3 Ujmowanie transakcji w księgach rachunkowych

Grupa Kapitałowa ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej, gdy staje się stroną umowy tego instrumentu. Transakcje zakupu i sprzedaży aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, utrzymywanych do terminu zapadalności i dostępnych do sprzedaży ujmuje się stosownie z przyjętą dla wszystkich tego typu operacji zasadą księgowania na dzień zawarcia transakcji.

2.9.4 Wyłączenie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej w momencie, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub w momencie, gdy następuje przeniesienie składnika aktywów.

Przenosząc składnik aktywów finansowych Grupa Kapitałowa ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W tym przypadku:

- jeżeli przenoszone jest zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych to wyłącza się składnik aktywów finansowych ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej i ujmuje oddzielnie, jako aktywa lub zobowiązania, wszelkie prawa i obowiązki powstałe lub zachowane w wyniku przeniesienia,
- jeżeli zachowywane jest zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu składnik aktywów finansowych jest ujmowany,
- jeżeli nie przenosi się ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to Grupa Kapitałowa ustala, czy zachowuje kontrolę nad tym składnikiem aktywów finansowych. W przypadku niezachowania kontroli, składnik aktywów finansowych wyłączany jest ze sprawozdania z sytuacji finansowej i oddzielnie ujmuje jako aktywa lub zobowiązania wszelkie prawa i obowiązki powstałe lub pozostałe w wyniku przeniesienia. Jeżeli zachowuje się kontrolę nad składnikiem aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje się go w stopniu, w jakim utrzymuje się zaangażowanie w ten składnik aktywów finansowych.

Grupa Kapitałowa wyłącza ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe (lub jego część), gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygaś.

Grupa Kapitałowa wyłącza pożyczki i należności lub ich części ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, jeżeli prawa dotyczące umowy kredytowej wygasają, zrzeknie się tych praw lub dokona sprzedaży wierzytelności.

2.9.5 Wycena aktywów i zobowiązań finansowych

2.9.5.1 Aktywa i zobowiązania wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Aktywa i zobowiązania wyceniane są do wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat. Zyski i straty wynikające ze zmian wartości godziwej tych instrumentów na dzień bilansowy wykazywane są w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy”. Uzyskane i zapłacone odsetki wykazywane są odpowiednio w przychodach i kosztach odsetkowych, zgodnie z warunkami kontraktu.

Pochodne instrumenty finansowe klasyfikowane są do aktywów finansowych lub zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu oraz wyceniane są według wartości godziwej.

Pochodne instrumenty finansowe i transakcje terminowe o symetrycznym profilu ryzyka wyceniane są za pomocą techniki NPV, tj. wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych. Wartość bieżąca przyszłych przepływów pieniężnych wyznaczana jest dla każdej transakcji na podstawie odpowiednio skonstruowanych krzywych projekcyjnych i dyskontowych. Krzywe projekcyjne zbudowane są w oparciu o kwotowania depozytów, stawek FRA i IRS odpowiednich dla danej waluty i stawki bazowej. Krzywe dyskontowe zbudowane są w oparciu o kwotowania depozytów, stawek FRA, IRS, basis swapów, currency basis swapów i punktów swapowych. Wycena transakcji OIS dokonywana jest na bazie krzywej opartej o stawki OIS w walucie transakcji. Kwotowania rynkowe do konstrukcji krzywej pobierane są z ogólnodostępnych systemów informacyjnych. Dla instrumentów pochodnych i transakcji terminowych nominowanych w walucie innej niż PLN do wyceny wykorzystywany jest kurs średni NBP z dnia wyceny.

W przypadku transakcji o niesymetrycznym profilu ryzyka (opcyjnych) do wyceny wykorzystywane są powszechnie stosowane na rynku modele typu Blacka, w których używane są krzywe zmienności implikowane (o ile są dostępne kwotowania) lub historyczne (wyznaczone za pomocą modeli statystycznych na podstawie kwotowań rynkowych).

Wartość godziwa instrumentów pochodnych uwzględnia własne ryzyko kredytowe jak i ryzyko kredytowe kontrahenta. W przypadku instrumentów pochodnych kalkulowana jest korekta wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlająca

ryzyko kredytowe kontrahenta CVA (credit value adjustment) oraz korekta wyceny instrumentów pochodnych odzwierciedlająca własne ryzyko kredytowe DVA (debit value adjustment).

W sprawozdaniu finansowym wynik zrealizowany oraz niezrealizowany, w tym efekt zmiany wyceny instrumentów pochodnych typu FX FORWARD, FX SWAP (z uwzględnieniem punktów swapowych), CIRS oraz opcji walutowych ujmują się w wyniku z pozycji wymiany. Wynik zrealizowany oraz efekt wyceny instrumentów pochodnych FRA, IRS i OIS ujmują się w wyniku na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu. Instrumenty pochodne w sprawozdaniu finansowym wykazuje się w wartości netto na poziomie transakcji (dodatnia wartość godziwa jako aktywa, a wartość ujemna jako zobowiązania).

2.9.5.2 Pożyczki i należności oraz aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Pożyczki i należności oraz aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności wyceniane są według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej i uwzględnieniem utraty wartości.

Zamortyzowany koszt jest obliczany przy uwzględnieniu dyskonta lub premii oraz prowizji, opłat i kosztów transakcji, które stanowią integralną część efektywnej stopy procentowej, skutki wyceny ujmowane są w pozycji „Przychody z tytułu odsetek” w rachunku zysków i strat. Straty z tytułu utraty wartości są ujmowane w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości oraz rezerw”.

2.9.5.3 Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży wyceniane są do wartości godziwej, a skutki zmiany wartości godziwej (z wyjątkiem odpisów z tytułu utraty wartości) rozpoznawane są w innych całkowitych dochodach (inne całkowite dochody kumulowane są w pozycji kapitału „Kapitał z aktualizacji wyceny”), aż do momentu wyłączenia składnika aktywów ze skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej, kiedy skumulowany zysk/strata ujmowana jest w rachunku zysków i strat. Kapitał z aktualizacji wyceny podlega rozliczeniu do rachunku zysków i strat w momencie sprzedaży składnika aktywów, bądź wystąpienia utraty jego wartości. W przypadku wystąpienia utraty wartości wskazanego składnika aktywów, wcześniej ujęte zwiększenia wartości z przeszacowania do wartości godziwej pomniejszają kapitał z aktualizacji wyceny. Jeżeli kwota uprzednio ujętych zwyżek jest niewystarczająca na pokrycie utraty wartości, różnicę odnosi się do rachunku zysków i strat.

W przypadku instrumentów dłużnych przychody odsetkowe oraz dyskonto lub premia rozliczane są w czasie - z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej i rozpoznawane są w wyniku odsetkowym w pozycji „Przychody z tytułu odsetek”.

W przypadku instrumentów kapitałowych, dywidendy z tytułu instrumentów kapitałowych zaklasyfikowanych do kategorii dostępnych do sprzedaży są wykazywane w rachunku zysków i strat w momencie ustanowienia prawa Grupy Kapitałowej do otrzymania płatności.

Jeżeli poprzez zastosowanie technik wyceny nie można uzyskać wiarygodnej wartości godziwej inwestycji w nienotowane na aktywnym rynku instrumenty kapitałowe, ujmują się je po koszcie nabycia i dokonuje okresowych weryfikacji utraty wartości. Odpisy z tytułu utraty wartości rozpoznawane są w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości oraz rezerw”.

Kwotowania rynkowe służące do wyznaczenia wartości godziwej skarbowych dłużnych papierów wartościowych pobierane są z ogólnodostępnych systemów informacyjnych. W przypadku, gdy dla danego dłużnego papieru wartościowego nie są dostępne kwotowania rynkowe (obligacje komunalne, obligacje komercyjne itp.), wartość godziwa nie jest wyznaczana za pomocą wyceny rynkowej, lecz na podstawie techniki NPV, tj. wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych. Wartość bieżąca kalkulowana jest na podstawie rynkowych krzywych dochodowości pobieranych z ogólnodostępnych systemów informacyjnych (w zależności od rodzaju papieru wartościowego wykorzystywane są krzywe zerokuponowe lub bazujące na rentownościach skarbowych dłużnych papierów wartościowych). W przypadku nieskarbowych dłużnych papierów wartościowych, przy wyznaczaniu wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych uwzględniany jest spread na ryzyko kredytowe emitenta oraz ryzyko płynności.

Kategoria aktywa finansowe dostępne do sprzedaży obejmuje w szczególności: akcje i udziały oraz dłużne papiery wartościowe.

2.9.5.4 Pozostałe zobowiązania finansowe, w tym zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych

Zobowiązania finansowe inne niż wyceniane w wartości godziwej ze skutkiem wyceny odnoszonym do rachunku zysków i strat wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej. Jeżeli dla zobowiązania finansowego nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych, a więc także ustalić efektywnej stopy procentowej, zobowiązanie to wycenia się według kwoty wymaganej zapłaty.

Instrumenty dłużne wyemitowane przez Grupę Kapitałową są wykazywane jako zobowiązania finansowe i wyceniane według zamortyzowanego kosztu.

2.9.6 Kompensowanie instrumentów finansowych

Aktywa i zobowiązania finansowe kompensuje się i wykazuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kwocie netto, jeżeli istnieje ważny tytuł prawny do dokonania kompensaty ujętych kwot oraz zamiar rozliczenia ich w kwocie netto albo realizacja danego składnika aktywów i wykonania zobowiązania następuje jednocześnie.

2.9.7 Transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu

Transakcje repo i sell-buy-back oraz transakcje reverse repo i buy-sell-back są operacjami sprzedaży lub kupna papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu lub odsprzedaży w umownym terminie po określonej cenie.

Grupa Kapitałowa prezentuje w bilansie aktywa finansowe odsprzedane z klauzulą przyrzeczenia odkupu (transakcje typu repo, sell-buy-back), jednocześnie ujmując po stronie pasywów zobowiązania wynikające z udzielonego przyrzeczenia odkupu. Warunkiem stosowania takiego rozwiązania jest zachowanie przez Grupę Kapitałową ryzyka i korzyści wynikających z danego aktywa finansowego pomimo jego transferu.

W przypadku transakcji zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem sprzedaży (reverse repo, buy-sell-back) posiadane aktywa finansowe prezentowane są jako należności wynikające z klauzuli odkupu.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu/sprzedaży rozliczane są w czasie, natomiast papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji z przyrzeczeniem odkupu nie są usuwane ze sprawozdania z sytuacji finansowej i podlegają wycenie według zasad określonych dla poszczególnych portfeli papierów wartościowych. Różnica między ceną sprzedaży/kupna i odkupu/odsprzedaży jest traktowana jako koszty albo przychody odsetkowe i jest rozliczana w czasie trwania umowy.

2.9.8 Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwa jest to kwota, którą otrzymano by za sprzedaż składnika aktywów lub zapłacono by za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach na głównym (lub najkorzystniejszym) rynku na dzień wyceny w aktualnych warunkach rynkowych (tj. cenę wyjścia) bez względu na to, czy kwota ta jest bezpośrednio obserwowalna lub oszacowana przy użyciu innej techniki wyceny.

Wartość godziwa instrumentów finansowych notowanych na aktywnym zorganizowanym rynku finansowym jest ustalana poprzez odniesienie do bieżącej ceny kupna – dla składnika aktywów, lub bieżącej ceny sprzedaży - dla zaciągniętego zobowiązania.

Jeżeli Grupa Kapitałowa ustali, że wartość godziwa przy początkowym ujęciu różni się od ceny transakcyjnej, to wtedy rozlicza instrument na ten dzień w następujący sposób:

- jeżeli wartość godziwa znajduje potwierdzenie w cenie notowanej na aktywnym rynku za identyczny składnik aktywów lub identyczne zobowiązanie lub opiera się na technice wyceny, w której wykorzystuje się tylko dane z obserwowalnych rynków, Grupa Kapitałowa ujmuje różnicę między wartością godziwą przy początkowym ujęciu a ceną transakcyjną jako zysk lub stratę,
- we wszystkich innych przypadkach, zgodnie z wyceną skorygowaną w celu odroczenia różnicy między wartością godziwą przy początkowym ujęciu a ceną transakcyjną. Po początkowym ujęciu Grupa Kapitałowa ujmuje odroczoną różnicę jako zysk lub stratę tylko w zakresie, jaki wynika ze zmiany czynnika (w tym czasu), który uczestnicy rynku uwzględniliby przy wycenie składnika aktywów lub zobowiązania.

2.10. Utrata wartości aktywów finansowych

2.10.1 Aktywa wyceniane według zamortyzowanego kosztu

2.10.1.1. Kredyty i pożyczki udzielone

Każdorazowo dla udzielonego kredytu i pożyczki na dzień bilansowy Grupa Kapitałowa ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Jeżeli takie dowody istnieją, Grupa Kapitałowa ustala kwoty odpisów z tytułu utraty wartości. Strata z tytułu utraty wartości jest ponoszona, gdy istnieją obiektywne dowody utraty wartości wynikające z jednego lub więcej zdarzeń mających miejsce po początkowym ujęciu składnika aktywów („zdarzenie powodujące stratę”) oraz zdarzenie to ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne wynikające ze składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, których wiarygodne oszacowanie jest możliwe.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych Grupa Kapitałowa zalicza w szczególności informacje o następujących zdarzeniach:

- znaczące trudności finansowe klienta,

- niedotrzymanie postanowień umownych przez emitenta lub dłużnika, np. niespłacenie odsetek lub kapitału albo zaleganie z ich spłatą,
- przyznanie kontrahentowi przez Grupę Kapitałową, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z jego trudności finansowych, udogodnienia, które w innym przypadku nie zostałyby udzielone.

Ekspozycje kredytowe, w odniesieniu do których na poziomie indywidualnym nie zidentyfikowano obiektywnych dowodów utraty wartości lub pomimo ich wystąpienia nie rozpoznano straty, poddawane są ocenie pod kątem utraty wartości grupy ekspozycji o podobnej charakterystyce.

Grupa Kapitałowa dokonuje podziału należności kredytowych ze względu na wielkość zaangażowania.

W portfelu ekspozycji indywidualnie znaczących każda ekspozycja kredytowa jest poddawana indywidualnej analizie pod kątem istnienia przesłanek utraty wartości oraz poziomu rozpoznanej straty. W odniesieniu do ekspozycji nieznaczących indywidualnie, rozpoznania i pomiaru straty dokonuje się z wykorzystaniem portfelowych parametrów ryzyka, oszacowanych metodami statystycznymi. Jeśli w odniesieniu do pojedynczej ekspozycji kredytowej strata zostanie rozpoznana, tworzony jest na nią adekwatny odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości. Jeśli na poziomie indywidualnej ekspozycji strata nie zostanie rozpoznana, ekspozycja podlega włączeniu do portfela aktywów o podobnej charakterystyce ocenianego grupowo i obejmowana jest ustalonym dla danej grupy odpisem z tytułu zaistniałej nierozpoznanej straty (odpisem IBNR).

Odpis IBNR ustalany jest z wykorzystaniem parametrów portfelowych, szacowanych dla grup ekspozycji o podobnych charakterystykach.

Kwotę odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości i odpisu IBNR stanowi różnica między wartością bilansową składnika aktywów a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat kredytowych, które nie zostały poniesione), zdyskontowanych z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej z dnia wystąpienia dowodu utraty wartości dla danego składnika aktywów finansowych.

Kalkulacja wartości bieżącej oszacowanych przepływów pieniężnych dotyczących zabezpieczonego składnika aktywów finansowych uwzględnia przepływy pieniężne wynikające z przejścia zabezpieczenia, pomniejszone o koszty przejścia i sprzedaży.

Przy ustalaniu odpisu metodą indywidualną przyszłe przepływy pieniężne szacuje się z uwzględnieniem specyfiki sprawy i prawdopodobnych scenariuszy zarządzania ekspozycją.

Przy szacowaniu odpisów na ekspozycje nieobjęte metodą indywidualną wykorzystuje się następujące parametry portfelowe:

- stopy odzysku oszacowane dla grup ekspozycji o określonej charakterystyce,
- prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (w odniesieniu do ekspozycji z portfela IBNR).

Przyszłe przepływy pieniężne dotyczące grupy aktywów finansowych ocenianych łącznie pod kątem utraty wartości są szacowane na podstawie przepływów pieniężnych wynikających z umów oraz historycznych parametrów odzysków generowanych z aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka.

Dobór danych wykorzystywanych do estymacji parametrów portfelowych jest dokonywany w taki sposób, aby zapewnić ich reprezentatywność dla bieżącej sytuacji ekonomicznej.

Jeżeli w następnym okresie wysokość straty z tytułu utraty wartości zmniejszy się na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wystąpieniu utraty wartości (np. poprawy oceny zdolności kredytowej dłużnika), wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany poprzez dokonanie odpowiedniej korekty salda odpisów aktualizujących. Kwota dokonanego odwrócenia wykazywana jest w rachunku zysków i strat.

Metodyka wykorzystywana w procesie pomiaru utraty wartości poddawana jest regularnym przeglądom w celu zminimalizowania różnic pomiędzy szacunkową a rzeczywistą wielkością strat.

Grupa Kapitałowa może dokonać restrukturyzacji danej ekspozycji kredytowej poprzez zastosowanie środków restrukturyzacyjnych, które obejmują przyznane udogodnienia dla kredytobiorcy, który doświadcza lub wkrótce zacznie doświadczać trudności z wywiązywaniem się ze swoich zobowiązań finansowych. Udogodnienia te dotyczą:

- zmiany dotychczasowych warunków umowy, z których kredytobiorca nie może się wywiązać z powodu trudności finansowych, prowadzących do niedostatecznej zdolności do obsługi kredytu,
- całkowitego lub częściowego refinansowania zagrożonej umowy kredytowej, które nie miałyby miejsca, gdyby kredytobiorca nie doświadczał trudności finansowych.

2.10.1.2. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

W przypadku aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności, na każdy dzień bilansowy Grupa Kapitałowa indywidualnie ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych. Jeśli istnieją obiektywne dowody, że została poniesiona strata z tytułu utraty wartości, to kwota odpisu aktualizującego

równa się różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów, a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Wartość bilansową składnika aktywów obniża się, a kwotę straty ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości oraz rezerw”.

Jeśli w następnym okresie strata z tytułu utraty wartości zmniejszyła się, a zmniejszenie to można w obiektywny sposób powiązać ze zdarzeniem następującym po ujęciu utraty wartości, to uprzednio ujętą stratę z tego tytułu odwraca się. Kwotę odwróconej straty ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości oraz rezerw”.

2.10.2 Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Grupa Kapitałowa ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych zakwalifikowanych do kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży. Jeżeli takie dowody istnieją, ustala się kwoty odpisów z tytułu utraty wartości.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości Grupa Kapitałowa zalicza informacje o następujących zdarzeniach:

- znaczące trudności finansowe emitenta lub dłużnika;
- niedotrzymanie warunków umowy, np. niespłacenie albo zaleganie ze spłaceniem odsetek lub nominału;
- przyznanie pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym wypadku pożyczkodawca by nie udzielił;
- wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub innej reorganizacji finansowej pożyczkobiorcy;
- zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe;
- obserwowane dane wskazujące na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu początkowego ich ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych, w tym:
  - negatywne zmiany dotyczące statusu płatności pożyczkobiorców w grupie, lub
  - krajowa lub lokalna sytuacja gospodarcza, która ma związek z niespłacaniem aktywów w grupie,
- pozyskane informacje na temat znaczących negatywnych zmian mających miejsce w środowisku technologicznym, rynkowym, gospodarczym, prawnym lub innym, w którym działa Grupa Kapitałowa, wskazujące, że koszty inwestycji w instrument kapitałowy mogą nie zostać odzyskane;
- znaczący i przedłużający się spadek wartości godziwej inwestycji w dany instrument, poniżej wartości ustalonej przy jego początkowym ujęciu.

W pierwszej kolejności Grupa Kapitałowa ustala, czy nastąpiła utrata wartości aktywów na bazie analizy indywidualnej w odniesieniu do ekspozycji kredytowych indywidualnie znaczących.

Jeżeli istnieją obiektywne dowody na utratę wartości aktywów finansowych zakwalifikowanych do kategorii dłużnych instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży, kwotę odpisu aktualizacyjnego stanowi różnica między wartością bilansową składnika aktywów a bieżącą wartością godziwą ustaloną jako wartość przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych za pomocą rynkowych stóp procentowych.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości aktywów zakwalifikowanych do kategorii dostępnych do sprzedaży jest ujmowany w rachunku zysków i strat, co skutkuje koniecznością wysięgowania z innych dochodów całkowitych skumulowanych strat z wyceny, odniesionych uprzednio do tej pozycji oraz ujęcia ich w rachunku zysków i strat.

Strat z tytułu utraty wartości inwestycji w instrument kapitałowy, kwalifikowany jako dostępny do sprzedaży nie odwraca się poprzez rachunek zysków i strat, wzrost ich wartości godziwej po ujęciu straty z tytułu utraty wartości ujmowany jest bezpośrednio w innych całkowitych dochodach.

Jeśli w następnym okresie wartość godziwa instrumentów dłużnych wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączy ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat, to kwotę odwracanego odpisu ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości oraz rezerw”.

2.11. Leasing

Grupa Kapitałowa jest stroną umów leasingowych, na podstawie których przyjmuje lub oddaje do odpłatnego użytkowania środki trwałe oraz nieruchomości inwestycyjne na uzgodniony okres.

Podstawą klasyfikacji umów leasingowych przez Grupę Kapitałową jest zakres, w jakim ryzyko i korzyści z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy.

Grupa Kapitałowa posiada umowy leasingowe, zgodnie z którymi leasingodawca zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści wynikające z posiadania przedmiotu leasingu, które zalicza do umów leasingu operacyjnego. Opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego oraz późniejsze raty leasingowe ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat (w okresie trwania leasingu).

2.12. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych składają się gotówka w kasie oraz na rachunku nostro w Narodowym Banku Polskim, a także środki pieniężne na rachunkach bieżących w bankach oraz inne środki pieniężne o pierwotnym terminie wymagalności do 3 miesięcy, wykazywane według wartości nominalnej.

2.13. Rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne

2.13.1 Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe stanowią kontrolowane środki trwałe oraz nakłady na ich budowę. Do środków trwałych zaliczane są składniki rzeczowych aktywów trwałych o przewidywanym okresie wykorzystywania dłuższym niż rok, które są utrzymywane z uwagi na ich wykorzystanie na własne potrzeby lub w celu oddania ich do użytkowania innym podmiotom na podstawie umowy najmu lub w celach administracyjnych. Rzeczowe aktywa trwałe wykazuje się według modelu opartego na cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, tzn. po początkowym ujęciu wykazuje się według kosztu historycznego pomniejszonego o odpisy amortyzacyjne/umorzeniowe oraz o łączne straty z tytułu utraty wartości. Na koszt historyczny składają się cena nabycia/koszt wytworzenia i koszty bezpośrednio związane z nabyciem danych aktywów i przystosowaniem składnika majątku do stanu zdatnego do używania.

Składniki aktywów trwałych wykazywane są w cenie nabycia pomniejszonej o odpisy umorzeniowe oraz z tytułu utraty wartości.

2.13.2 Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomość inwestycyjna to nieruchomość (grunt, budynek, lub część budynku lub też oba te elementy), którą Grupa Kapitałowa traktuje jako źródło przychodów z czynszów lub utrzymuje w posiadaniu ze względu na przyrost jej wartości, względnie obie te korzyści. Jednocześnie nieruchomość taka:

- jest zajmowana przez Grupę Kapitałową tylko w nieznacznym stopniu,
- nie jest przeznaczona na sprzedaż w ramach zwykłej działalności Grupy Kapitałowej.

Nieruchomość inwestycyjna początkowo ujmowana jest wg ceny nabycia lub kosztu wytworzenia. Po początkowym ujęciu wartość nieruchomości inwestycyjnej wyceniana jest w oparciu o model wartości godziwej. Zysk lub strata wynikająca ze zmiany wartości odnoszona jest do rachunku zysków i strat okresu, w którym wystąpiła zmiana. Grupa Kapitałowa angażuje do wyceny nieruchomości niezależnych rzeczoznawców.

2.13.3 Wartości niematerialne

Składnik wartości niematerialnych to możliwy do zidentyfikowania niepieniężny składnik aktywów nieposiadający postaci fizycznej.

Wartości niematerialne początkowo wycenia się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia. Po początkowym ujęciu wartości niematerialne są wykazywane w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.

Grupa Kapitałowa korzysta z prawa wieczystego użytkowania gruntu jako nabytego odpłatnie i nieodpłatnie.

Prawa wieczystego użytkowania gruntu nabyte odpłatnie (od innych podmiotów) prezentowane są jako wartości niematerialne i amortyzowane przez okres ich użytkowania.

Prawa wieczystego użytkowania gruntu otrzymane nieodpłatnie od Skarbu Państwa wyłączone są z ewidencji bilansowej.

Do wartości niematerialnych Grupa Kapitałowa zalicza składniki majątku o przewidywanym okresie użytkowania dłuższym niż rok, w szczególności: autorskie prawa majątkowe, licencje, prawo wieczystego użytkowania gruntu oraz koszty zakończonych prac rozwojowych.

2.13.4 Odpisy amortyzacyjne

Amortyzacja naliczana jest od wszystkich aktywów trwałych, których wartość ulega obniżeniu na skutek używania lub upływu czasu przez szacowany okres użytkowania danego aktywa.

Środki trwałe w momencie ich nabycia zostają podzielone na części składowe będące pozycjami o istotnej wartości, dla których można przyporządkować odrębny okres ekonomicznej użyteczności. Każda część składowa pozycji rzeczowych aktywów trwałych, której cena nabycia lub koszt wytworzenia jest istotny w porównaniu z ceną nabycia lub kosztem wytworzenia całej pozycji jest amortyzowana osobno.

Rozpoczęcie amortyzacji składników rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych następuje od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym ten środek przyjęto do używania, przez okres ekonomicznej użyteczności.

Dla wartości niematerialnych przyjmuje się, że wartość końcowa wynosi zero, chyba że istnieje zobowiązanie strony trzeciej do ich odkupienia lub, gdy istnieje i będzie istniał pod koniec używania składnika aktywny rynek i można określić jego wartość na tym rynku.

Okresy amortyzacyjne dla podstawowych grup środków trwałych oraz wartości niematerialnych stosowane w Grupie Kapitałowej:

Środki trwałe	Okresy amortyzacji
Budynki, lokale, spółdzielcze prawa do lokalu	od 40 do 49 lat
Ulepszenia w obcych środkach trwałych (budynkach, lokalach)	od 2 do 10 lat
Maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i przyrządy	od 5 do 18 lat
Zespoły komputerowe	od 1 do 11 lat
Środki transportu	od 2 do 5 lat

Wartości niematerialne	Okresy amortyzacji
Oprogramowanie	od 2 do 11 lat
Pozostałe wartości niematerialne	od 2 do 5 lat
Prawo wieczystego użytkowania gruntów	od 42 do 87 lat

Wartość końcową, okres użytkowania oraz metodę amortyzacji składników aktywów weryfikuje się corocznie i w razie konieczności koryguje.

2.13.5 Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości niefinansowych aktywów trwałych

Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Grupa Kapitałowa ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy nastąpiła utrata wartości któregoś ze składników niefinansowych aktywów trwałych. W momencie rozpoznania takich przesłanek oraz corocznie w przypadku wartości niematerialnych niepodlegających amortyzacji Grupa Kapitałowa dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej, stanowiącej wyższą z dwóch kwot: wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży lub wartość użytkową składnika aktywów trwałych. Oszacowanie powyższych wartości wymaga przyjęcia założeń dotyczących m.in. przyszłych prognozowanych przepływów pieniężnych, które Grupa Kapitałowa może uzyskać z tytułu dalszego użytkowania lub sprzedaży danego składnika aktywów trwałych. Przyjęcie odmiennych założeń dotyczących wyceny przyszłych przepływów pieniężnych może mieć wpływ na wartość bilansową niektórych składników aktywów trwałych.

Jeśli oszacowanie wartości odzyskiwalnej pojedynczego składnika aktywów nie jest możliwe, Grupa Kapitałowa ustala wartość odzyskiwalną ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego należy dany składnik aktywów (ośrodek wypracowujący środki pieniężne).

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości jest ujmowany, jeżeli wartość księgowa aktywa przekracza wartość odzyskiwalną.

Odpis aktualizujący podlega odwróceniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania. Wartość bilansowa składnika aktywów, która została podwyższona w wyniku odwrócenia straty z tytułu utraty wartości, nie powinna przekroczyć wartości bilansowej, jaka zostałaby ustalona, gdyby w poprzednich latach w ogóle nie ujęto straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów. Odwrócenie odpisu aktualizującego z tytułu utraty wartości składnika aktywów ujmuje się w rachunku zysków i strat.

2.14. Rozliczenia międzyokresowe i przychody przyszłych okresów

Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów ujmuje się, jeśli wydatki dotyczą miesięcy następujących po miesiącu, w którym je poniesiono. Czynne rozliczenia międzyokresowe ujmowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Inne aktywa”, na które składają się głównie koszty do rozliczenia w czasie oraz przychody do otrzymania. Koszty rozliczane w czasie dotyczą poszczególnych rodzajów wydatków, których rozliczenie w ciężar rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych, np. opłacone z góry koszty najmu, koszty ubezpieczeń i serwisy programów.

Przychody do otrzymania dotyczą głównie należności z tytułu dostaw i usług, należności z tytułu rozliczeń opłat za zarządzanie funduszami i programami. Należności aktualizuje się uwzględniając stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty, poprzez dokonanie odpisu aktualizującego.

Do biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów zalicza się koszty z tytułu świadczeń wykonywanych na rzecz Grupy Kapitałowej, lecz jeszcze niestanowiących zobowiązań. W biernych rozliczeniach międzyokresowych Grupa Kapitałowa uwzględnia koszty, które poniesione zostaną w przyszłym okresie, w tym premii, niewykorzystanych urlopów wypoczynkowych oraz nagród jubileuszowych. Grupa Kapitałowa dokonuje rozliczeń międzyokresowych przychodów w sytuacji, w której otrzymuje zapłatę za świadczenie usług lub dostawę towarów, które zostaną zrealizowane w przyszłych okresach sprawozdawczych. Obejmują one w szczególności prowizje rozliczane w czasie oraz inne dochody pobrane z góry, których zaliczenie do rachunku zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych.

Bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów oraz przychody przyszłych okresów prezentowane są w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w pozycji „Pozostałe zobowiązania”.

2.15. Rezerwy

Rezerwy są zobowiązaniami, których kwota lub termin zapłaty są niepewne. Rezerwy są tworzone, gdy Grupa Kapitałowa posiada obecny obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych oraz prawdopodobne jest, że wypełnienie obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne oraz można dokonać wiarygodnego szacunku kwoty tego obowiązku.

W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla aktualne oceny rynkowe co do wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem.

Grupa Kapitałowa tworzy rezerwy w szczególności na sprawy sporne z kontrahentami, klientami oraz instytucjami zewnętrznymi, rezerwy na odprawy emerytalne, rentowe i pośmiertne oraz rezerwy na udzielone zobowiązania i gwarancje.

2.16. Świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze Grupy Kapitałowej obejmują świadczenia należne w ciągu 12 miesięcy od wykonania pracy, m.in. wynagrodzenia, premie, nagrody, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenie społeczne. Grupa Kapitałowa ujmuje przewidywaną niezdyktowaną wartość krótkoterminowych świadczeń pracowniczych jako koszty w okresie, którego dotyczą.

Długoterminowe świadczenia pracownicze Grupy Kapitałowej obejmują świadczenia, które nie są należne w ciągu 12 miesięcy od wykonania pracy, m.in. odprawy emerytalno-rentowe i pośmiertne oraz nagrody jubileuszowe. Rezerwa na ww. świadczenia wyliczana jest metodą aktuarialną przez niezależnego aktuarium jako wartość bieżąca przyszłych zobowiązań Grupy Kapitałowej wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień aktualizacji. Rezerwa na świadczenia pracownicze wykazywana jest w pozycji „Rezerwy” lub „Pozostałe zobowiązania” oraz w pozycji „Ogólne koszty administracyjne” rachunku zysku i strat w części wynikającej z kosztów bieżącego zatrudnienia i upływu czasu. Część rezerw na odprawy emerytalno-rentowe i pośmiertne wynikająca ze zmiany założeń aktuarialnych (ekonomicznych i demograficznych) przyjętych do wyceny ujmowana jest w innych całkowitych dochodach.

Grupa Kapitałowa realizuje program świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia zwany programem określonych składek. Na mocy tego programu Grupa Kapitałowa jest zobowiązana umową do odprowadzania ustalonej kwoty składek, do pracowniczego programu emerytalnego. Ze środków funduszu, obejmujących również zwrot uzyskany z inwestowania składek wypłacane są pracownikowi świadczenia po okresie zatrudnienia. W rezultacie na Grupie Kapitałowej nie ciąży prawne ani zwyczajowo oczekiwane zobowiązanie do zapłacenia dodatkowych składek, jeżeli fundusz emerytalny nie będzie posiadał aktywów w wysokości wystarczającej do zapłaty należnych świadczeń.

2.17. Udzielone zobowiązania pozabilansowe

W ramach działalności operacyjnej Grupa Kapitałowa zawiera transakcje, które w momencie ich zawarcia nie są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa lub zobowiązania, lecz powodują powstanie zobowiązań warunkowych. Zobowiązanie warunkowe jest:

- możliwym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, których istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub niewystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli Grupy Kapitałowej,
- obecnym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków pieniężnych lub innych aktywów w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można oszacować w sposób wiarygodny.

Na udzielone zobowiązania pozabilansowe obarczone ryzykiem braku wywiązania się zleceniodawcy z warunków umowy tworzone są rezerwy zgodnie z MSR 37.

Najistotniejsze pozycje udzielonych zobowiązań pozabilansowych stanowią przyznane linie kredytowe oraz udzielone gwarancje. W momencie początkowego ujęcia umowę gwarancji finansowej wycenia się do wartości godziwej. Po początkowym ujęciu wycenia się ją według wartości wyższej z:

- wartości ustalonej zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe” oraz
- wartości początkowej pomniejszonej, w odpowiednich przypadkach, o skumulowane odpisy amortyzacyjne ujęte zgodnie z MSR 18 „Przychody”.

2.18. Kapitały własne

Podział na poszczególne pozycje, opisane poniżej, wynika z ustawy Prawo bankowe, ustawy o Banku Gospodarstwa Krajowego oraz statutu nadanego w drodze rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 16 września 2016 r. w sprawie nadania statutu Bankowi Gospodarstwa Krajowego. Do kapitałów własnych zaliczane są: kapitał statutowy, kapitał zapasowy, kapitał z aktualizacji wyceny (obejmujący w szczególności wycenę aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, zyski i straty aktuarialne), pozostałe kapitały rezerwowe (fundusz ogólnego ryzyka bankowego, pozostałe kapitały), zysk (strata) z lat ubiegłych oraz wynik bieżącego okresu.

Pozycje kapitałów własnych jednostek zależnych, inne niż kapitał zakładowy w części, w jakiej jednostka dominująca jest właścicielem jednostki zależnej, dodaje się do odpowiednich pozycji kapitałów własnych jednostki dominującej.

Do kapitałów własnych Grupy Kapitałowej włącza się tylko te części kapitałów własnych jednostek zależnych, które powstały po dniu nabycia udziałów lub akcji przez jednostkę dominującą.

2.19. Ustalanie wyniku finansowego

2.19.1 Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki oraz prowizje (otrzymane lub należne) ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej z tytułu: kredytów z harmonogramami spłat, lokat międzybankowych oraz papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności i dostępnych do sprzedaży oraz instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy na moment początkowego ujęcia, w tym przeznaczonych do obrotu.

W przypadku aktywów finansowych lub grupy podobnych aktywów finansowych, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości rozpoznano korektę odsetek impairmentowych.

Przychody i koszty dotyczące elementu odsetkowego wyniku na instrumentach pochodnych stopy procentowej oraz wynikające z bieżącego naliczania punktów swapowych walutowych instrumentów pochodnych zaklasyfikowanych do księgi bankowej wykazywane są w wyniku odsetkowym.

2.19.2 Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Przychody i koszty prowizyjne oraz opłaty bankowe powstają w wyniku świadczenia usług finansowych oferowanych przez Grupę Kapitałową i obejmują w szczególności: prowizje za udzielenie kredytów i zobowiązań gwarancyjnych, opłaty z tytułu operacji papierami wartościowymi oraz opłaty za obsługę i zarządzanie funduszami i programami. Prowizje/opłaty rozlicza się przez okres trwania transakcji, z wyjątkiem prowizji dotyczących czynności o charakterze administracyjnym, które zaliczane są jednorazowo do rachunku zysków i strat.

Do przychodów i kosztów z tytułu prowizji zaliczane są również otrzymane lub zapłacone prowizje od instrumentów finansowych, które nie mają zaplanowanego harmonogramu spłaty. Prowizje od kredytów w rachunku bieżącym, udzielonych gwarancji i innych produktów o charakterze odnawialnym rozliczane są w czasie i zaliczane do przychodów prowizyjnych.

W zakresie produktów bankowych powiązanych z produktem ubezpieczeniowym (bancassurance), jednostka dominująca jako ubezpieczający oferuje bezpłatną ochronę ubezpieczeniową posiadaczom kart płatniczych w postaci dodatkowej funkcjonalności karty. Funkcjonalność ta jest nieodłącznym elementem karty płatniczej i nie jest związana z dodatkowymi opłatami dla klienta. Koszty ubezpieczenia kart płatniczych Bank rozlicza w czasie do rachunku zysków i strat i ujmuje jako prowizje.

2.19.3 Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy

Pozycja ta zawiera zyski i straty, powstałe w wyniku zmiany wartości godziwej aktywów klasyfikowanych jako przeznaczone do obrotu oraz tych, które przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat jak również wynik z pozycji wymiany.

Wynik z pozycji wymiany obejmuje dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane, jak i niezrealizowane, wynikające z codziennej wyceny aktywów i zobowiązań walutowych według obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego średniego kursu ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski oraz wynik z wyceny do wartości godziwej niezrealizowanych instrumentów pochodnych (FX FORWARD, FX SWAP, CIRS).

2.19.4 Wynik na inwestycyjnych aktywach finansowych

Wynik na inwestycyjnych aktywach finansowych zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do portfela dostępnych do sprzedaży oraz przychody z tytułu dywidend.

2.19.5 Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zalicza się przychody i koszty niezwiązane bezpośrednio z działalnością bankową.

Do pozostałych przychodów operacyjnych zalicza się głównie przychody z tytułu: wyceny do wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnych, odzyskanych należności nieściągalnych, otrzymanych odszkodowań, kar, grzywien, rozwiązania rezerw na sprawy sporne i inne należności oraz ze sprzedaży środków trwałych i nieruchomości inwestycyjnych.

Na pozostałe koszty operacyjne składają się przede wszystkim: przekazane darowizny, koszty windykacji należności oraz koszty związane z wyceną do wartości godziwej i utrzymaniem nieruchomości inwestycyjnych.

2.19.6 Ogólne koszty administracyjne

W pozycji „Ogólne koszty administracyjne” prezentowane są koszty dotyczące w szczególności: świadczeń pracowniczych (w tym wynagrodzeń i ubezpieczeń społecznych), kosztów rzeczowych (w tym koszty płaconych rat z tytułu umów najmu), amortyzacji środków trwałych i wartości niematerialnych oraz podatków i opłat.

2.19.7 Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości oraz rezerw

W pozycji „Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości oraz rezerw” prezentowane są zwiększenia i zmniejszenia dot. odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości: pozycji bilansowych i pozabilansowych dotyczących kredytów i pożyczek (w tym skupionych wierzytelności oraz zrealizowanych gwarancji i poręczeń), jednostek podporządkowanych oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

2.19.8 Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych

Pozycja ta obejmuje udział Grupy Kapitałowej w zyskach lub stratach jednostek stowarzyszonych (proporcjonalnie do posiadanych udziałów), w których dokonano inwestycji.

2.20. Podatek dochodowy

Podatek dochodowy ujmowany jest jako podatek bieżący oraz podatek odroczony. Podatek dochodowy bieżący ujmowany jest w rachunku zysków i strat. Podatek dochodowy odroczony, w zależności od źródła pochodzenia różnic przejściowych, ujmowany jest w rachunku zysków i strat lub w sprawozdaniu z całkowitych dochodów.

2.20.1 Podatek bieżący

Bieżący podatek jest zobowiązaniem podatkowym odnoszącym się do przychodu do opodatkowania przy użyciu stopy podatkowej obowiązującej na dzień bilansowy.

2.20.2 Podatek dochodowy odroczony

Podatek dochodowy odroczony ujmowany jest w wysokości różnicy pomiędzy wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową dla celów raportowania finansowego. Grupa Kapitałowa tworzy rezerwę oraz aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Rezerwa i aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego Grupy Kapitałowej wykazywane są w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej odpowiednio po stronie aktywów lub zobowiązań. Zmiana stanu rezerwy oraz aktywa z tytułu podatku dochodowego odroczonego zaliczana jest do obowiązkowych obciążeń wyniku finansowego, z wyjątkiem skutków wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz zysków i strat aktuarialnych odnoszonych na inne dochody całkowite, w przypadku których zmiany stanu rezerwy oraz aktywa z tytułu podatku dochodowego odroczonego są również rozliczane z innymi dochodami całkowitymi. Przy ustalaniu podatku dochodowego odroczonego uwzględnia się wartość aktywa i rezerwy na odroczony podatek na początek i koniec okresu sprawozdawczego.

Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku jest weryfikowana każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego i ulega stosownemu obniżeniu, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na koniec okresu sprawozdawczego lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne na koniec okresu sprawozdawczego.

Jednostki wchodzące w skład Grupy Kapitałowej stosują dla odroczonego podatku dochodowego stawkę podatkową w wysokości 19%, z wyjątkiem jednostek, które na podstawie art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, stosują stawkę w wysokości 15%. Grupa Kapitałowa kompensuje ze sobą aktywa z tytułu

odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiadają możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat aktywów ze zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczonego podatku dochodowego ma związek z tym samym podatkiem i tym samym organem podatkowym.

3. Informacje dotyczące segmentów działalności

Zgodnie z MSSF 8 prezentacja informacji o segmentach operacyjnych jest dokonana na podstawie struktury raportowania stosowanej dla celów sprawozdawczości wewnętrznej przedstawianej Zarządowi Banku.

Istotnymi obszarami rozwoju jest finansowanie inwestycji i rozwój przedsiębiorstw, wspieranie eksportu, wspieranie budownictwa oraz obsługa jednostek sektora finansów publicznych i samorządów lokalnych.

Dla umożliwienia oceny charakteru i skutków finansowych działalności gospodarczej, w którą jednostki Grupy Kapitałowej się angażują oraz środowiska gospodarczego, w którym działają, wyodrębnione zostały cztery segmenty działalności:

- Segment rozliczeń i skarbu - kryteria wydzielenia segmentu są następujące: zarządzanie płynnością i ryzykiem finansowym (w tym m.in. lokaty i depozyty międzybankowe, transakcje z przyrzeczeniem sprzedaży i odkupu, bony pieniężne, obligacje Skarbu Państwa, obligacje banków komercyjnych, rachunkiostro i rachunek w NBP, instrumenty pochodne), obsługa depozytów i instrumentów pochodnych na zlecenie Ministerstwa Finansów oraz średnio i długoterminowe finansowanie działalności banku (kredyty zaciągnięte od instytucji finansowych oraz emisje obligacji własnych). Powyższy segment obejmuje również wynik z tytułu wewnętrznych rozliczeń cen transferowych funduszy względem pozostałych segmentów.

Wewnętrzny transfer funduszy oparty jest o stawki transferowe bazujące na stawkach rynkowych oraz koszcie płynności, a transakcje między segmentami odbywają się na warunkach komercyjnych.

- Segment budżetowy obejmuje operacje z instytucjami rządowymi i samorządowymi, z wyłączeniem pozycji objętych segmentem rozliczeń i skarbu w zakresie depozytów i instrumentów pochodnych na rzecz Ministerstwa Finansów. Kryterium wydzielenia segmentu oparte jest o zarządczą klasyfikację klienta i obejmuje samorządowe jednostki terytorialne, jednostki budżetu centralnego, publiczne jednostki sektora leczniczego. Podstawowe produkty, z których generowany jest wynik segmentu to: udzielone kredyty i objęte obligacje oraz prowadzone rachunki bieżące i lokaty terminowe.
- Segment korporacyjny - kryterium wydzielenia segmentu oparte o zarządczą klasyfikację klienta oraz typ prowadzonej działalności, która obejmuje firmy prywatne i państwowe, przedsiębiorstwa komunalne, niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej a także podmioty realizujące wsparcie w ramach działalności wspierania eksportu Banku oraz związane ze wspieraniem budownictwa. Podstawowymi produktami generującymi wynik segmentu są kredyty gospodarcze, finansowanie dużych projektów (samodzielnie lub w konsorcjum z innymi bankami) w formie kredytów oraz emisji nieskarbowych papierów wartościowych, udzielanie poręczeń i gwarancji, a po stronie pasywnej rachunki bieżące i lokaty terminowe.
- Pozostałe - obejmuje działalność inwestycyjną Banku głównie w postaci objętych certyfikatów funduszy inwestycyjnych (w sprawozdaniu skonsolidowanym certyfikaty w funduszach o znaczącym udziale BGK ujęto jako udziały w spółkach stowarzyszonych), udziały i akcje głównie w podmiotach zależnych i ich wpływ na sprawozdanie skonsolidowane, pozostałe udziały i akcje, nieruchomości inwestycyjne. W tym segmencie wykazano również pozycje i wyniki związane z działalnością funduszy i programów administrowanych przez Bank oraz pozycje nieujęte w wyżej zdefiniowanych segmentach działalności, m.in. operacje z podmiotami sektora finansowego innymi niż banki, wygasającą działalność w zakresie obsługi osób prywatnych.

3.1. Wybrane pozycje rachunku zysków i strat oraz sprawozdania z sytuacji finansowej

W poniższych tabelach przedstawione zostały dane dotyczące przychodów, kosztów i wyników poszczególnych segmentów operacyjnych Grupy Kapitałowej Banku Gospodarstwa Krajowego za 2017 i 2016 rok, a także aktywów i zobowiązań na dzień 31 grudnia 2017 r. oraz 31 grudnia 2016 r.

za rok zakończony dnia 31.12.2017	Informacje dotyczące segmentów działalności				
	Działalność kontynuowana				Działalność ogółem Grupy Kapitałowej
	Segment rozliczeń i skarbu	Segment budżetowy	Segment korporacyjny	Pozostałe	
Wynik z tytułu odsetek*	433 861	71 991	241 453	28 801	776 106
Wynik z tytułu prowizji i opłat	-1 072	46 065	98 108	13 495	156 596
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	27 662	-194	0	-1 229	26 239
Wynik na inwestycyjnych aktywach finansowych	20 520	0	0	10 058	30 578
Wynik z działalności bankowej	480 971	117 862	339 561	51 125	989 519
Pozostałe przychody operacyjne	0	0	2 872	99 486	102 358
Pozostałe koszty operacyjne	366	0	-753	-29 343	-29 730
Ogólne koszty administracyjne**	-36 857	-96 931	-117 549	-142 712	-394 049
Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości oraz rezerw	0	-6 096	-46 142	2 600	-49 638
Wynik z działalności operacyjnej	444 480	14 835	177 989	-18 844	618 460
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych	0	0	0	71 992	71 992
Zysk brutto	444 480	14 835	177 989	53 148	690 452
Podatek dochodowy					-106 013
Zysk netto					584 439

* Prezentując wynik odsetkowy uwzględniane są koszty/przychody z tytułu wewnętrznych transferów funduszy w oparciu o ceny transferowe bazujące na rynkowych stopach i dlatego wynik przedstawiony w tabeli prezentowany jest per saldo, bez podziału na przychody i koszty odsetkowe.

** Koszty działania i amortyzacji zostały przypisane do poszczególnych segmentów klientów w oparciu o koszty usług wewnętrznych wycenianych w przyjętym w Banku modelu alokacji.
Ze względu na pośredni charakter alokacji koszty amortyzacji prezentowane są kadrze kierowniczej bez podziału na segmenty.

Informacje dotyczące segmentów działalności					
za rok zakończony dnia 31.12.2016	Działalność kontynuowana				
	Segment rozliczeń i skarbu	Segment budżetowy	Segment korporacyjny	Pozostałe	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej
Wynik z tytułu odsetek*	343 761	62 525	193 139	52 152	651 577
Wynik z tytułu prowizji i opłat	404	36 286	74 805	8 558	120 053
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy	54 693	404	8 210	-8 668	54 639
Wynik na inwestycyjnych aktywach finansowych	15 122	0	0	9 747	24 869
Wynik z działalności bankowej	413 980	99 215	276 154	61 789	851 138
Pozostałe przychody operacyjne	0	2 425	1 178	71 476	75 079
Pozostałe koszty operacyjne	470	0	-876	-9 042	-9 448
Ogólne koszty administracyjne**	-27 826	-92 879	-116 794	-117 278	-354 777
Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości oraz rezerw	0	-32 086	-189 282	-21 388	-242 756
Wynik z działalności operacyjnej	386 624	-23 325	-29 620	-14 443	319 236
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych	0	0	0	-55 748	-55 748
Zysk brutto	386 624	-23 325	-29 620	-70 191	263 488
Podatek dochodowy					-6 447
Zysk netto					257 041

* Prezentując wynik odsetkowy uwzględniane są koszty/przychody z tytułu wewnętrznych transferów funduszy w oparciu o ceny transferowe bazujące na rynkowych stopach i dlatego wynik przedstawiony w tabeli prezentowany jest per saldo, bez podziału na przychody i koszty odsetkowe.

** Koszty działania i amortyzacji zostały przypisane do poszczególnych segmentów klientów w oparciu o koszty usług wewnętrznych wycenianych w przyjętym w Banku modelu alokacji.
Ze względu na pośredni charakter alokacji koszty amortyzacji prezentowane są kadrze kierowniczej bez podziału na segmenty.

Informacje dotyczące segmentów działalności					
31.12.2017	Działalność kontynuowana				
	Segment rozliczeń i skarbu	Segment budżetowy	Segment korporacyjny	Pozostałe	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej
Aktywa łącznie	40 027 034	7 034 035	23 797 333	3 455 613	74 314 015
Zobowiązania łącznie	21 896 679	7 267 642	23 086 251	1 982 409	54 232 981

Informacje dotyczące segmentów działalności					
31.12.2016	Działalność kontynuowana				
	Segment rozliczeń i skarbu	Segment budżetowy	Segment korporacyjny	Pozostałe	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej
Aktywa łącznie	33 863 846	6 672 063	22 507 191	3 703 507	66 746 607
Zobowiązania łącznie	23 632 908	14 478 595	13 566 018	2 299 477	53 976 998

3.2. Podział geograficzny

Grupa Kapitałowa prowadzi działalność na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Operacje skoncentrowane są na rynku polskim.

Noty do skonsolidowanego rachunku zysków i strat

4. Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody z tytułu odsetek	2017	2016
Przychody odsetkowe obliczone z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, w odniesieniu do aktywów finansowych, których nie wycenia się do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym:	1 737 352	1 428 433
Przychody z tytułu należności od banków	128 517	97 377
Przychody z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom*, w tym:	840 396	732 572
- od kredytów z rozpoznaną utratą wartości (zgodnie z MSR 39)	38 912	53 126
Przychody z tytułu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	768 439	598 484
Pozostałe przychody	88 880	82 199
Przychody z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu, w tym:	85 395	78 699
- od instrumentów pochodnych - księga bankowa	57 213	68 546
Przychody z tytułu aktywów wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej	3 485	3 500
Razem	1 826 232	1 510 632

* Przychody za 2017 rok zawierają rozpoznanie pełnego przychodu odsetkowego dla ekspozycji, w przypadku których w ciągu roku obrotowego wygasły przesłanki utraty wartości. Odwrócona korekta odsetek impairmentowych wynosi 23 090 tys. zł.

Koszty z tytułu odsetek	2017	2016
Koszty odsetkowe obliczone z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej, w odniesieniu do zobowiązań finansowych, których nie wycenia się do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym:	921 255	727 929
Koszty z tytułu zobowiązań wobec banków	11 146	6 261
Koszty z tytułu zobowiązań wobec klientów	773 472	593 599
Koszty z tytułu emisji papierów dłużnych	136 637	128 069
Koszty z tytułu papierów dłużnych (premia)	122 924	118 423
Koszty od instrumentów pochodnych – księga bankowa	5 947	12 676
Pozostałe koszty	0	27
Razem	1 050 126	859 055

5. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat z tytułu:	2017	2016
Operacji papierami wartościowymi	19 480	14 936
Rozliczeń	11 044	9 884
Udzielonych kredytów i pożyczek	37 798	26 924
Usług powierniczych	31	31
Zarządzania funduszami oraz obsługi programów	47 407	27 647
Zobowiązań gwarancyjnych	36 158	33 210
Pozostałe prowizje	15 991	18 347
Razem	167 909	130 979

Koszty z tytułu prowizji i opłat z tytułu:	2017	2016
Prowizji za usługi operacyjne	1 375	1 120
Usług powierniczych	1 122	1 348
Usług rozliczeniowych	3 073	1 193
Zarządzania funduszami oraz obsługi programów	2 322	2 242
Zobowiązań gwarancyjnych	237	237
Pozostałe prowizje	3 184	4 786
Razem	11 313	10 926

6. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy	2017	2016
Wynik na instrumentach finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane w wartości godziwej, w tym:	385	1 080
Instrumenty dłużne	385	1 080
Wynik na instrumentach finansowych przeznaczonych do obrotu, w tym:	372	8 219
Instrumenty dłużne	-1 762	-2 760
Instrumenty pochodne	2 134	10 979
Wynik z pozycji wymiany	25 482	45 340
Razem	26 239	54 639

7. Wynik na inwestycyjnych aktywach finansowych

Wynik na inwestycyjnych aktywach finansowych	2017	2016
Wynik na instrumentach dłużnych dostępnych do sprzedaży	19 837	15 122
Wynik na instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży	8 453	6 406
Dywidendy	2 288	3 341
Wynik na inwestycyjnych aktywach finansowych	30 578	24 869

W zakresie instrumentów dłużnych dostępnych do sprzedaży Grupa przeniosła z pozostałych całkowitych dochodów do rachunku zysków i strat w 2017 roku kwotę 19 837 tys. zł, a w 2016 roku kwotę 15 122 tys. zł.

8. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	2017	2016
Przychody z tytułu czynszu za wynajem lokali	17 438	8 297
Przychody z tytułu sprzedaży środków trwałych	0	33
Przychody z tytułu otrzymanych odszkodowań, kar i grzywien	1 560	1 241
Przychody z tytułu odzyskanych należności nieściągalnych	223	621
Przychody z tytułu rozwiązania rezerw na sprawy sporne, inne przyszłe zobowiązania i należności od dłużników różnych	2 471	19 328
Przychody z tytułu opłat za zarządzanie funduszami inwestycyjnymi	39 850	20 949
Wycena nieruchomości inwestycyjnych do wartości godziwej	34 470	16 277
Wynik z tytułu sprzedaży nieruchomości inwestycyjnych	1 600	0
Inne przychody operacyjne	4 746	8 333
Razem	102 358	75 079

Pozostałe koszty operacyjne	2017	2016
Koszty z tytułu przekazania darowizn, w tym:	8 178	2 031
- działalność statutowa Fundacji BGK im. J.K. Steczkowskiego	8 163	2 000
Koszty z tytułu windykacji	1 648	462
Koszty z tytułu aktualizacji wartości nieruchomości inwestycyjnych	9 104	954
Koszty zawiązania rezerw na sprawy sporne, inne przyszłe zobowiązania i inne aktywa	230	781
Koszty z tytułu odpisu należności przedawnionych, umorzonych, nieściągalnych, odszkodowań, kar i grzywien	340	175
Koszty odpisów na należności od dłużników różnych	10	821
Koszty dotyczące nieruchomości inwestycyjnych	1 046	945
Koszty z tytułu wyceny nieruchomości inwestycyjnych do wartości godziwej	2 547	1 237
Wynik z tytułu sprzedaży, likwidacji środków trwałych oraz aktywów do zbycia	15	0
Inne koszty operacyjne	6 612	2 042
Razem	29 730	9 448

9. Wynik na odpisach aktualizujących z tytułu utraty wartości oraz rezerw

Za rok zakończony dnia 31.12.2017	Wartość na początek okresu	Zwiększenia		Zmniejszenia			Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
		Utworzenie w okresie	Inne	Zmniejszenia z tytułu spisania aktywów i rozliczenia	Rozwiązanie w okresie	Inne		
Należności od banków	438	814	0	0	770	0	482	-44
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	768 331	601 486	1 614	16 719	596 509	0	758 203	-4 977
sektor finansowy	7 294	6 964	0	0	12 353	0	1 905	5 389
kredyty	7 294	6 964	0	0	12 353	0	1 905	5 389
sektor niefinansowy	688 243	525 575	1 313	16 719	533 216	0	665 196	7 641
kredyty i pożyczki, w tym:	335 143	319 576	1 310	16 250	193 031	0	446 748	-126 545
- mieszkaniowe	147 307	38 570	0	12 441	61 734	0	111 702	23 164
- kredyty eksportowe	8 961	49	0	0	7 510	0	1 500	7 461
skupione wierzytelności	308	56	0	0	279	0	85	223
zrealizowane gwarancje i poręczenia	73 582	10 698	0	469	5 223	0	78 588	-5 475
dłużne papiery wartościowe	279 210	195 245	3	0	334 683	0	139 775	139 438
sektor budżetowy	72 794	68 947	301	0	50 940	0	91 102	-18 007
kredyty	70 603	62 901	301	0	48 465	0	85 340	-14 436
skupione wierzytelności	1 221	4 169	0	0	471	0	4 919	-3 698
dłużne papiery wartościowe	970	1 877	0	0	2 004	0	843	127
Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	6 947	0	0	0	0	0	6 947	0
Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	64 595	7 873	0	398	0	19	72 051	-7 873
Rezerwy na udzielone zobowiązania warunkowe i gwarancje	135 667	295 057	0	0	258 313	1 612	170 799	-36 744
Razem	975 978	905 230	1 614	17 117	855 592	1 631	1 008 482	-49 638

Za rok zakończony dnia 31.12.2016	Wartość na początek okresu	Zwiększenia		Zmniejszenia			Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto - wpływ - rachunek zysków i strat
		Utworzenie w okresie	Inne	Zmniejszenia z tytułu spisania aktywów i rozliczenia	Rozwiązanie w okresie	Inne		
Należności od banków	756	0	0	0	318	0	438	318
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	597 003	337 917	0	26 451	140 138	0	768 331	-197 779
sektor finansowy	210	7 151	0	0	67	0	7 294	-7 084
kredyty	210	7 151	0	0	67	0	7 294	-7 084
sektor niefinansowy	563 112	276 671	0	26 451	125 089	0	688 243	-151 582
kredyty i pożyczki, w tym:	272 419	131 046	0	9 751	58 571	0	335 143	-72 475
- mieszkaniowe	155 488	30 977	0	2 827	36 331	0	147 307	5 354
- kredyty eksportowe	0	8 961	0	0	0	0	8 961	-8 961
skupione wierzytelności	1 686	278	0	290	1 366	0	308	1 088
zrealizowane gwarancje i poręczenia	83 106	10 107	0	16 410	3 221	0	73 582	-6 886
papiery dłużne	205 901	135 240	0	0	61 931	0	279 210	-73 309
sektor budżetowy	33 681	54 095	0	0	14 982	0	72 794	-39 113
Kredyty	29 946	52 630	0	0	11 973	0	70 603	-40 657
skupione wierzytelności	3 239	495	0	0	2 513	0	1 221	2 018
papiery dłużne	496	970	0	0	496	0	970	-474
Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	6 536	411	0	0	0	0	6 947	-411
Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	53 451	10 596	548	0	0	0	64 595	-10 596
Rezerwa na udzielone zobowiązania warunkowe i gwarancje	101 379	111 004	0	0	76 716	0	135 667	-34 288
Razem	759 125	459 928	548	26 451	217 172	0	975 978	-242 756

10. Ogólne koszty administracyjne

Ogólne koszty administracyjne	2017	2016
Świadczenia pracownicze	246 085	207 579
Koszty rzeczowe, w tym:	115 751	82 938
- koszty płaconych rat leasingu operacyjnego*	16 217	14 617
Amortyzacja, w tym:	23 024	29 985
- rzeczowe aktywa trwałe	13 275	19 467
- wartości niematerialne	9 749	10 518
Podatki i opłaty	9 189	6 878
Składka i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny	0	27 397
Razem	394 049	354 777

* Koszty płaconych rat leasingu operacyjnego zawierają: opłaty eksploatacyjne płacone razem z czynszem, czynsz wynajmowanych pomieszczeń, dzierżawę samochodów.

Świadczenia pracownicze	2017	2016
Wynagrodzenia	204 628	170 825
Ubezpieczenia	32 484	28 567
Inne świadczenia na rzecz pracowników	8 973	8 187
Razem	246 085	207 579

Umowy leasingu operacyjnego

Około 98% umów leasingu operacyjnego to umowy najmu. Większość spośród tych umów zawartych jest na czas nieokreślony. Dla umów o nieoznaczonym terminie końcowym, przyjęto do wyliczeń faktyczny okres wypowiedzenia (1, 3 lub 6 m-cy). Około 42% umów zawartych na czas określony posiada zapis o możliwości przedłużenia umowy.

W umowach najmu możliwość podwyższenia ceny wynika przede wszystkim z zapisów dotyczących zmian w przepisach o podatku VAT oraz z waloryzacji czynszu. Ponadto, w niektórych umowach cena uzależniona jest od kursów walut (czynsz określony jest w walucie obcej).

W umowie dot. leasingu samochodów istnieje możliwość wykupu samochodów po zakończeniu okresu leasingu po cenach określonych w umowie.

Spółki portfelowe Funduszy zawarły umowy leasingu operacyjnego z najemcami dotyczące posiadanych nieruchomości inwestycyjnych. Umowy najmu lokali zawierane są na czas określony z możliwością przedłużenia za porozumieniem stron.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące umów leasingu operacyjnego zawartych przez Grupę Kapitałową jako leasingobiorcy:

Umowy leasingu operacyjnego	2017	2016
Łączna kwota przyszłych opłat leasingowych z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego:	21 091	23 062
do 1 roku	12 030	11 750
od 1 roku do 5 lat	8 960	11 110
powyżej 5 lat	101	202

W 2017 r. opłaty leasingowe ujęte jako koszt danego okresu, wyniosły 16 217 tys. zł, natomiast w 2016 r. 14 617 tys. zł.

Poniżej przedstawiono dane dotyczące umów leasingu operacyjnego zawartych przez Grupę Kapitałową jako leasingodawcy:

Umowy leasingu operacyjnego	2017	2016
Łączna kwota przyszłych opłat leasingowych z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego:	28 921	16 443
do 1 roku	13 608	9 617
od 1 roku do 5 lat	12 526	6 657
powyżej 5 lat	2 787	159

11. Podatek dochodowy

Główne składniki obciążenia podatkowego oraz uzgodnienie efektywnej stopy podatkowej za rok zakończony 31 grudnia 2017 r. i 31 grudnia 2016 r.:

Składniki obciążenia podatkowego	2017	2016
Bieżące obciążenie podatkowe	-77 327	127 068
Odroczony podatek dochodowy związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	-28 686	-120 621
Obciążenie podatkowe wykazane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	-106 013	6 447
Obciążenie podatkowe wykazane w innych dochodach całkowitych związane z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	-101 374	-10 656
Razem	-207 387	-4 209

Uzgodnienie efektywnej stawki podatkowej	2017	2016
Wynik finansowy brutto przed opodatkowaniem	690 452	263 488
Podatek według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce, wynoszącej 19% lub 15%	131 167	50 063
Wpływ trwałych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym:	-132 209	-229 556
Wpływ utworzenia/rozwiązania rezerwy oraz aktualizacji wartości, niestanowiących kosztów/przychodów podatkowych	17 356	-40 546
Wpływ pozostałych kosztów niestanowiących kosztów uzyskania przychodów	3 787	8 154
Wpływ różnicy pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym - korekta MSSF	0	-21
Wpływ innych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym darowizny	18 413	5 212
Przychody nie stanowiące przychodów podatkowych	-161 338	-202 355
Rozliczenie straty podatkowej	-10 427	0
Podatek dochodowy wykazany w skonsolidowanym rachunku zysków i strat wg stawki 19% lub 15%	-106 013	6 447
Efektywna stopa podatkowa	15,35%	2,45%

Na podstawie art. 17 ust. 1 pkt. 37 i 51 ustawy z dnia 19 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (j.t. Dz.U. z 2016 r. poz. 1888, z późn. zm.) dochody funduszy i programów rządowych są wolne od podatku dochodowego, gdy są przeznaczone na cele związane z działalnością tych instrumentów. W świetle powyższego Bank nie rozpoznaje obciążenia wyniku prowadzonych funduszy i programów rządowych z tytułu podatku dochodowego, które obejmuje Fundusz Żegluga Śródlądowej, Rządowy Program Wspierania Budownictwa Mieszkaniowego, Rządowy Program Społecznego Budownictwa Czynnego oraz Rządowy Program Wspierania Przedsiębiorczości z wykorzystaniem poręczeń i gwarancji BGK.

Odroczony podatek dochodowy za rok zakończony 31 grudnia 2017 r. i 31 grudnia 2016 r. wynika z następujących pozycji:

Aktywa/rezerwa z tytułu podatku odroczonego	Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej				Skonsolidowany rachunek zysków i strat	
	31.12.2017		31.12.2016		2017	2016
	Rezerwa	Aktywo	Rezerwa	Aktywo		
Aktywa	150 675	176 237	59 773	204 977	119 642	-63 929
Kasa, środki w Banku Centralnym	477	0	400	0	77	400
Należności od banków	660	0	791	0	-131	304
Aktywa finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy	699	0	604	0	95	326
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	9 178	0	7 453	0	1 725	5 623
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	8 337	135 710	10 650	112 435	-25 588	-47 617
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	135	0	116	0	19	89
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	107 947	40 476	37 652	92 059	121 878	-15 386
Inwestycje w jednostki stowarzyszone	1 563	0	-12 399	0	13 962	-10 079
Wartości niematerialne	1 887	0	905	0	982	116
Rzeczowe aktywa trwałe	7 089	0	6 786	0	303	-1 965
Nieruchomości inwestycyjne	11 354	0	5 344	0	6 010	4 902
Inne aktywa	1 349	51	1 471	483	310	-642
Zobowiązania	0	47 534	0	59 720	12 186	-67 345
Zobowiązania wobec banków	0	324	0	350	26	-263
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	0	12 630	0	47 067	34 437	-42 722
Zobowiązania wobec klientów	0	3 605	0	-14 717	-18 322	-20 107
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	0	619	0	267	-352	-172
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	0	8 033	0	7 416	-617	130
Pozostałe zobowiązania	0	17 170	0	17 641	471	-11 557
Rezerwy	0	5 153	0	1 696	-3 457	7 346
Rezerwa brutto z tytułu podatku odroczonego, w tym:		150 675		59 773	90 902	-5 804
- odniesiona na wynik finansowy		63 625		44 785	18 840	2 056
- odniesiona na inne dochody całkowite		87 050		14 988	72 062	-7 860
Aktywo brutto z tytułu podatku odroczonego, w tym:		223 771		264 697	-40 926	125 473
- odniesione na wynik finansowy		220 113		231 727	-11 614	122 677
- odniesione na inne dochody całkowite		3 658		32 970	-29 312	2 796
Łączny efekt różnic przejściowych, w tym:		73 096		204 924	-131 828	131 277
- odniesiony na wynik finansowy		156 488		186 942	-30 454	120 621
- odniesiony na inne dochody całkowite		-83 392		17 982	-101 374	10 656
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)		80 185		207 724	-127 539	0
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)		7 090		2 800	4 290	0
Wpływ netto podatku odroczonego z tytułu korekty dekonsolidacyjnej po sprzedaży BGK TFI S.A.	-		-		-1 768	0
Wpływ netto podatku odroczonego na rachunek zysków i strat	-		-		-28 686	120 621

Część długoterminowa podatku dochodowego odroczonego i bieżącego, której realizacji lub uregulowania oczekuje się po upływie 12 miesięcy, wynosi odpowiednio:

	31.12.2017	31.12.2016
aktywa - część długoterminowa	137 246	111 486
rezerwa - część długoterminowa	20 342	1 567

	31.12.2017	31.12.2016
<p>Charakter dowodów uzasadniających ujęcie aktywa z tytułu odroczonego podatku, w związku z realizacją aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w zależności od uzyskania w przyszłości dochodu do opodatkowania w wysokości przekraczającej zyski powstałe w wyniku odwrócenia istniejących dodatnich różnic przejściowych, której dotyczy aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest związany z założeniem, że roczny wynik finansowy będzie oscylował na poziomie co najmniej 81,5 mln zł. Oznacza to, że istnieje wysokie prawdopodobieństwo zrealizowania ujawnionego aktywa podatkowego w okresie najbliższych 5 lat.</p>	<p>oparty na przyszłej rentowności w okresie najbliższych 5 lat na kumulatywnym poziomie co najmniej 407,6 mln zł</p>	<p>oparty na przyszłej rentowności w okresie najbliższych 5 lat na kumulatywnym poziomie co najmniej 1 078,5 mln zł</p>

11.1. Spory z organem podatkowym

W 2017 r. i 2016 r. Grupa nie prowadziła postępowań związanych ze sporami z organem podatkowym.

12. Zysk netto przypadający na jedną akcję

Bank nie jest emitentem akcji, status prawny jednostki dominującej został opisany w nocie 1.

13. Wpłaty do budżetu państwa

W 2017 r. Bank nie dokonał wpłaty do budżetu państwa z tytułu podziału wyniku finansowego za 2016 r.

Bank w drugim kwartale 2016 r. dokonał wpłaty do budżetu państwa z tytułu podziału wyniku finansowego za 2015 r. w kwocie 44 891 tys. zł.

Noty do skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej

14. Kasa, środki w Banku Centralnym

Kasa, środki w Banku Centralnym	31.12.2017	31.12.2016
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	812 677	640 545
Gotówka	5 897	6 231
Lokata jednodniowa	170 007	0
Razem	988 581	646 776

Na rachunku bieżącym w Narodowym Banku Polskim (NBP) utrzymywana jest rezerwa obowiązkowa, która może być wykorzystywana przez Bank pod warunkiem, że suma średniego miesięcznego salda na rachunku bieżącym w NBP nie jest mniejsza od poziomu deklarowanego.

Bank był zobowiązany do utrzymywania w okresie od 30 listopada 2017 r. do 1 stycznia 2018 r. średniego salda o wartości 2 089 153 tys. zł, w okresie od 31 grudnia 2016 do 31 stycznia 2017 r. kwoty 1 724 016 tys. zł.

15. Należności od banków

Należności od banków	31.12.2017	31.12.2016
Rachunki bieżące	1 755 870	2 298 102
Lokaty w bankach	476 121	553 930
Udzielone kredyty i pożyczki	637 024	745 741
Inne należności	378 940	39 031
Razem	3 247 955	3 636 804
Odpis z tytułu utraty wartości należności	-482	-438
Razem netto	3 247 473	3 636 366

Środki pieniężne na lokatach w bankach zawierają aktywa będące zabezpieczeniem zobowiązań własnych, w tym przypadku rozliczeń z tytułu ujemnej wyceny instrumentów pochodnych. Wartość tych aktywów na dzień 31 grudnia 2017 r. wynosiła 312 253 tys. zł., natomiast na dzień 31 grudnia 2016 r. wynosiła 34 783 tys. zł.

16. Aktywa finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy

Aktywa finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy		
Według wartości bilansowej	31.12.2017	31.12.2016
Instrumenty dłużne	130 233	136 399
Razem	130 233	136 399

Instrumenty dłużne według wartości nominalnej	31.12.2017	31.12.2016
Emitowane przez Skarb Państwa	83 418	88 480
Emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	40 000	40 000
Razem	123 418	128 480

Zmiana stanu aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy	2017	2016
Stan na początek okresu	136 399	133 567
wycena do wartości godziwej*, w tym:		
- z tytułu ryzyka kredytowego	-249	343
Stan na koniec okresu	130 233	136 399

* zawiera oprócz różnicy cen, odsetki, rozliczenie premii/dyskonta oraz różnice kursowe

17. Aktywa i zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu		
Według wartości bilansowej	31.12.2017	31.12.2016
Instrumenty pochodne	1 341 019	429 281
Instrumenty dłużne	1 051	49 527
Razem	1 342 070	478 808

Instrumenty dłużne według wartości nominalnej	31.12.2017	31.12.2016
Emitowane przez Skarb Państwa	964	51 133
Razem	964	51 133

Zmiana stanu instrumentów dłużnych przeznaczonych do obrotu	2017	2016
Stan na początek okresu	49 527	119 553
zakup	2 586 778	7 232 035
sprzedaż	2 591 773	7 366 726
wykup	0	0
wycena do wartości godziwej*	-43 481	64 665
Stan na koniec okresu	1 051	49 527

* zawiera oprócz różnicy cen, odsetki, rozliczenie premii/dyskonta oraz różnice kursowe

Wartość godziwą instrumentów pochodnych na dzień 31 grudnia 2017 r. oraz 31 grudnia 2016 r. przedstawiono w poniższej tabeli:

Pochodne instrumenty finansowe - wartość godziwa				
Rodzaj kontraktu	31.12.2017		31.12.2016	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
FX Swap	81 595	16 432	8 526	7 844
Forward	752	10 086	11 069	1 123
Opcje	0	0	556	0
CIRS	1 210 382	1 191 629	371 091	351 320
IRS	48 290	66 471	38 039	247 718
Razem	1 341 019	1 284 618	429 281	608 005

Pochodne instrumenty finansowe – wartość nominalna				
Rodzaj kontraktu	31.12.2017		31.12.2016	
	Kupno	Sprzedaż	Kupno	Sprzedaż
FX Swap	838 099	4 131 589	193 202	3 014 950
Forward	409 916	88 952	540 938	196 116
Opcje	0	0	87 000	0
CIRS	27 383 488	0	29 536 182	0
IRS	5 370 255	5 303 211	4 804 706	2 928 731
Razem	34 001 758	9 523 752	35 162 028	6 139 797

18. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom stan na 31.12.2017	Kredyty brutto	Kredyty bez przesłanek utruty wartości	Odpisy IBNR	Kredyty z przesłanką utruty wartości	Odpisy z tytułu utruty wartości	W tym: odpisy wycieczone metodą indywidualną	Razem odpisy z tytułu utraty wartości	Razem kredyty netto
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	27 981 956	25 179 578	221 045	2 802 378	537 158	374 526	758 203	27 223 753
sektor finansowy	263 451	263 451	1 905	0	0	0	1 905	261 546
kredyty	183 119	183 119	1 905	0	0	0	1 905	181 214
dłużne papiery wartościowe	1	1	0	0	0	0	0	1
inne należności	80 331	80 331	0	0	0	0	0	80 331
sektor niefinansowy	21 668 971	19 459 394	147 012	2 209 577	518 184	373 846	665 196	21 003 775
kredyty i pożyczki, w tym:	16 065 737	14 951 867	108 004	1 113 870	338 744	264 802	446 748	15 618 989
- mieszkaniowe	4 296 308	4 097 328	26 888	198 980	84 814	53 778	111 702	4 184 606
- kredyty eksportowe	251 734	137 274	0	114 460	1 500	1 500	1 500	250 234
skupione wierzytelności	121 147	121 147	85	0	0	0	85	121 062
zrealizowane gwarancje i poręczenia	87 423	499	7	86 924	78 581	8 185	78 588	8 835
dłużne papiery wartościowe	5 394 651	4 385 868	38 916	1 008 783	100 859	100 859	139 775	5 254 876
inne należności	13	13	0	0	0	0	0	13
sektor budżetowy	6 049 534	5 456 733	72 128	592 801	18 974	680	91 102	5 958 432
kredyty	5 636 438	5 052 866	71 230	583 572	14 110	680	85 340	5 551 098
dłużne papiery wartościowe	335 169	331 165	843	4 004	0	0	843	334 326
skupione wierzytelności	77 927	72 702	55	5 225	4 864	0	4 919	73 008

Kredyty i pożyczki udzielone klientom stan na 31.12.2016	Kredyty brutto	Kredyty bez przesłanek utruty wartości	Odpisy IBNR	Kredyty z przesłanką utruty wartości	Odpisy z tytułu utruty wartości	W tym: odpisy wyliczone metodą indywidualną	Razem odpisy z tytułu utraty wartości	Razem kredyty netto
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	25 399 855	22 624 220	216 867	2 775 635	551 464	395 445	768 331	24 631 524
sektor finansowy	136 824	136 824	7 294	0	0	0	7 294	129 530
kredyty	107 861	107 861	7 294	0	0	0	7 294	100 567
inne należności	28 963	28 963	0	0	0	0	0	28 963
sektor niefinansowy	19 682 099	17 515 808	145 151	2 166 291	543 092	394 605	688 243	18 993 856
kredyty i pożyczki, w tym:	14 021 106	13 101 963	93 597	919 143	241 546	159 291	335 143	13 685 963
- mieszkaniowe	4 444 018	4 078 131	25 463	365 887	121 844	83 470	147 307	4 296 711
- kredyty eksportowe	240 404	34 491	0	205 913	8 961	8 961	8 961	231 443
skupione wierzytelności	161 650	161 290	200	360	108	0	308	161 342
zrealizowane gwarancje i poręczenia	83 542	0	0	83 542	73 582	7 458	73 582	9 960
dłużne papiery wartościowe	5 415 791	4 252 545	51 354	1 163 246	227 856	227 856	279 210	5 136 581
inne należności	10	10	0	0	0	0	0	10
sektor budżetowy	5 580 932	4 971 588	64 422	609 344	8 372	840	72 794	5 508 138
Kredyty	5 235 872	4 643 809	63 273	592 063	7 330	829	70 603	5 165 269
dłużne papiery wartościowe	269 625	259 216	959	10 409	11	11	970	268 655
skupione wierzytelności	75 431	68 559	190	6 872	1 031	0	1 221	74 210
inne należności	4	4	0	0	0	0	0	4

Udział kredytów z rozpoznaną przesłanką utraty wartości

Na dzień 31 grudnia 2017 r. udział kredytów z rozpoznaną przesłanką utraty wartości w całkowitej kwocie kredytów brutto wyniósł 10,0% (na dzień 31 grudnia 2016 r. 10,9%), natomiast wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną przesłanką utraty wartości (obliczony jako udział odpisów aktualizujących wartość kredytów i pożyczek udzielonych klientom ogółem bez IBNR do wartości bilansowej brutto kredytów z rozpoznaną przesłanką utraty wartości) wyniósł 19,2 % (na dzień 31 grudnia 2016 r. – 19,9%).

18.1. Reklasyfikacja papierów wartościowych

Grupa Kapitałowa w 2017 r., podobnie jak w 2016 r., nie dokonała przeklasyfikowania aktywów finansowych.

19. Należności i zobowiązania z tytułu papierów wartościowych z otrzymanym/udzielonym przyrzeczeniem odkupu

Transakcje z otrzymanym i udzielonym przyrzeczeniem odkupu	31.12.2017	
	Należność	Zobowiązanie
Od banków	1 142 098	3 002 254
Od klientów	963 442	4 571 566
Razem	2 105 540	7 573 820

Transakcje z otrzymanym i udzielonym przyrzeczeniem odkupu	31.12.2016	
	Należność	Zobowiązanie
Od banków	1 277 219	1 552 450
Od klientów	2 669 668	4 199 734
Razem	3 946 887	5 752 184

20. Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	31.12.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe brutto	35 699 238	30 767 822
- emitowane przez Skarb Państwa	9 232 632	8 392 397
- obligacje skarbowe	9 232 632	8 392 397
- emitowane przez NBP	21 526 556	15 803 817
- bony pieniężne	21 526 556	15 803 817
- emitowane przez banki	1 122 031	1 583 235
- obligacje korporacyjne	159 803	540 226
- obligacje podporządkowane	600 333	158 591
- bony komercyjne	336 420	884 418
- listy zastawne	25 475	0
- emitowane przez pozostałe podmioty finansowe	562 172	1 014 366
- obligacje korporacyjne	255 066	1 014 366
- obligacje podporządkowane	307 106	0
- emitowane przez podmioty niefinansowe	2 201 386	3 026 209
- obligacje korporacyjne	2 201 386	3 026 209
- emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	1 054 461	947 798
- obligacje komunalne	1 054 461	947 798
Razem dłużne papiery wartościowe netto	35 699 238	30 767 822
Kapitałowe papiery wartościowe brutto	1 371 447	875 088
- notowane na giełdach	1 244 275	806 874
- nienotowane na giełdach	127 172	68 134
- certyfikaty inwestycyjne	0	80
Odpisy z tytułu utraty wartości kapitałowych papierów wartościowych	-72 051	-64 595
Razem kapitałowe papiery wartościowe netto	1 299 396	810 493
Inne aktywa finansowe brutto	62 618	41 430
Inne aktywa finansowe netto	62 618	41 430
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży netto	37 061 252	31 619 745

W drugim kwartale 2016 r. nastąpiło rozliczenie transakcji związanej z zamianą posiadanego przez Bank 1 udziału Visa Europe Limited na 369 uprzywilejowanych akcji serii C Visa Inc. W ramach transakcji BGK otrzymał również płatność w wysokości 1 018 827,09 EUR.

W dniu 13.10.2016 r. Bank sfinalizował transakcję sprzedaży 1 132 363 akcji PEKAES S.A. o wartości nominalnej 1 PLN na rzecz KH Logistyka sp. z o.o. SK (spółka powiązana z funduszem inwestycyjnym Innova Capital). Transakcja została przeprowadzona w odpowiedzi na wezwanie do zapisów na sprzedaż akcji ogłoszone w dniu 19.08.2016 r.

Zmiana stanu aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	2017	2016
Stan na początek okresu	31 619 745	13 958 898
Zwiększenia, w tym:	1 746 429 465	1 098 194 625
- zakup	1 744 494 807	1 098 194 077
- wycena do wartości godziwej	1 934 658	0
- inne zmiany (rozpoznanie akcji z puli PARP)*	0	548
Zmniejszenia, w tym:	1 740 987 958	1 080 533 778
- sprzedaż	298 909 899	153 859 788
- zapadalność	1 441 872 652	926 033 264
- wypłata odsetek	172 538	351 246
- wycena do wartości godziwej	24 532	278 336
- utrata wartości	7 873	11 144
- inne zmiany	403	0
- zmiany w strukturze Grupy	61	0
Stan na koniec okresu	37 061 252	31 619 745

* dotyczy akcji podmiotów tj. Metanel, Wałbrzyski Rynek Hurtowy, Zakłady Sprzętu Instalacyjnego Polam - Nakło S.A.

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	2017	2016
	kapitałowe	kapitałowe
Stan na początek okresu	64 595	53 451
Zwiększenia, w tym:	7 873	11 144
- utworzenie	7 873	10 596
- inne zmiany (rozpoznanie utraty wartości akcji z puli PARP)*	0	548
Zmniejszenia, w tym:	417	0
- z tytułu spisania aktywów i rozliczenia	398	0
- zmiany w strukturze Grupy	19	0
Stan na koniec okresu	72 051	64 595

* dotyczy akcji podmiotów tj. Metanel, Wałbrzyski Rynek Hurtowy, Zakłady Sprzętu Instalacyjnego Polam - Nakło S.A.

W 2016 r. Grupa rozpoznała akcje 3 spółek: Metanel S.A., Wałbrzyski Rynek Hurtowy S.A. i Polam Nakło S.A., objętych na podstawie Rozporządzenia Ministra Skarbu Państwa z dnia 27 lutego 2003 r. w sprawie nieodpłatnego przekazania Bankowi Gospodarstwa Krajowego akcji i udziałów stanowiących własność Skarbu Państwa (Dz.U. 2003 nr 50 poz. 432 – akt archiwalny). Grupa ujęła w swoich aktywach wartość akcji w wysokości 1 096 tys. PLN jako DDS, w korespondencji w 50% z przychodami Grupy i 50% jako zobowiązanie wobec PARP S.A. (zgodnie z umową w momencie zbycia akcji Grupa jest zobowiązana do przekazania 50% przychodu ze sprzedaży do PARP). W 2016 r. utworzono odpis z tytułu utraty wartości akcji w wyżej wymienionych podmiotach w kwocie 1 096 tys. PLN, z czego 50% zostało rozpoznane jako koszt i 50% jako pomniejszenie zobowiązania wobec PARP.

Fundusz ochrony środków gwarantowanych

Jednostka dominująca na dzień 31.12.2016 r. tworzyła fundusz ochrony środków gwarantowanych zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz.711 z późniejszymi zmianami).

Fundusz ochrony środków gwarantowanych	31.12.2016
Wartość funduszu	135 844
Wartość nominalna zabezpieczenia	138 550
Rodzaj zabezpieczenia	obligacje skarbowe
Termin wykupu zabezpieczenia	2017-07-25
Wartość bilansowa zabezpieczenia	137 449

Wartość aktywów na pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych stanowiły obligacje skarbowe z terminem wykupu zapewniającym zabezpieczenie wartości bilansowej przez okres określony ustawą. Środki te traktowane były jako aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań własnych.

Zgodnie z Ustawą z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji, Bank został wyłączony z ustawy i tym samym od 1 stycznia 2017 roku nie tworzy funduszu ochrony środków gwarantowanych.

21. Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności

Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	31.12.2017	31.12.2016
Dłużne papiery wartościowe brutto	166	166
- emitowane przez podmioty niefinansowe	166	166
- bony komercyjne	166	166
Odpisy z tytułu utraty wartości dłużnych papierów wartościowych	-166	-166
Razem aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności netto	0	0

22. Inwestycje w jednostki stowarzyszone

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wszystkie jednostki stowarzyszone są wykazywane metodą praw własności.

Inwestycje w jednostki stowarzyszone	31.12.2017	31.12.2016
Wartość w cenie nabycia	1 036 226	687 450
Wycena metodą praw własności	36 926	-35 066
Odpisy z tytułu utraty wartości	-6 947	-6 947
Wartość bilansowa	1 066 205	645 437

Inwestycje w jednostki stowarzyszone	2017	2016
Wartość inwestycji w jednostkach stowarzyszonych na początek okresu	645 437	336 534
Udział w zyskach i stratach	71 992	-55 748
Objęcie udziałów/certyfikatów inwestycyjnych*	348 902	366 022
Sprzedaż akcji jednostki stowarzyszonej	0	-960
Inne zmiany	-126	0
Zmiana odpisów z tytułu utraty wartości	0	-411
Wartość inwestycji w jednostkach stowarzyszonych na koniec okresu	1 066 205	645 437

* Grupa nabyła certyfikaty inwestycyjne/udziały (wartość w cenie nabycia):

- Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych Kapitałowy Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	20 624	70 087
- Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	183 769	287 871
- Fundusz Inwestycji Samorządowych Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	7 459	2 148
- Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych Dłużny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych	118 740	3 704
- Esotiq Germany GmbH	-	2 212
- UAB EMP Recycling	18 310	-

W dniu 02.09.2016 r. BGK sfinalizował transakcję sprzedaży na rzecz Gminy Bielsko-Biała 960 udziałów w Bielskim Funduszu Poręczeń Kredytowych o jednostkowej wartości nominalnej 1 000 PLN.

Jednostki Grupy w latach 2017 oraz 2016 nie otrzymały dywidend od jednostek stowarzyszonych.

Skrócone informacje o jednostkach stowarzyszonych wykazywanych metodą praw własności na 31.12.2017												
Nazwa jednostki	Aktywa obrotowe	Aktywa trwałe	Zobowiązania krótkoterminowe	Zobowiązania długoterminowe	Wartość przychodów	Zysk/Strata netto	Aktywa netto	% udziałów w kapitale	% udziałów w głosach	Skorygowane aktywa netto	Wartość bilansowa	
KUKE S.A.	52 894	507	0	0	31 203	3 972	214 891	36,69	36,69	214 981	67 563	
Śląski Regionalny Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	59 616	110	24 109	20 884	2 356	190	9 521	46,08	46,08	8 625	3 974	
Fundusz Rozwoju i Promocji Województwa Wielkopolskiego S.A.	38 807	200	176	0	6 169	379	36 165	22,47	22,47	26 024	5 848	
Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	24 258	159	29	0	2 380	806	18 865	44,44	44,44	12 517	5 563	
Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	45 323	34	68	11 208	3 031	52	31 316	49,38	24,64	30 414	15 019	
Dolnośląski Fundusz Gospodarczy Sp. z o.o.	27 376	63	74	0	3 069	80	26 441	42,62	42,62	21 614	9 212	
Opolski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	18 224	400	49	11 616	957	-135	6 552	48,27	33,50	6 192	2 989	
Bydgoski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	5 570	861	12	3 019	1 302	59	1 722	31,09	22,64	1 718	534	
Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	6 817	38	7	0	1 239	-149	6 399	44,60	44,60	5 713	2 548	
Samorządowy Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	28 064	154	2	0	2 656	50	19 637	41,65	41,65	12 016	5 005	
Podkarpacki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	9 343	54	138	7 226	4 595	-1 788	-2 741	49,99	49,99	-2 741	0	
Fundusz Pomerania Sp. z o.o. (poprzednio Zachodniopomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.)	31 893	278	133	0	4 304	56	30 841	46,95	46,95	28 911	13 574	
Warmińsko-Mazurski Fundusz "Poręczenia kredytowe" Sp. z o.o.	46 257	5 455	63	34 329	1 651	21	16 945	36,19	23,49	15 207	5 503	
Małopolski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w likwidacji	7 222	553	6 041	0	339	-643	-395	32,86	32,86	-395	0	
Krajowa Grupa Poręczeniowa Sp. z o.o.	15	610	45	0	248	-128	574	39,29	39,29	574	226	
Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	28 882	674	21 672	0	2 199	715	6 681	49,99	49,99	4 709	2 354	
Małopolski Regionalny Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	83 612	196	54 725	0	2 696	178	22 941	36,87	36,87	17 114	6 310	
Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych Kapitałowy FIZ AN	0	0	2 363	0	12	5 458	297 749	86,45*	86,45**	297 564	257 256	
Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw FIZ AN	22	0	3 101	0	2 051	79 176	572 532	86,40*	86,40**	572 452	494 599	
Fundusz Inwestycji Samorządowych FIZ AN	150	0	1 541	0	10	-3 050	49 335	75,00***	75,00**	49 285	27 665	
Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych Dłużny FIZ AN	142	0	2 369	0	2 262	3 265	141 498	86,45*	86,45**	141 293	122 153	
Esotiq Germany GmbH	1 539	1 310	129	3 677	1 556	-1 574	-1 012	48,78	48,78	-1 012	0	
UAB EMP Recycling	26 080	12 641	21 786	367	142 661	6 899	16 243	49,00	49,00	16 243	18 310	
Razem											1 066 205	

* docelowa wielkość udziału

** docelowa wielkość udziału, z zastrzeżeniem, że dla niektórych decyzji wymagana jest jednomyślność Zgromadzenia Inwestorów

***do wyliczenia MPW przyjęto udział 56,13% uwzględniający stopień opłacenia certyfikatów inwestycyjnych przez Bank

Skrócone informacje o jednostkach stowarzyszonych wykazywanych metodą praw własności na 31.12.2016											
Nazwa jednostki	Aktywa obrotowe	Aktywa trwałe	Zobowiązania krótkoterminowe	Zobowiązania długoterminowe	Wartość przychodów	Zysk/Strata netto	Aktywa netto	% udziałów w kapitale	% udziałów w głosach	Skorygowane aktywa netto	Wartość bilansowa
KUKE S.A.	37 968	535	0	0	24 095	6 233	210 075	36,69	36,69	210 075	65 750
Śląski Regionalny Fundusz Poręzeniowy Sp. z o.o.	3 603	76	24 066	20 847	2 191	187	9 332	46,08	46,08	9 312	4 291
Fundusz Rozwoju i Promocji Województwa Wielkopolskiego S.A.	120	357	173	0	6 006	545	35 786	22,47	22,47	26 454	5 944
Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	47	148	46	0	2 706	421	18 059	44,44	44,44	15 580	6 924
Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	5	54	140	38 136	4 296	-29	31 264	49,38	24,64	29 903	14 766
Dolnośląski Fundusz Gospodarczy Sp. z o.o.	2 537	81	54	0	3 289	34	26 361	42,62	42,62	23 794	10 141
Opolski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	9	370	13	11 497	1 390	-275	6 686	48,27	33,50	6 366	3 073
Bydgoski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	1 512	880	8 090	6 912	1 889	9	1 693	31,09	22,64	1 693	526
Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w Jeleniej Górze	24	52	10	0	1 002	-336	6 548	44,60	44,60	5 359	2 390
Samorządowy Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w Gostyniu	209	17	11	0	2 165	47	18 977	44,16	44,16	8 911	3 935
Podkarpacki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	85	105	445	20 143	3 099	-862	-953	49,99	49,99	-953	0
Fundusz Pomierania Sp. z o.o. (poprzednio Zachodniopomorski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.)	609	290	75	0	4 789	36	29 068	46,95	46,95	27 753	13 030
Warmińsko-Mazurski Fundusz "Poręczenia kredytowe" Sp. z o.o.	52	5 438	63	34 361	1 594	10	16 924	36,19	23,49	15 462	5 596
Małopolski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	125	655	9 252	0	401	-256	1 677	32,86	32,86	1 410	463
Krajowa Grupa Poręzeniowa Sp. z o.o.	0	749	0	0	243	-151	702	39,29	39,29	702	276
Świętokrzyski Fundusz Poręzeniowy Sp. z o.o.	147	730	22 301	0	2 028	-840	5 967	49,99	49,99	4 543	2 271
Małopolski Regionalny Fundusz Poręzeniowy Sp. z o.o.	73	210	54 375	0	2 570	294	23 056	36,87	36,87	18 030	6 648
Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych Kapitałowy FIZ AN	0	0	1 181	0	79	-5 722	268 441	86,45*	86,45**	268 251	231 914
Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw FIZ AN	68 918	0	1 431	0	28	-53 137	314 023	86,40*	86,40**	280 580	242 421
Fundusz Inwestycji Samorządowych FIZ AN	0	0	763	0	14	-1 414	44 462	75,00*	75,00**	44 407	22 204
Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych Dłużny FIZ AN	305	0	1 078	0	315	-3 974	888	86,45*	86,45**	683	590
Esotiq Germany GmbH	0	1 149	180	121	1 439	-1 937	4 535	48,80	48,80	4 535	2 283
Razem											645 436

* docelowa wielkość udziału

** docelowa wielkość udziału, z zastrzeżeniem, że dla niektórych decyzji wymagana jest jednomyślność Zgromadzenia Inwestorów

Korekta aktywów netto w funduszach poręczeniowych została dokonana ze względu na dostosowanie zasad rachunkowości w zakresie tworzenia odpisów z tytułu utraty wartości.

Korekta aktywów netto w wycenie do wartości godziwej certyfikatów inwestycyjnych FIZ AN, w których uczestnikiem jest BGK, polega na pomniejszeniu tych aktywów o kwotę równą płatności dokonanej przez PFR S.A. z tytułu certyfikatów opłaconych w kwocie inicjalnej. Środki finansowe uzyskane z objęcia tych certyfikatów nie są bezpośrednio powiązane z projektami inwestycyjnymi generującymi korzyści finansowe.

23. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne	31.12.2017	31.12.2016
Oprogramowanie	22 931	24 684
Prawo wieczystego użytkowania gruntów	3 520	3 576
Nakłady na wartości niematerialne	16 723	8 494
Inne	2	28
Razem	43 176	36 782

- Zmiana stanu wartości niematerialnych w okresie od dnia 1 stycznia 2017 r. do dnia 31 grudnia 2017 r.

Zmiana stanu wartości niematerialnych w okresie od dnia 1 stycznia do 31 grudnia 2017 r.	Oprogramowanie	Prawo wieczystego użytkowania gruntów	Nakłady na wartości niematerialne	Inne	Ogółem
Wartość brutto na początek okresu	98 273	3 664	8 495	3 315	113 747
Zwiększenia, w tym:	8 003	0	15 462	0	23 465
- nabycie	781	0	15 462	0	16 243
- przeniesienie z nakładów	7 222	0	0	0	7 222
Zmniejszenia, w tym:	318	0	7 234	35	7 587
- likwidacja	318	0	0	0	318
- przeniesienie z nakładów	0	0	7 222	0	7 222
- inne	0	0	12	0	12
- sprzedaż podmiotu	0	0	0	35	35
Wartość brutto na koniec okresu	105 958	3 664	16 723	3 280	129 625
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	73 589	88	0	3 288	76 965
Zwiększenia, w tym:	9 756	56	0	16	9 828
- amortyzacja okresu	9 677	56	0	16	9 749
- inne	79	0	0	0	79
Zmniejszenia, w tym:	318	0	0	26	344
- likwidacja	318	0	0	0	318
- sprzedaż podmiotu	0	0	0	26	26
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	83 027	144	0	3 278	86 449
Wartość bilansowa netto na początek okresu	24 684	3 576	8 495	27	36 782
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	22 931	3 520	16 723	2	43 176

- Zmiana stanu wartości niematerialnych w okresie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 31 grudnia 2016 r.

Zmiana stanu wartości niematerialnych w okresie od dnia 1 stycznia do 31 grudnia 2016 r.	Oprogramowanie	Prawo wieczystego użytkowania gruntów	Nakłady na wartości niematerialne	Inne	Ogółem
Wartość brutto na początek okresu	82 622	3 664	7 464	3 315	97 065
Zwiększenia, w tym:	17 461	0	18 517	0	35 978
- nabycie	0	0	18 517	0	18 517
- przeniesienie z nakładów	17 430	0	0	0	17 430
- inne	31	0	0	0	31
Zmniejszenia, w tym:	1 810	0	17 487	0	19 297
- likwidacja	1 810	0	0	0	1 810
- przeniesienie z nakładów	0	0	17 430	0	17 430
- inne	0	0	57	0	57
Wartość brutto na koniec okresu	98 273	3 664	8 494	3 315	113 746
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	64 911	25	0	3 268	68 204
Zwiększenia, w tym:	10 488	63	0	19	10 570
- amortyzacja okresu	10 436	63	0	19	10 518
- inne	52	0	0	0	52
Zmniejszenia, w tym:	1 810	0	0	0	1 810
- likwidacja	1 810	0	0	0	1 810
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	73 589	88	0	3 287	76 964
Wartość bilansowa netto na początek okresu	17 711	3 639	7 464	47	28 861
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	24 684	3 576	8 494	28	36 782

Wartość składników wartości niematerialnych istotnych z punktu widzenia sprawozdania finansowego Grupy

Bank posiada licencję na użytkowanie platformy Ferryt do zarządzania procesami biznesowymi o wartości 456 tys. zł netto. Okres amortyzacji upływa 31.12.2023 r.

System bgk24 - 6 591 tys. zł netto, okres amortyzacji upływa 30.11.2023 r.

Na dzień 31.12.2017 r. oraz 31.12.2016 r. Grupa Kapitałowa nie posiadała składników wartości niematerialnych, dla których tytuł prawny jednostki podlega ograniczeniom oraz stanowiących zabezpieczenie zobowiązań.

Grupa Kapitałowa zawarła umowy na nabycie składników wartości niematerialnych w przyszłych okresach w wysokości 63 339 tys. zł.

24. Rzeczowe aktywa trwałe

Rzeczowe aktywa trwałe	31.12.2017	31.12.2016
Grunty i budynki	92 625	95 789
Maszyny i urządzenia	30 250	28 072
Środki transportu	1 961	3 934
Środki trwałe w budowie	17 070	9 572
Pozostałe środki	2 068	2 780
Razem	143 974	140 147

- Zmiana stanu wartości rzeczowych aktywów trwałych w okresie od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2017 r.

Zmiana stanu wartości rzeczowych aktywów trwałych za rok zakończony 31.12.2017	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Środki trwałe w budowie	Pozostałe środki	Ogółem
Wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na początek okresu	108 009	103 718	5 448	9 572	12 475	239 222
Zwiększenia, w tym:	82	9 836	164	17 542	215	27 839
- nabycie	0	237	85	17 542	49	17 913
- przeniesienie z nakładów	82	9 595	79	0	166	9 922
- inne	0	4	0	0	0	4
Zmniejszenia, w tym:	16	9 016	0	10 044	560	19 636
- sprzedaż	16	113	0	0	141	270
- likwidacja	0	8 811	0	0	390	9 201
- przeniesienie z nakładów	0	0	0	9 918	0	9 918
- inne	0	0	0	126	0	126
zmiany w strukturze Grupy	0	92	0	0	29	121
Wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	108 075	104 538	5 612	17 070	12 130	247 425
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	12 220	75 646	1 514	0	9 695	99 075
Zwiększenia, w tym:	3 234	7 594	2 137	0	918	13 883
- amortyzacja okresu	3 150	7 257	1 982	0	886	13 275
- inne	84	337	155	0	32	608
Zmniejszenia, w tym:	4	8 952	0	0	551	9 507
- sprzedaż	4	103	0	0	141	248
- likwidacja	0	8 810	0	0	390	9 200
- zmiany w strukturze Grupy	0	39	0	0	20	59
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	15 450	74 288	3 651	0	10 062	103 451
Wartość bilansowa netto na początek okresu	95 789	28 072	3 934	9 572	2 780	140 147
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	92 625	30 250	1 961	17 070	2 068	143 974

- Zmiana stanu wartości rzeczowych aktywów trwałych w okresie od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2016 r.

Zmiana stanu wartości rzeczowych aktywów trwałych za rok zakończony 31.12.2016	Grunty i budynki	Maszyny i urządzenia	Środki transportu	Środki trwałe w budowie	Pozostałe środki	Ogółem
Wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na początek okresu	100 270	87 359	1 570	5 266	12 832	207 297
Zwiększenia, w tym:	7 739	20 800	3 878	36 778	663	69 858
- nabycie	0	137	526	36 778	5	37 446
- przeniesienie z nakładów	7 739	20 639	3 352	0	658	32 388
- inne	0	24	0	0	0	24
Zmniejszenia, w tym:	0	4 441	0	32 472	1 020	37 933
- sprzedaż	0	346	0	0	867	1 213
- likwidacja	0	4 093	0	0	153	4 246
- przeniesienie z nakładów	0	0	0	32 388	0	32 388
- inne	0	2	0	84	0	86
Wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	108 009	103 718	5 448	9 572	12 475	239 222
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	7 992	66 355	486	0	9 493	84 326
Zwiększenia, w tym:	4 228	13 716	1 028	0	1 193	20 165
- amortyzacja okresu	4 142	13 333	867	0	1 125	19 467
- inne	86	383	161	0	68	698
Zmniejszenia, w tym:	0	4 425	0	0	991	5 416
- likwidacja i sprzedaż	0	4 423	0	0	991	5 414
- inne	0	2	0	0	0	2
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	12 220	75 646	1 514	0	9 695	99 075
Wartość bilansowa netto na początek okresu	92 278	21 004	1 084	5 266	3 339	122 971
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	95 789	28 072	3 934	9 572	2 780	140 147

Na dzień 31.12.2017 r. oraz 31.12.2016 r. Grupa Kapitałowa nie posiadała składników środków trwałych, dla których tytuł prawny jednostki podlega ograniczeniom oraz lub stanowi zabezpieczenie zobowiązań.

Grupa Kapitałowa zawarła umowy na nabycie środków trwałych w przyszłych okresach w wysokości 16 838 tys. zł.

25. Nieruchomości inwestycyjne

Zmiana stanu nieruchomości inwestycyjnych

Nieruchomości inwestycyjne	2017	2016
Wartość bilansowa na początek okresu	587 771	230 263
Zmniejszenia, w tym:	12 951	2 248
- wycena do wartości godziwej	2 547	1 237
- sprzedaż	1 300	82
- inne (likwidacja)	0	929
- aktualizacja wartości aktywów	9 104	0
Zwiększenia, w tym:	259 608	359 756
- nabycie nieruchomości	224 428	343 479
- wycena do wartości godziwej	34 470	16 277
- inne	710	0
Wartość bilansowa na koniec okresu	834 428	587 771

Dla zidentyfikowanych nieruchomości inwestycyjnych Grupa przyjęła model wyceny do wartości godziwej. Wartość godziwa nieruchomości została zaklasyfikowana do Poziomu 3 hierarchii wartości godziwej. Wartość godziwa nieruchomości inwestycyjnych została ustalona w wyniku wyceny sporządzonej przez niezależnych rzeczoznawców majątkowych.

Sporządzając wyceny zastosowano podejście porównawcze (metoda porównywania parami oraz metoda korygowania ceny średniej), podejście dochodowe (metoda inwestycyjna) oraz podejście mieszane (metoda pozostałościowa).

Najlepszym wyznacznikiem wartości godziwej są obowiązujące ceny na aktywnym rynku dla podobnych aktywów. W przypadku braku takich informacji, ustala się kwotę szacunku wartości godziwej. Przy dokonywaniu osądu brane są pod uwagę różnorodne informacje (w tym nieobserwowalne dane wejściowe), włączając:

- ceny na rynku dla nieruchomości (transakcje) o podobnym charakterze, stanie i lokalizacji (lub będącej przedmiotem innej umowy lub kontraktu), skorygowane tak, by odzwierciedlić różnice między nieruchomościami;

- zdyskontowane projekcje przepływów pieniężnych oparte na wiarygodnych założeniach przyszłych przepływów pieniężnych, pochodzących z warunków istniejących umów leasingu i innych kontraktów oraz z zewnętrznych źródeł takich jak bieżące czynsze rynkowe dla podobnych nieruchomości w tej samej lokalizacji i o tym samym stanie, stopy wzrostu czynszów, okresów pustostanu i obłożenia nieruchomości.

W rachunku zysków i strat ujęto następujące kwoty przychodów i kosztów związanych z nieruchomościami inwestycyjnymi.

	2017	2016
Przychody z czynszów dotyczących nieruchomości inwestycyjnych	7 351	6 374
Bezpośrednie koszty operacyjne (w tym koszty napraw i utrzymania), które w danym okresie przyniosły przychody z czynszów	4 589	3 054
Bezpośrednie koszty operacyjne (w tym koszty napraw i utrzymania), które w danym okresie nie przyniosły przychodów z czynszów	292	278

Grupa zawarła umowy dotyczące napraw, utrzymania i ulepszenia nieruchomości inwestycyjnych w wysokości 289 tys. zł.

26. Inne aktywa

Inne aktywa	31.12.2017	31.12.2016
Przychody do otrzymania, w tym:	19 430	8 301
- opłaty za zarządzanie aktywami w ramach Perspektywy Unii Europejskiej 2014-2020*	12 927	2 311
Dłużnicy różni netto, w tym:	8 101	8 711
- odpisy na utratę wartości	5 302	5 398
Rozliczenia publiczno-prawne	319	365
Rozliczenia z tytułu kart płatniczych	3 703	1 123
Należności z tytułu rozliczeń z funduszami i programami	11	5 721
Koszty zapłacone z góry, w tym:	8 068	5 505
- koszty usług telekomunikacyjnych	4 777	3 212
- koszty prowizji od otrzymanych gwarancji	1 349	1 555
- opłaty za zarządzanie - EFI/PGFF	1 072	0
Pozostałe	7 512	2 497
Razem	47 144	32 223

* Pierwsza umowa o finansowanie w ramach Perspektywy Unii Europejskiej 2014-2020 zawierająca opłaty za zarządzanie została zawarta w dniu 30 września 2016 r. Kolejne umowy były zawierane sukcesywnie na przestrzeni lat 2016-2017. Stosownie do zapisów zawartych w tych umowach, opłaty za zarządzanie są naliczane i pobierane zgodnie ze wskaźnikami przysługującymi w poszczególnych okresach. BGK rozpoznaje opłaty do wysokości ponoszonych kosztów. Nadwyżki opłat za zarządzanie nad kosztami BGK związanymi z obsługą tych umów stanowią przychody przyszłych okresów.

Zmiana stanu odpisów aktualizujących inne aktywa	2017	2016
Odpisy aktualizujące inne aktywa (bilans otwarcia)	5 398	6 298
Utworzone odpisy	10	821
Rozwiązane odpisy	83	93
Wykorzystanie	0	1 444
Inne korekty	-23	-184
Odpisy aktualizujące inne aktywa (bilans zamknięcia)	5 302	5 398

27. Zobowiązania wobec Banku Centralnego

Grupa Kapitałowa w 2017 r., podobnie jak w 2016 r., nie posiadała zobowiązań wobec Banku Centralnego.

28. Zobowiązania wobec banków

Zobowiązania wobec banków	31.12.2017	31.12.2016
Rachunki bieżące	106	43
Depozyty banków	302 051	511 114
Otrzymane kredyty i pożyczki	2 990 888	3 027 357
Inne	301 095	440 315
Razem	3 594 140	3 978 829

29. Zobowiązania wobec klientów

Zobowiązania wobec klientów	31.12.2017	31.12.2016
Zobowiązania wobec sektora finansowego	1 626 187	1 649 631
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	928 108	594 702
Depozyty terminowe	684 573	1 042 060
Pozostałe zobowiązania	13 506	12 869
Zobowiązania wobec sektora niefinansowego	14 087 938	12 891 534
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	3 777 480	2 080 740
Depozyty terminowe	9 134 209	9 527 642
Pozostałe zobowiązania	1 176 249	1 283 152
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	17 978 195	22 568 087
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	13 750 062	12 716 931
Depozyty terminowe	4 079 105	9 335 312
Pozostałe zobowiązania	149 028	515 844
Razem	33 692 320	37 109 252

30. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych

Data emisji	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Oprocentowanie	Wartość bilansowa na dzień 31.12.2017
2017-10-03	500 000	PLN	2021-10-03	WIBOR6M + marża	502 750
2017-05-19	1 200 000	PLN	2020-05-19	WIBOR6M + marża	1 203 168
2017-02-27	1 158 600	PLN	2020-02-27	WIBOR6M + marża	1 167 510
2016-10-05	500 000	PLN	2019-10-05	WIBOR6M + marża	502 650
2015-02-19	1 392 000	PLN	2019-02-19	WIBOR6M + marża	1 402 871
2014-09-30	500 000	PLN	2019-09-30	stałe	503 565
2012-11-20	1 000 000	PLN	2018-01-25	WIBOR6M + marża	1 009 860
2016-12-30	500	PLN	2021-12-31	zmiennie	505
2017-01-25	500	PLN	2022-01-26	zmiennie	505
2017-02-24	1 000	PLN	2022-02-25	zmiennie	1 012
2017-03-21	1 500	PLN	2022-03-22	zmiennie	1 516
2017-08-10	500	PLN	2022-08-10	zmiennie	505
2017-10-06	1 000	PLN	2022-10-06	zmiennie	1 010
2017-03-23	1 313	PLN	2042-03-23	stałe	1 315
2017-11-09	572	PLN	2042-11-09	stałe	573
Razem	6 257 485				6 299 315

Data emisji	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	Oprocentowanie	Wartość bilansowa na dzień 31.12.2016
2016-12-30	500	PLN	2021-12-31	zmiennie	500
2016-10-05	500 000	PLN	2019-10-05	WIBOR 6M + marża	502 630
2015-02-19	1 392 000	PLN	2019-02-19	WIBOR 6M + marża	1 402 760
2014-09-30	500 000	PLN	2019-09-30	stałe	503 565
2014-05-19	1 370 000	PLN	2017-05-19	WIBOR 6M + marża	1 373 398
2013-07-15	500 000	PLN	2017-07-17	WIBOR 6M + marża	505 055
2013-02-27	500 000	PLN	2017-02-27	WIBOR 6M + marża	503 725
2012-11-20	1 000 000	PLN	2018-01-25	WIBOR 6M + marża	1 009 770
Razem	5 762 500				5 801 403

31. Pozostałe zobowiązania

Pozostałe zobowiązania	31.12.2017	31.12.2016
Koszty do zapłacenia	5 672	12 905
Przychody przyszłych okresów	72 576	38 832
Rezerwy na urlopy	6 959	6 752
Koszty osobowe – nagrody roczne, jubileuszowe, ekwiwalenty za urlop, premie	43 641	43 398
Inne zobowiązania (z tytułu):	1 292 930	309 304
- rozliczenia międzybankowe	99 925	56 105
- rozrachunki z funduszami i programami	590 833	164 855
- zobowiązania wobec dostawców robót i usług	14 441	10 977
- rozliczenia z pracownikami	182	168
- rozliczenia z tytułu opłaty paliwowej	510 573	30 638
- zobowiązania z tytułu kart płatniczych	701	39
- pozostałe	76 275	46 522
Razem	1 421 778	411 191

Na dzień 31 grudnia 2017 r. oraz na dzień 31 grudnia 2016 r. Grupa Kapitałowa nie posiadała zobowiązań, w przypadku których nie wywiązywałaby się z płatności wynikających z zawartych umów.

32. Rezerwy

Rezerwy na udzielone zobowiązania i gwarancje	31.12.2017	31.12.2016
Rezerwy na udzielone zobowiązania i gwarancje	170 799	135 667
Rezerwy na sprawy sporne	11 994	14 187
Rezerwy na programy określonych świadczeń	13 643	6 029
Pozostałe rezerwy	93 328	96 891
Razem rezerwy	289 764	252 774

Rezerwy na programy określonych świadczeń

Rezerwy na programy określonych świadczeń obejmują: odprawy emerytalne, odprawy rentowe i odprawy pośmiertne. Rezerwy szacowane są na podstawie wyceny aktuarialnej z zastosowaniem stopy dyskontowej - rynkowej rentowności 10-letnich obligacji skarbowych, którą na koniec 2017 r. przyjęto na poziomie 3,0%, na koniec 2016 r. na poziomie 3,5%. Do obliczeń jako długookresową, roczną stopę wzrostu wynagrodzeń przyjęto poziom nominalny 2,0%. Rezerwa będąca efektem wyceny aktuarialnej ujmowana jest i aktualizowana w okresach rocznych.

Uzgodnienie wartości bieżącej zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

Poniższa tabela przedstawia uzgodnienie bilansu otwarcia z bilansem zamknięcia wartości bieżącej zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń.

	2017	2016
Stan na początek okresu	6 031	3 851
Koszty bieżącego zatrudnienia	488	343
Koszty przeszłego zatrudnienia	7 372	0
Koszty z tytułu odsetek	131	80
Ponowna wycena zobowiązania:	110	2 017
- zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń demograficznych	34	1 291
- zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń finansowych	396	-241
- zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek korekty założeń ex-post	-320	967
Wypłacone świadczenia	-424	-260
Zmiany w strukturze Grupy	-65	0
Stan na koniec okresu	13 643	6 031

Koszty zatrudnienia obejmują:

- koszty bieżącego zatrudnienia: wzrost wartości bieżącej zobowiązań z tytułu określonych świadczeń wynikający z pracy wykonywanej przez pracowników w okresie bieżącym;
- koszty przeszłego zatrudnienia: zmiana wartości bieżącej zobowiązania z tytułu określonych świadczeń za pracę wykonywaną przez pracowników w ubiegłych okresach, pojawiająca się w okresie bieżącym w wyniku zmiany programu (wprowadzenia, wycofania lub zmiany warunków programu określonych świadczeń) lub ograniczenia programu (istotnego zmniejszenia przez jednostkę liczby pracowników objętych programem) oraz
- wszelkie zyski lub straty z tytułu rozliczenia.

Analiza wrażliwości

Poniższa tabela pokazuje, jaki wpływ na zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń miałyby zmiany w odpowiednich założeniach aktuarialnych o 1 punkt procentowy.

Zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń na dzień 31.12.2017	Wzrost o 1 punkt procentowy	Spadek o 1 punkt procentowy
Stopa dyskontowa	-13 512	15 261
Stopa wzrostu wynagrodzeń	15 261	-13 498
Zobowiązania z tytułu programów określonych świadczeń na dzień 31.12.2016	Wzrost o 1 punkt procentowy	Spadek o 1 punkt procentowy
Stopa dyskontowa	-5 621	6 236
Stopa wzrostu wynagrodzeń	6 238	-5 614

Zapadalność zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń

Poniższa tabela przedstawia profil zapadalności zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń.

	31.12.2017	31.12.2016
Średni ważony okres obowiązywania zobowiązań z tytułu programów określonych świadczeń (w latach)	7,12	6,7

Pozostałe rezerwy

Pozostałe rezerwy w poszczególnych latach dotyczą:

Pozostałe rezerwy	31.12.2017	31.12.2016
Rezerwa z tytułu zobowiązań pozabilansowych zlikwidowanego KFM	93 328	96 891
Razem rezerwy	93 328	96 891

W 2009 r. zgodnie z ustawą z dnia 2 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne, ustawy o Banku Gospodarstwa Krajowego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 65, poz. 545) z dniem 31 maja 2009 r. Krajowy Fundusz Mieszkaniowy uległ likwidacji, a jego aktywa netto, których wartość została ustalona na podstawie sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień likwidacji, zwiększyły fundusz statutowy Banku Gospodarstwa Krajowego. Należności KFM zostały wycenione do wartości godziwej. Korekta do wartości godziwej koryguje należności Banku i amortyzuje się w rachunku wyników w pozycji „Wynik z tytułu odsetek”. Zablokowane środki dotyczące promes kredytowych zostały ujęte w księgach Banku jako „Rezerwa”. W przypadku uruchomienia środków z promesy, korekta zostaje przeksięgowana na należności i rozlicza się zgodnie ze schematem dla korekty należności bilansowych. W przypadku wygaśnięcia promesy bez uruchomienia środków, lub uruchomienia w kwocie niższej niż pierwotna kwota promesy, odpowiednia część rezerwy koryguje fundusz statutowy.

Krajowy Fundusz Kapitałowy S.A. (KFK S.A.) udziela wsparcia funduszom inwestycyjnym, inwestującym w przedsiębiorców mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Środki na działalność spółki KFK S.A. pochodzą z dotacji celowych oraz umowy o dofinansowanie podpisanej z Ministerstwem Gospodarki.

W zawiązku z faktem, iż w 2016 r. Ministerstwo Rozwoju potwierdziło, że wolne środki rozliczone z dotacji stanowią własność spółki oraz otrzymanym w 2017 r. zobowiązaniem Ministerstwa Rozwoju do refundacji części ponoszonych kosztów zarządzania przez KFK S. A., wygasły przesłanki do utrzymywania rezerwy na przyszłe zobowiązania wobec KFK S.A.

Rezerwy za rok zakończony dnia 31.12.2017	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na programy określonych świadczeń	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Pozostałe rezerwy	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2017 r., w tym:	14 187	6 029	135 667	96 891	252 774
Rezerwa krótkoterminowa	0	37	0	0	37
Rezerwa długoterminowa	14 187	5 992	135 667	96 891	252 737
Utworzenie/aktualizacja rezerw	230	8 010	295 057	0	303 297
Rozwiązanie rezerw	2 388	0	258 313	0	260 701
Wykorzystanie rezerw	35	331	1 612	3 563	5 541
Zmiany w strukturze Grupy	0	-65	0	0	-65
Stan na dzień 31 grudnia 2016 r., w tym:	11 994	13 643	170 799	93 328	289 764
Rezerwa krótkoterminowa	0	4 047	47 192	0	51 239
Rezerwa długoterminowa	11 994	9 596	123 607	93 328	238 525

Rezerwy za rok zakończony dnia 31.12.2016	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na programy określonych świadczeń	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Pozostałe rezerwy	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2016 r., w tym:	13 852	3 851	101 379	123 859	242 941
Rezerwa krótkoterminowa	0	17	0	0	17
Rezerwa długoterminowa	13 852	3 834	101 379	123 859	242 924
Utworzenie/aktualizacja rezerw	781	2 532	111 004	0	114 317
Rozwiązanie rezerw	162	0	76 716	19 073	95 951
Wykorzystanie rezerw	284	260	0	7 895	8 439
Inne zmiany i reklasyfikacje	0	-94	0	0	-94
Stan na dzień 31 grudnia 2016 r., w tym:	14 187	6 029	135 667	96 891	252 774
Rezerwa krótkoterminowa	0	37	0	0	37
Rezerwa długoterminowa	14 187	5 992	135 667	96 891	252 737

33. Kapitały

Kapitał (fundusz) statutowy

Kapitał statutowy jednostki dominującej wykazany jest w wysokości zgodnej ze statutem i ustawą o BGK i jest tworzony:

- ze środków pieniężnych i innych składników majątkowych wnoszonych przez Skarb Państwa, w tym z przekazanych przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych skarbowych papierów wartościowych;
- z corocznych odpisów z zysku netto Banku, w wysokości nie mniejszej niż 10 % tego zysku.

W związku z prowadzoną działalnością inwestycyjną oraz potrzebami płynnościowymi Bank został dokapitalizowany:

- w IV kwartale 2017 r. emisjami obligacji Skarbu Państwa oraz w formie pieniężnej. Bank zaliczył obligacje oraz gotówkę do kapitału (funduszu) statutowego Banku odpowiednio w kwocie 2 848 200 tys. zł oraz 1 500 000 tys. zł;
- w III kwartale 2017 r. emisją obligacji Skarbu Państwa. Bank zaliczył obligacje do kapitału (funduszu) statutowego Banku w kwocie 1 942 200 tys. zł;
- w IV kwartale 2016 r. emisją obligacji Skarbu Państwa. Bank zaliczył obligacje do kapitału (funduszu) statutowego Banku w kwocie 2 893 200 tys. zł.

Kapitał (fundusz) zapasowy

Kapitał (fundusz) zapasowy tworzony jest zgodnie ze statutami lub umowami jednostek tworzących Grupę Kapitałową i jest przeznaczony na pokrycie strat bilansowych tych jednostek.

Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny

Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny obejmuje: skutki wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, skutki aktualizacji wyceny środków trwałych i nieruchomości na moment ich transferu do nieruchomości inwestycyjnych, zyski i straty aktuarialne oraz związaną z nimi wartość podatku odroczonego, jak również różnice kursowe powstałe z przeliczenia na walutę polską jednostki podporządkowanej po kursie stanowiącym średnią arytmetyczną średnich kursów waluty na dzień kończący każdy miesiąc obrotowy, ogłaszanych przez Narodowy Bank Polski.

Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe

Kapitały (fundusze) rezerwowe są tworzone z odpisów z zysku netto i przeznaczane są na cele określone w statucie lub w innych przepisach prawa obowiązujących jednostki Grupy Kapitałowej.

Ponadto obejmują fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej, który zgodnie ze Statutem jednostki dominującej tworzony jest z odpisów z rocznego zysku netto jednostki dominującej.

Dane szczegółowe w zakresie wypłat z kapitału do budżetu państwa zostały zaprezentowane w nocie 13.

33.1. Udziały niesprawujące kontroli

Nazwa Jednostki zależnej	Kraj założenia oraz miejsce prowadzenie działalności	Procentowy udział niesprawujący kontroli (w kapitale jednostki)		Zysk netto przypadający na udziały niesprawujące kontroli		Łączne udziały niesprawujące kontroli	
		31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
MP Biała Podlaska sp. z o.o. (dawniej MP Inwestycje 1 Sp. z o.o.)	Polska	17%	-	-70	-	1 556	-
MP Wałbrzych Sp. z o.o.	Polska	28%	-	-43	-	529	-
Projekt Muncypalny Jarocin 1 Sp. z o. o.	Polska	7%	-	-7	-	1 737	-
Projekt Muncypalny Kępice 1 Sp. z o. o.	Polska	2%	-	-1	-	0	-
Projekt Muncypalny Kępno 1 Sp. z o. o.	Polska	16%	-	-5	-	592	-
Razem				-126		4 414	

Pozostałe noty

34. Zobowiązania warunkowe i gwarancje

34.1. Programy papierów wartościowych z gwarancją objęcia emisji (maksymalne zobowiązanie Grupy do objęcia papierów wartościowych):

Emitent papierów wartościowych z gwarancją objęcia emisji stan na dzień 31.12.2017	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	Okres obowiązywania umowy	Informacja o zbywalności
Klient 1	obligacje komercyjne	550 000	2027-09-15	Niezbywalne
Klient 3	obligacje komercyjne	1 000 000	2024-09-30	Zbywalne
Klient 4	obligacje komercyjne	4 000	2027-12-31	Niezbywalne
Klient 7	obligacje komercyjne	9 752	2019-12-31	Niezbywalne
Klient 10	obligacje komercyjne	10 156	2034-12-31	Niezbywalne
Klient 13	obligacje komercyjne	400 000	2031-06-30	Niezbywalne
Klient 16	obligacje komercyjne	3 794	2044-12-20	Niezbywalne
Klient 19	obligacje komunalne	20 000	2036-12-31	Zbywalne
Klient 21	obligacje komercyjne	9 333	2047-03-20	Niezbywalne
Klient 23	obligacje komercyjne	2 850	2044-12-20	Niezbywalne
Klient 28	obligacje komercyjne	189 393	2020-12-30	Zbywalne
Klient 29	obligacje komunalne	10 000	2031-12-31	Zbywalne
Klient 35	obligacje komercyjne	44 810	2025-12-21	Niezbywalne
Klient 35	obligacje komercyjne	5 034	2018-09-30	Niezbywalne
Klient 39	obligacje komunalne	3 000	2024-12-31	Zbywalne
Klient 40	obligacje komunalne	11 900	2035-11-20	Zbywalne
Klient 41	obligacje komunalne	6 530	2029-11-20	Zbywalne
Klient 42	obligacje komunalne	13 000	2027-04-01	Zbywalne
Klient 43	obligacje komunalne	11 320	2024-11-20	Zbywalne
Klient 44	obligacje komunalne	5 000	2024-12-31	Zbywalne
Klient 45	obligacje komunalne	20 600	2030-02-28	Zbywalne
Klient 46	obligacje komunalne	17 825	2033-11-20	Zbywalne
Klient 47	obligacje komunalne	7 500	2026-12-31	Zbywalne
Klient 48	obligacje komunalne	3 300	2032-12-20	Zbywalne
Klient 49	obligacje komunalne	20 000	2024-11-20	Zbywalne
Klient 50	obligacje komunalne	19 500	2027-12-31	Zbywalne
Klient 51	obligacje komunalne	5 000	2026-12-31	Zbywalne
Klient 52	obligacje komunalne	36 300	2028-12-31	Zbywalne
Klient 53	obligacje komercyjne	10 800	2027-12-31	Niezbywalne
Klient 54	obligacje komercyjne	30 000	2022-12-30	Niezbywalne
Klient 54	obligacje komercyjne	27 800	2035-06-20	Niezbywalne
Klient 54	obligacje komercyjne	21 800	2027-12-20	Niezbywalne
Klient 54	obligacje komercyjne	40 000	2042-12-20	Niezbywalne
Klient 55	obligacje komercyjne	13 240	2041-12-20	Niezbywalne
Klient 56	obligacje komercyjne	2 700	2038-03-20	Niezbywalne
Razem		2 586 237		

Emitent papierów wartościowych z gwarancją objęcia emisji stan na dzień 31.12.2016	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	Okres obowiązywania umowy	Informacja o zbywalności
Klient 1	obligacje komercyjne	700 000	2027-09-15	Zbywalne
Klient 3	obligacje komercyjne	138 393	2024-09-30	Zbywalne
Klient 4	obligacje komercyjne	6 000	2027-12-31	Niezbywalne
Klient 5	obligacje komercyjne	267 620	2018-03-31	Niezbywalne
Klient 7	obligacje komercyjne	20 500	2019-12-31	Niezbywalne
Klient 10	obligacje komercyjne	4 000	2020-12-31	Niezbywalne
Klient 12	obligacje komercyjne	150 400	2022-12-20	Niezbywalne
Klient 16	obligacje komercyjne	7 200	2044-12-20	Zbywalne
Klient 20	obligacje komercyjne	284	2040-06-20	Niezbywalne
Klient 21	obligacje komercyjne	6 800	2046-09-20	Niezbywalne
Klient 23	obligacje komercyjne	2 850	2044-12-20	Niezbywalne
Klient 24	obligacje komunalne	3 000	2024-12-31	Zbywalne
Klient 25	obligacje komunalne	2 900	2024-06-15	Zbywalne
Klient 28	obligacje komercyjne	306 819	2020-12-30	Zbywalne
Klient 29	obligacje komunalne	20 000	2031-12-31	Zbywalne
Klient 30	obligacje komunalne	14 000	2026-12-31	Zbywalne
Klient 31	obligacje komunalne	3 900	2024-12-31	Zbywalne
Klient 32	obligacje komunalne	4 465	2030-12-31	Zbywalne
Klient 33	obligacje komercyjne	4 800	2031-12-31	Niezbywalne
Klient 34	obligacje komercyjne	6 655	2042-09-20	Niezbywalne
Klient 35	obligacje komercyjne	28 069	2025-12-21	Niezbywalne
Klient 36	obligacje komercyjne	2 170	2045-12-20	Niezbywalne
Klient 37	obligacje komercyjne	1 750	2046-03-20	Niezbywalne
Klient 38	obligacje komercyjne	140 000	2020-07-04	Niezbywalne
Razem		1 842 575		

34.2. Udzielone zobowiązania finansowe

Udzielone zobowiązania finansowe	31.12.2017	31.12.2016
Linie i limity kredytowe	38 403 444	36 550 670
- dla podmiotów finansowych	1 529 735	950 970
- dla podmiotów niefinansowych	6 029 481	4 924 614
- dla podmiotów budżetowych	30 844 228	30 675 086
Razem	38 403 444	36 550 670

34.3. Udzielone zobowiązania gwarancyjne

Udzielone zobowiązania gwarancyjne	31.12.2017	31.12.2016
Poręczenia i gwarancje	14 541 564	8 434 339
- dla podmiotów finansowych	547 042	851 718
- dla podmiotów niefinansowych	13 766 316	7 517 368
- dla podmiotów budżetowych	228 206	65 253
Udzielone akredytywy	9 866	19 873
- dla podmiotów finansowych	9 866	19 873
Razem	14 551 430	8 454 212

34.4. Pozabilansowe zobowiązania otrzymane

Według wartości nominalnej	31.12.2017	31.12.2016
Finansowe	11 227 709	11 202 648
Gwarancyjne	25 349 960	23 410 915
Razem	36 577 669	34 613 563

Fundusz Muncypalny (obecnie Fundusz Sektora Mieszkań dla Rozwoju) w roku 2017 i roku 2016 zawarł warunkowe Umowy Inwestycyjne o finansowanie budowy osiedla domków jednorodzinnych oraz o finansowanie nabycia nieruchomości. Łączna wartość zobowiązania warunkowego Funduszu z powyższych tytułów na dzień 31.12.2017 wyniosła 43 745 tys. zł.

Uprawnienie do sprzedaży lub obciążenia zastawem zabezpieczenia ustanowionego na rzecz Grupy Kapitałowej

Na dzień 31 grudnia 2017 r. oraz na dzień 31 grudnia 2016 r. na rzecz Grupy Kapitałowej Banku nie ustanowiono zabezpieczeń, które Grupa Kapitałowa Banku była uprawniona sprzedać lub obciążyć innym zastawem w przypadku realizacji wszelkich obowiązków przez właściciela zabezpieczenia.

35. Informacje uzupełniające do skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych składają się: gotówka w kasie oraz środki pieniężne na rachunku nostro w Narodowym Banku Polskim, a także środki pieniężne na rachunkach bieżących w bankach oraz inne środki pieniężne o terminie wymagalności do 3 miesięcy.

Określenie środków pieniężnych przyjętych do rachunku przepływów środków pieniężnych	31.12.2017	31.12.2016
Kasa, środki w Banku Centralnym	988 581	646 776
Środki pieniężne na rachunkach w bankach	2 231 857	2 852 000
Razem	3 220 438	3 498 776

Różnica między bilansowymi zmianami stanu pozycji oraz zmianami stanu tych pozycji wykazywanymi w skonsolidowanym sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	31.12.2017	31.12.2016
Odsetki i dywidendy	188 724	175 396
a) odsetki:	191 012	178 737
- koszty odsetek od długoterminowych kredytów	54 428	50 669
- koszty odsetek od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych	136 584	128 068
b) dywidendy:	-2 288	-3 341
- PZU S.A.	-2 160	-3 208
- EFI Luksemburg	-122	-126
- VISA International	-6	-7
Zmiana stanu należności od banków	-231 250	-17 026
a) zmiany bilansowe	388 893	-1 637 193
b) aktywa uwzględnione w zmianie stanu środków pieniężnych	-620 143	1 620 167
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	-2 590 442	-4 855 740
a) zmiany bilansowe	-2 592 229	-4 855 910
b) wycena dłużnych papierów wartościowych przeklasyfikowanych z portfela dostępnych do sprzedaży.	1 787	170
Zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży	-107 049	-14 830 638
a) zmiany bilansowe	-5 441 507	-17 660 847
b) instrumenty kapitałowe ujęte w działalności inwestycyjnej	12 205	-8 696
c) obligacje Skarbu Państwa przekazane na podwyższenie kapitału (funduszu) statutowego	4 790 400	2 893 200
d) wycena odniesiona na kapitał z aktualizacji wyceny	531 853	-54 295
Zmiana stanu innych aktywów oraz aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	-13 151	-4 117
a) zmiany bilansowe	-14 921	-4 117
b) dekonsolidacja TFI BGK S.A. (obecnie PFR TFI S.A.)	1 770	0
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków	-348 220	-462 820
a) zmiany bilansowe	-384 689	-149 001
b) kredyty ujęte w działalności finansowej	36 469	-313 819
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	-3 411 964	17 447 183
a) zmiany bilansowe	-3 416 932	17 383 757
b) kredyty ujęte w działalności finansowej	4 968	63 426
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych	0	0
a) zmiany bilansowe	497 912	-307
b) emisje ujęte w działalności finansowej	-497 912	307
Zmiana stanu rezerw	37 065	8 011
a) zmiany bilansowe	36 990	9 833
b) korekta wyceny zobowiązań KFM odniesiona na fundusz statutowy BGK	186	130
c) przeszacowanie zobowiązań z tytułu określonych świadczeń pracowniczych	-111	-1 952
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań	1 009 289	52 801
a) zmiany bilansowe	1 010 587	53 196
b) podział wyniku przeznaczony na zasilenie funduszy narażonych na ryzyko kredytowe	-330	-395
c) rozliczenie zakupu nieruchomości inwestycyjnych	-968	0
Inne korekty	879	837
a) przemieszczenie środków trwałych i wartości niematerialnych do działalności zleconej (fundusze przepływowe)	816	837
b) przemieszczenie środków trwałych - zmiany w strukturze Grupy	63	0

36. Transakcje ze Skarbem Państwa i jednostkami powiązаныmi

Bank Gospodarstwa Krajowego jest bankiem państwowym, którego jedynym właścicielem jest Skarb Państwa. Bank prowadzi działalność zleconą przez Skarb Państwa poprzez obsługę funduszy i realizację programów rządowych opisanych w nocie 1 niniejszego sprawozdania.

Przychody i koszty ponoszone przez Bank w związku z obsługą działalności zleconej obejmują przychody z tytułu prowizji i koszty działania Banku.

W skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej wykazano należności i papiery wartościowe oraz zobowiązania z tytułu transakcji ze Skarbem Państwa, jednostkami budżetowymi oraz podmiotami, w których udziałowcem jest Skarb Państwa.

Transakcje Grupy Kapitałowej BGK ze Skarbem Państwa								
Podmiot	31.12.2017				2017			
	Należności	W tym kredyty	Zobowiązania	Zobowiązania pozabilansowe udzielone o charakterze gwarancyjnym i finansowym	Przychody ogółem	W tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	W tym z tytułu odsetek i prowizji
Podmiot SP	9 808 257	0	5 089 428	30 004 000	276 591	276 591	388 203	2 818
Pozostałe podmioty SP	0	0	0	0	0	0	0	0

Transakcje Grupy Kapitałowej BGK ze Skarbem Państwa								
Podmiot	31.12.2016				2016			
	Należności	W tym kredyty	Zobowiązania	Zobowiązania pozabilansowe udzielone o charakterze gwarancyjnym i finansowym	Przychody ogółem	W tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	W tym z tytułu odsetek i prowizji
Podmiot SP	9 304 364	0	8 270 939	30 004 000	208 674	208 674	301 535	301 535
Pozostałe podmioty SP	0	0	0	0	1	1	0	0

Podmiot	Znaczące transakcje Grupy Kapitałowej BGK z jednostkami powiązanymi ze Skarbem Państwa			2017		
	31.12.2017			Przychody z tytułu odsetek	Przychody z tytułu prowizji	Koszty z tytułu odsetek
	Należności ogółem	Zobowiązania ogółem	Zobowiązania pozabilansowe udzielone o charakterze gwarancyjnym i finansowym			
Podmiot 2	59 863	32	0	1 150	216	0
Podmiot 4	1 119 416	665 515	550 000	31 776	1 178	0
Podmiot 5	33 052	45 605	70 000	1 062	99	9
Podmiot 7	0	1	0	4 208	2 159	0
Podmiot 13	215 098	100 168	234 940	5 501	951	1
Podmiot 14	0	35 415	0	0	2	5
Podmiot 17	0	23	2 932 408	0	3 308	0
Podmiot 19	0	67 788	0	0	25	5
Podmiot 20	0	528	0	0	4	3
Podmiot 22	53 665	5 309	20 000	2 275	94	26
Podmiot 26	1 703 717	200 283	0	54 864	1 499	293
Podmiot 31	14 938	32 020	0	570	95	184
Podmiot 33	1 949 590	100 030	0	42 900	632	1 019
Podmiot 34	1 793 858	200 381	495 682	55 334	1 832	0
Podmiot 35	90 799	4 368	0	3 400	59	87
Podmiot 36	1 499 451	163 519	0	40 943	438	2
Podmiot 37	112 130	157 264	113 615	6 855	1 210	0
Podmiot 38	801 052	807	635 337	13 904	1 642	32
Podmiot 40	230 645	0	0	34 767	614	0
Podmiot 43	0	1	0	2 363	543	30
Podmiot 47	8 565	3 724	0	233	1	0
Podmiot 50	3 286	50	0	140	8	0
Podmiot 54	0	290	0	0	2	0
Podmiot 55	0	63 097	0	0	71	2
Podmiot 56	0	33 059	0	0	6	46
Podmiot 58	0	301 438	0	0	1	0
Podmiot 59	0	216	0	0	2	0
Podmiot 60	0	1 120	0	0	0	3
Podmiot 61	0	3 783	0	0	0	5
Podmiot 62	0	814	0	0	0	1
Podmiot 63	31 542	5 902	15 000	1 193	89	1
Podmiot 64	32 518	10 008	1 044	1 384	129	10
Podmiot 65	250	0	0	0	0	6
Podmiot 66	0	50 825	0	0	6	38
Podmiot 67	54 203	0	0	1 480	607	0
Podmiot 68	0	1 728	0	0	5	0
Podmiot 69	25 860	7 570	0	1 097	71	8
Podmiot 70	0	3 155	0	0	1	0
Podmiot 71	0	25 300	0	0	3	0
Podmiot 72	0	120 428	0	0	1	0
Podmiot 73	0	200 693	0	0	1	0
Podmiot 74	0	100 304	0	0	1	0
Podmiot 76	0	441	0	0	0	1

Podmiot	Znaczące transakcje Grupy Kapitałowej BGK z jednostkami powiązanymi ze Skarbem Państwa			2017		
	31.12.2017		Zobowiązania pozabilansowe udzielone o charakterze gwarancyjnym i finansowym	Przychody z tytułu odsetek	Przychody z tytułu prowizji	Koszty z tytułu odsetek
Należności ogółem	Zobowiązania ogółem					
Podmiot 77	0	1 488	0	0	0	2
Podmiot 78	0	2 143	0	0	0	6
Podmiot 79	0	64 316	0	0	4	823
Podmiot 80	0	0	129	0	0	0
Podmiot 81	172	11	226	4	3	0
Podmiot 82	0	6 486	7 000	3	51	4
Podmiot 83	0	0	0	66	189	0
Podmiot 84	0	0	0	0	1 015	0
Podmiot 85	0	4 016	0	0	1	19
Podmiot 86	22 913	227	0	1 052	66	1
Podmiot 87	0	399 209	1 588 740	0	6 869	598
Podmiot 88	0	5 867	0	0	1	1
Podmiot 89	0	104	0	0	2	0
Podmiot 90	0	308 402	330 536	0	180	2
Razem	9 856 583	3 505 271	6 994 657	308 524	25 986	3 273

Podmiot	Znaczące transakcje Grupy Kapitałowej BGK z jednostkami powiązаныmi ze Skarbem Państwa			2016		
	31.12.2016			Przychody z tytułu odsetek	Przychody z tytułu prowizji	Koszty z tytułu odsetek
	Należności ogółem	Zobowiązania ogółem	Zobowiązania pozabilansowe udzielone o charakterze gwarancyjnym i finansowym			
Podmiot 2	59 842	33	0	1 186	182	0
Podmiot 4	1 008 390	553 356	700 000	28 187	1 399	0
Podmiot 5	0	203	120 000	3 383	765	7
Podmiot 9	0	304 401	380 898	0	1 844	1 586
Podmiot 13	215 167	66	234 870	5 436	954	0
Podmiot 14	0	27 060	0	0	2	31
Podmiot 16	0	0	15 000	11	13	0
Podmiot 17	0	1 729 061	2 033 908	0	3 082	1
Podmiot 19	0	78 416	0	0	21	3
Podmiot 20	0	28	0	0	4	1
Podmiot 21	32 874	219 521	27 301	1 047	414	104
Podmiot 26	2 555 575	261	0	72 665	1 498	256
Podmiot 27	772	1 027	0	38	6	21
Podmiot 31	21 240	36 227	0	774	96	125
Podmiot 33	1 948 936	750 153	0	21 400	1 779	619
Podmiot 34	1 715 262	4	97 185	46 605	958	0
Podmiot 35	105 906	12 880	0	4 544	200	94
Podmiot 36	1 498 989	149 537	0	11 440	522	1
Podmiot 37	757 274	2	237 230	23 544	1 183	0
Podmiot 38	562 151	261	169 262	5 771	971	9
Podmiot 39	519 681	300 031	300 171	9 909	407	0
Podmiot 40	341 891	175 024	0	19 893	768	0
Podmiot 41	147 982	89 892	0	4 300	86	1
Podmiot 42	120 215	188 180	0	1 830	123	20
Podmiot 43	59 737	15 911	0	5 281	397	50
Podmiot 44	37 989	25 886	98 896	803	1 042	9
Podmiot 45	35 553	59	24 500	544	9	0
Podmiot 46	28 567	1	329 481	1 200	3 136	0
Podmiot 47	9 635	2 824	0	308	1	0
Podmiot 48	6 282	45 649	44 470	452	197	20
Podmiot 49	6 002	2 014	12 746	312	175	1
Podmiot 50	1 763	304	0	26	3	0
Podmiot 51	0	64 237	40 000	0	22	3
Podmiot 52	0	633 276	800 000	0	509	52
Podmiot 53	0	1 954	0	0	2	17
Podmiot 54	0	293	0	0	2	0
Podmiot 55	0	4 464	2 842	0	60	7
Podmiot 56	0	66 572	0	0	6	74
Podmiot 57	0	0	469 231	0	1 315	0
Podmiot 58	0	425 287	0	0	0	0
Podmiot 59	0	101	0	0	2	0
Razem	11 797 675	5 904 456	6 137 991	270 889	24 155	3 112

37. Transakcje z jednostkami powiązаныmi kapitałowo i osobowo

Wszystkie opisane poniżej transakcje z jednostkami powiązаныmi zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od warunków rynkowych. Zestawienie zawiera standardowe transakcje zawierane na rynku w zakresie kredytów, depozytów bieżących i terminowych (krótkoterminowych), zobowiązań z tytułu sprzedaży papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu oraz odsetki z nimi związane.

Nazwa jednostki	31.12.2017			2017				
	Należności	W tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe	Przychody ogółem	W tym z tytułu odsetek i prowizji	koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Jednostki stowarzyszone								
Bydgoski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	0	0	0	0	1	1	0	0
Dolnośląski Fundusz Gospodarczy Sp. z o.o.	0	0	4 828	0	1	1	124	124
Fundusz Pomierania Sp. z o.o.	0	0	8 460	0	0	0	131	131
Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	0	0	12 177	0	0	0	121	121
KUKE S.A.	0	0	33 059	0	6	6	46	46
Małopolski Regionalny Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	0	0	213	0	1	1	1	1
Opolski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	0	0	2 311	0	0	0	69	69
Podkarpacki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	0	0	7 222	4 570	120	120	104	104
Samorządowy Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	0	0	5 142	0	0	0	96	96
Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	0	0	9 804	0	1	1	145	145
Warmińsko-Mazurski Fundusz Poręczenia Kredytowe Sp. z o.o.	0	0	0	0	1	1	0	0
Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych Dłużny FIZ AN	0	0	0	2 746	0	0	0	0
Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych Kapitałowy FIZ AN	0	0	0	40 715	0	0	0	0
Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw FIZ AN	0	0	0	129 902	0	0	0	0
Fundusz Inwestycji Samorządowych FIZ AN	0	0	0	43 009	0	0	0	0
Pozostałe jednostki								
Krajowy Fundusz Kapitałowy S.A. (KFK S.A.)	0	0	146 726	0	20	20	1 405	1 405
Lubuski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	0	0	18 344	0	0	0	200	200
Mazowiecki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	0	0	21 482	0	3	3	307	307
PFR TFI S.A. (dawne TFI BGK S.A.)	0	0	31 148	0	688	5	1 058	1 058
Polski Fundusz Rozwoju S.A. (PFR S.A.)	78	0	815	0	3	0	2 059	0
Razem	78	0	301 731	220 942	845	159	5 866	3 807

Nazwa jednostki	31.12.2016				2016			
	Należności	W tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe	Przychody ogółem	W tym z tytułu odsetek i prowizji	koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Jednostki stowarzyszone								
Bydgoski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	0	0	0	0	1	1	0	0
Dolnośląski Fundusz Gospodarczy Sp. z o.o.	0	0	8 321	0	1	1	0	0
Fundusz Pomorza Sp. z o.o.	0	0	5 459	0	0	0	0	0
KUKE S.A.	0	0	66 572	0	6	6	74	74
Małopolski Regionalny Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	0	0	68	0	1	1	2	2
Opolski Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	0	0	4 128	0	0	0	0	0
Podkarpacki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	0	0	193	0	5	5	1	1
Samorządowy Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	0	0	5 046	0	0	0	0	0
Świętokrzyski Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o.	0	0	2 136	0	1	1	1	1
Warmińsko-Mazurski Fundusz Poręczenia Kredytowe Sp. z o.o.	0	0	0	0	1	1	0	0
Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych Dłużny FIZ AN	0	0	0	121 486	0	0	0	0
Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych Kapitałowy FIZ AN	0	0	0	18 111	0	0	0	0
Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw FIZ AN	0	0	0	54 471	0	0	0	0
Fundusz Inwestycji Samorządowych FIZ AN	0	0	0	468	0	0	0	0
Pozostałe jednostki								
Krajowy Fundusz Kapitałowy S.A. (KFK S.A.)	0	0	304 360	0	8	8	5 137	5 137
Lubuski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	0	0	8 306	0	0	0	0	0
Mazowiecki Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.	0	0	17 620	0	2	2	2	2
Polski Fundusz Rozwoju S.A. (PFR S.A.)	0	0	399 200	0	0	0	0	0
Razem	0	0	821 409	194 536	26	26	5 217	5 217

38. Świadczenia dla kluczowego personelu kierowniczego jednostek Grupy Kapitałowej

Osoby zajmujące w Banku stanowiska kierownicze - z wyłączeniem Prezesa Zarządu oraz członków Zarządu - są wynagradzane zgodnie z Regulaminem wynagradzania pracowników BGK, stanowiącym załącznik do uchwały Zarządu BGK z dnia 27 lipca 2010 r. (z późn. zm. wprowadzonymi: uchwałą nr Zarządu BGK z dnia 23 lutego 2011 r. oraz uchwałą Zarządu BGK z dnia 5 lipca 2011 r.).

Członkowie Zarządu BGK wynagradzani są zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2016 r. o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami (Dz. U. z 2016 r. poz. 1202), Oświadczeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 14 października 2016 r. w sprawie zasad kształtowania wynagrodzeń Członków Zarządu Banku Gospodarstwa Krajowego oraz Regulaminem wynagradzania Członków Zarządu BGK, stanowiącym załącznik do uchwały Rady Nadzorczej z dnia 3 listopada 2016 r.

38.1. Wynagrodzenia członków Zarządów i Rady Nadzorczej

Wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej Banku		
	2017	2016
Rada Nadzorcza Banku	590	532

Świadczenia dla członków Zarządu Banku otrzymane i należne

Świadczenia pracownicze	2017					
	Krótkoterminowe świadczenia pracownicze		Świadczenia po okresie zatrudnienia	Pozostałe świadczenia długoterminowe	Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	
	Wynagrodzenia	Pozostałe*			Wyplacone w 2017**	Wyplacone w późniejszym okresie**
Zarząd	4 393	30	nie wystąpiły	nie wystąpiły	283	nie wystąpiły

* wynagrodzenie podstawowe, wynagrodzenie uzupełniające wypłacone za rok 2016

** świadczenia z tytułu zakazu konkurencji po ustaniu zatrudnienia dla poprzednich Członków Zarządu

Świadczenia pracownicze	2016					
	Krótkoterminowe świadczenia pracownicze		Świadczenia po okresie zatrudnienia	Pozostałe świadczenia długoterminowe**	Świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy	
	Wynagrodzenia	Pozostałe*			Wyplacone w 2016***	Wyplacone w późniejszym okresie***
Zarząd	1 609	387	nie wystąpiły	21	1 089	283

* w tym: czynsz, dodatkowe ubezpieczenie

** pracowniczy Program Emerytalny

***odprawa z tytułu rozwiązania umowy o pracę, odszkodowanie z tytułu zakazu konkurencji po ustaniu zatrudnienia

Wynagrodzenie członków Zarządów i Rad Nadzorczych spółek zależnych Grupy Kapitałowej		
Krótkoterminowe świadczenia pracownicze	2017	2016
Zarząd	2 975	2 652
Rada Nadzorcza	216	653
Razem	3 191	3 305

39. Zasady ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Grupie Kapitałowej

W celu wypełnienia wymogów uchwały Komisji Nadzoru Finansowego nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku (uchwała KNF), Bank wdrożył uchwały:

- Rady Nadzorczej BGK nr 58/2016/IX z dnia 3 listopada 2016 r. „Politykę zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Gospodarstwa Krajowego” (Polityka);
- Zarządu BGK nr 362/2016/DZK/PRA z dnia 2 listopada 2016 r. „Wytyczne w zakresie realizacji Polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Gospodarstwa Krajowego” (Wytyczne do Polityki).

Powołane regulacje opisują zasady przyznawania i wypłaty zmiennych składników wynagrodzeń powiązanych z wynikami i efektami pracy. W BGK funkcjonuje Komitet ds. Wynagrodzeń, powołany spośród członków Rady Nadzorczej. Zakres jego zadań ujęty jest w Regulaminie Komitetu do spraw Wynagrodzeń. Z uwagi na formę prawną BGK (bank państwowy), charakter prowadzonej działalności oraz indywidualny profil ryzyka - zgodnie z zasadą proporcjonalności - Bank stosuje neutralizację niektórych wymogów, w tym nie dokonuje wypłaty zmiennej części

wynagrodzenia w akcjach i instrumentach innych niż akcje. Bank, w zakresie wynagrodzeń zmiennych stosuje następujące zasady:

- zmienne wynagrodzenie nie może przekroczyć 100% wynagrodzenia zasadniczego;
- po przyznaniu zmiennego wynagrodzenia przekraczającego łącznie 100 tys. zł następuje odroczenie 40% nadwyżki nad tą kwotę;
- 40% wynagrodzenia zmiennego należnego ponad kwotę 100 tys. zł., wypłacane jest w formie wynagrodzenia zmiennego odroczonego w ciągu 3 lat od zakończenia okresu oceny za jaki to wynagrodzenie przysługuje, w równych rocznych ratach.

Bank posiada i stosuje odpowiednie procedury związane z monitorowaniem Polityki, w tym kontroluje poziom zmiennych składników wynagrodzeń przyznawanych osobom objętym Polityką. W 2017 r. przekroczenia wynagrodzeń zmiennych ponad kwotę limitu 100 tys. zł. dotyczyły sześciu osób objętych Polityką, w tym dwie osoby wyższej kadry kierowniczej (wynagrodzenia zmienne wypłacone w 2017 r. obejmowały premię za IV kw. 2016 r. oraz premię za I-III kw. 2017 r.) oraz cztery osoby Członków Zarządu Banku (wypłata w 2017 r. obejmuje wynagrodzenie uzupełniające za 2016 r.). Kwota 40% wynagrodzenia zmiennego ponad limit dla ww. osób, odroczonego została na okres 3 lat. Wypłata wynagrodzenia zmiennego uzależniona jest od oceny efektów pracy danej osoby w 3-letnim okresie oceny, z uwzględnieniem ryzyka Banku w związku z podejmowanymi w tym czasie przez pracownika decyzjami, których skutki mają wpływ na bieżące wyniki Banku. Podstawą określenia rodzaju i wysokości oraz przyznania wynagrodzenia zmiennego jest ocena stopnia realizacji zadań przez pracownika oraz jakości i efektów pracy (karty celów) oraz osiągnięcie przez Bank dodatniego wyniku finansowego netto liczonego narastająco od początku roku.

Polityki zostały również wprowadzone w jednostkach zależnych. Na dzień 31 grudnia 2017 r. w jednostkach zależnych obowiązywały polityki zmiennych składników wynagrodzeń:

- BGK Nieruchomości S.A. – uchwała RN nr 2/2015 z dnia 16 lutego 2015 r. w sprawie zatwierdzenia „Polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BGK Nieruchomości S.A.”

40. Zmiany w podmiotach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej

W dniu 28 września 2017 r. Bank dokonał sprzedaży 100% akcji TFI BGK S.A. (obecnie PFR TFI S.A.) na rzecz Polskiego Funduszu Rozwoju.

W 2016 r. Bank objął 543 780 certyfikatów inwestycyjnych Funduszu Sektora Mieszkań na Wynajem FIZ AN. Na dzień 31 grudnia 2017 r. Bank był jedynym uczestnikiem tego Funduszu i posiadał w sumie 1 103 946 certyfikatów inwestycyjnych tego Funduszu.

Na koniec 2017 r. Fundusz Sektora Mieszkań na Wynajem FIZ AN i Fundusz Sektora Mieszkań dla Rozwoju FIZ AN miały udziały w następujących spółkach celowych:

Spółka celowa	Akt Założycielski z dnia:	Data rejestracji spółki w KRS
Fundusz Sektora Mieszkań na Wynajem FIZ AN		
FSMnW Poznań Sp. z o.o.	2014.11.18	2014.11.28
FSMnW Warszawa 1 Sp. z o.o.	2014.12.15	2015.01.29
FSMnW Wrocław Sp. z o.o.	2014.12.15	2015.04.24
FSMnW Trójmiasto Sp. z o.o.	2015.02.04	2015.04.16
FSMnW Kraków Sp. z o.o.	2015.03.10	2015.04.13
FSMnW Katowice Sp. z o.o.	2015.05.27	2015.06.19
FSMnW Inwestycje Sp. z o.o. (dawniej FSMnW Łódź Sp. z o.o.)	2015.05.27	2015.06.18
FSMnW Warszawa 2 Sp. z o.o.	2015.09.24	2015.11.16
FSMnW Warszawa 3 Sp. z o.o. (dawniej FSMnW Łódź 2 Sp. z o.o.)	2015.11.13	2015.12.03
MP Biała Podlaska sp. z o.o. (dawniej MP Inwestycje 1 sp. z o.o.)	2016.11.25	2016.12.29
MP Inwestycje 2 sp. z o.o.	2017.03.13	2017.04.24
MP Inwestycje sp. z o.o.	2017.03.13	2017.05.12
MP Inwestycje 3 sp. z o.o.	2017.06.13	2017.08.22
MP Inwestycje 4 sp. z o.o.	2017.06.13	2017.08.04
MP Wałbrzych sp. z o.o.	2017.06.13	2017.07.26
Fundusz Sektora Mieszkań dla Rozwoju FIZ AN		
Projekt Muncypalny Sulęcín 1 Sp. z o. o.	2017.08.10	2017.10.13
Spółka Operacyjna Projektów Muncypalnych Sp. z o.o.	2017.08.03	2017.09.06
Projekt Muncypalny Jarocin 1 Sp. z o. o.	2016.10.13	2016.12.05
Projekt Muncypalny Kępice 1 Sp. z o. o.	2017.05.23	2017.08.29
Projekt Muncypalny Kępno 1 Sp. z o. o.	2017.07.27	2017.09.29
Projekt Muncypalny Nysa 1 Sp. z o. o.	2017.12.07	2018.02.08

41. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

41.1. Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej do wartości godziwej

Na podstawie stosowanych metod ustalania wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów/zobowiązań finansowych Grupa Kapitałowa klasyfikuje do następujących poziomów:

- Poziom 1 - ceny kwotowane na aktywnych rynkach,
- Poziom 2 - techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych,
- Poziom 3 - pozostałe techniki wyceny.

Poziom 1: Ceny kwotowane na aktywnych rynkach

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest bezpośrednio o ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań. Do tej kategorii Grupa Kapitałowa klasyfikuje instrumenty dłużne i kapitałowe, dla których istnieje aktywny rynek i dla których wartość godziwa ustalana jest na podstawie wartości rynkowej, będącej ceną kupna:

- obligacje skarbowe w PLN w portfelu do obrotu,
- obligacje skarbowe w PLN w portfelu dostępnym do sprzedaży,
- akcje spółek giełdowych notowanych w notowaniach ciągłych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. oraz NYSE (udziały w spółce VISA) w portfelu dostępnym do sprzedaży,
- obligacje komunalne w PLN w portfelu wycenianym do wartości godziwej przez wynik finansowy.

Poziom 2: Techniki wyceny bazujące na obserwowalnych danych rynkowych

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku których wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośrednio (bazujące na cenach). Do tej kategorii Grupa Kapitałowa klasyfikuje instrumenty finansowe, dla których brak jest aktywnego rynku:

- obligacje skarbowe w EUR i USD, obligacje emitowane przez instytucje finansowe w PLN i EUR oraz bony pieniężne NBP w portfelu dostępnym do sprzedaży,
- instrumenty pochodne.

Poziom 3: Pozostałe techniki wyceny

Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku których dane wejściowe nie bazują na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne). Do tej kategorii Grupa Kapitałowa zaklasyfikowała:

- obligacje komercyjne i komunalne oraz dłużne papiery emitowane przez instytucje finansowe w portfelu dostępnym do sprzedaży,
- certyfikaty inwestycyjne oraz pozostałe akcje i udziały niebędące w obrocie publicznym zakwalifikowane do portfela dostępnego do sprzedaży.

Przeniesienia instrumentów pomiędzy Poziomem 1 a Poziomem 2 występują na podstawie dostępności kwotowania z aktywnego rynku według stanu na koniec okresu sprawozdawczego. Przeniesienie z Poziomu 2 do Poziomu 3 następuje w sytuacji zamiany w wycenie czynnika obserwowalnego na nieobserwowalny lub zastosowania do wyceny nowego nieobserwowalnego czynnika ryzyka, które jednocześnie skutkuje istotnym wpływem na wycenę instrumentu. Przeniesienie z Poziomu 3 do Poziomu 2 następuje w sytuacji zamiany w wycenie czynnika nieobserwowalnego na obserwowalny lub gdy wpływ czynnika nieobserwowalnego na wycenę instrumentu przestaje być istotny. Przeniesienia pomiędzy poziomami wyceny następują w dacie i według stanu na koniec okresu sprawozdawczego.

W 2016 r. nie nastąpiło przeniesienie wyceny pomiędzy Poziomami. Od stycznia 2017 r. w wycenie pochodnych instrumentów finansowych uwzględniana jest korekta CVA/DVA, w związku z czym dla tej kategorii ujęcie zostało przeniesione z Poziomu 2 do Poziomu 3.

Poniżej zaprezentowano wartości bilansowe poszczególnych kategorii aktywów i zobowiązań finansowych w podziale na poszczególne poziomy wyceny wg stanu na dzień 31 grudnia 2017 r. wraz z danymi porównywalnymi:

Aktywa i zobowiązania wyceniane do wartości godziwej na dzień 31.12.2017	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy	130 233	0	130 233	0
- instrumenty dłużne	130 233	0	130 233	0
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	1 342 070	0	1 051	1 341 019
- instrumenty dłużne	1 051	0	1 051	0
- pochodne instrumenty finansowe	1 341 019	0	0	1 341 019
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	37 061 252	8 782 364	24 691 348	3 587 540
- dłużne papiery wartościowe	35 699 238	7 562 502	24 691 348	3 445 388
- kapitałowe papiery wartościowe	1 299 396	1 219 862	0	79 534
- inne aktywa finansowe	62 618	0	0	62 618
Aktywa wyceniane do wartości godziwej razem	38 533 555	8 782 364	24 822 632	4 928 559
Pochodne instrumenty finansowe	1 284 618	0	0	1 284 618
Zobowiązania do wartości godziwej razem	1 284 618	0	0	1 284 618

Aktywa i zobowiązania wyceniane do wartości godziwej na dzień 31.12.2016	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
		Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy	136 399	45 569	90 830	0
- instrumenty dłużne	136 399	45 569	90 830	0
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	478 808	48 234	430 574	0
- instrumenty dłużne	49 527	48 234	1 293	0
- pochodne instrumenty finansowe	429 281	0	429 281	0
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	31 619 745	6 497 607	18 567 074	6 555 064
- dłużne papiery wartościowe	30 767 822	5 720 575	18 567 074	6 480 173
- kapitałowe papiery wartościowe	810 493	777 032	0	33 461
- inne aktywa finansowe	41 430	0	0	41 430
Aktywa wyceniane do wartości godziwej razem	32 234 952	6 591 410	19 088 478	6 555 064
Pochodne instrumenty finansowe	608 005	0	608 005	0
Zobowiązania do wartości godziwej razem	608 005	0	608 005	0

Typ instrumentu	Zyski i straty ujęte w rachunku wyników		Zyski i straty ujęte w kapitale	
	2017	2016	2017	2016
Obligacje komercyjne	74 255	98 107	31 045	-16 188
Obligacje komunalne	29 629	29 924	20 061	-18 189
Akcje i udziały	2 288	13 937	464 692	-8 552
Inne aktywa finansowe	0	0	8 196	5 791

Poniżej zaprezentowana została informacja na temat kupna, sprzedaży, emisji i rozliczeń dla Poziomu 3.

2017				
Typ instrumentu	Zapadłe	Nowe emisje	Wyemitowane i zapadłe w tym samym roku	Sprzedaże
Obligacje komercyjne	1 533 872	1 314 051	2 493 375	879 271
Obligacje komunalne	120 577	289 038	0	13 819

2016				
Typ instrumentu	Zapadłe	Nowe emisje	Wyemitowane i zapadłe w tym samym roku	Sprzedaże
Obligacje komercyjne	439 243	759 090	5 052 218	0
Obligacje komunalne	105 517	61 900	0	23 887

41.2. Aktywa i zobowiązania finansowe, które w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej

Dla wybranych grup instrumentów finansowych ze względu na brak oczekiwanych istotnych różnic pomiędzy wartością bilansową a wartością godziwą, wynikających z charakterystyki tych grup (np. krótkoterminowy charakter, wysoka korelacja z parametrami rynkowymi) oraz niskich rynkowych stóp procentowych przyjęto, że wartość bilansowa jest zgodna z wartością godziwą. Dotyczy to takich pozycji jak: kasa i środki w Banku Centralnym, depozyty i lokaty międzybankowe, zobowiązania wobec klientów.

Wycena ekspozycji kredytowych do wartości godziwej została przeprowadzona metodą dyskontowania oczekiwanych przyszłych strumieni pieniężnych, które były dyskontowane stopą procentową odpowiadającą danej transakcji kredytowej (z uwzględnieniem rynkowej wartości marży za ryzyko). W przypadku ekspozycji nieregularnych uwzględniono szacunek wartości bazujący na historycznych parametrach szkodowości podobnych ekspozycji.

Wartość godziwa aktywów Banku z tytułu dłużnych papierów wartościowych klasyfikowanych do portfela kredytów i pożyczek udzielonych klientom została wyznaczona na podstawie techniki wyceny polegającej na dyskontowaniu przyszłych przepływów pieniężnych, przy czym jako krzywą projekcyjną wykorzystano krzywą bazującą na stawkach WIBOR do roku włącznie, stawki IRS powyżej 1 roku oraz stawki FRA, natomiast jako krzywą dyskontową wykorzystano krzywą bazującą na rentowności obligacji skarbowych przesuniętą o spread kredytowy.

Wartość godziwa zobowiązań Banku z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych została wyznaczona na podstawie:

- kwotowań dostępnych w serwisie Catalyst – w przypadku obligacji znajdujących się w obrocie publicznym,
- techniki wyceny polegającej na dyskontowaniu przyszłych przepływów pieniężnych – w przypadku pozostałych papierów, przy czym jako krzywą projekcyjną wykorzystano krzywą bazującą na stawkach WIBOR do roku włącznie, stawki IRS powyżej 1 roku oraz stawki FRA, natomiast, jako krzywą dyskontową wykorzystano krzywą bazującą na rentowności obligacji skarbowych przesuniętą o spread kredytowy.

Dla pozostałych składników aktywów i zobowiązań niewycenianych do wartości godziwej przyjęto, iż brak jest istotnych różnic między wartością godziwą składnika aktywów lub zobowiązań a jego wartością bilansową.

Poniżej zaprezentowano wartość godziwą aktywów i zobowiązań finansowych, których nie wycenia się w wartości godziwej.

	Poziom hierarchii wartości godziwej	31.12.2017	
		Wartość bilansowa	Wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	3	988 581	988 581
Należności od banków	3	3 247 473	3 247 473
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	3	27 223 753	27 506 769
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	3	2 105 540	2 105 540
Zobowiązania wobec banków	3	3 594 140	3 594 140
Zobowiązania wobec klientów	3	33 692 320	33 692 320
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	3	7 573 820	7 573 820
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1	2 407 405	2 420 673
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	3	3 891 910	3 912 695

	Poziom hierarchii wartości godziwej	31.12.2016	
		Wartość bilansowa	Wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	3	646 776	646 776
Należności od banków	3	3 636 366	3 636 366
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	3	24 631 524	24 973 513
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	3	3 946 887	3 946 887
Zobowiązania wobec banków	3	3 978 829	3 978 829
Zobowiązania wobec klientów	3	37 109 252	37 109 252
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	3	5 752 184	5 752 184
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1	3 785 928	3 790 505
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	3	2 015 475	2 012 606

42. Działalność powiernicza

W latach 2017 i 2016 jednostka dominująca prowadziła rachunki papierów wartościowych klientów (rachunki depozytowe), na których przechowywała papiery wartościowe zdematerializowane, które prezentują się następująco:

Papiery wartościowe	Stan na 31.12.2017	Stan na 31.12.2016
KDPW	240 102 623	256 172 291
Obligacje	89 490	114 600
Obligacje skarbowe Podmiot 1 SP	240 013 133	256 057 691
NBP	698 200	683 200
Bony pieniężne	698 200	683 200
BGK	371 459	257 167
Obligacje komunalne	98 667	103 167
Pozostałe obligacje	272 792	154 000
Razem	241 172 282	257 112 658

Rachunki te nie spełniają definicji aktywów i nie są wykazywane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy.

W roku obrotowym 2017 r. oraz 2016 r. Bank nie prowadził rachunków papierów wartościowych klientów, na których przechowywał papiery wartościowe inne niż zdematerializowane.

Cele i zasady zarządzania ryzykiem

43. Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej

Wewnętrznym celem zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej jest zapewnienie stabilności i bezpieczeństwa działania Banku, utrzymywanie wysokiej jakości aktywów oraz osiągnięcie planowanego wyniku finansowego w ramach akceptowalnego poziomu ryzyka.

Główne kierunki w zakresie zarządzania ryzykiem w BGK określone są w Strategii zarządzania ryzykiem w BGK oraz w politykach zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka. Apetyt na ryzyko określony jest poprzez, między innymi, akceptowalny poziom współczynnika wypłacalności oraz współczynnika płynności krótkoterminowej, jak również akceptowalny poziom poszczególnych rodzajów ryzyka. W procesie alokacji wymagany kapitał jest dystrybuowany na poszczególne rodzaje ryzyka, przy określonym poziomie limitów dla poszczególnych rodzajów ryzyka w BGK. Stosowane limity, zarówno pośrednio (uwzględnienie w wykorzystaniu limitów transakcji z podmiotami zależnymi), jak i bezpośrednio (odrębne limity dla podmiotów zależnych) uwzględniają działalność podmiotów zależnych od Banku.

Poniżej został przedstawiony ogólny schemat obszarów objętych limitami.

Zarządzanie ryzykiem realizowane jest na podstawie:

- Strategii zarządzania ryzykiem w BGK zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Banku,
- Polityki zarządzania kapitałowego i szacowania kapitału wewnętrznego w BGK zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Banku,
- polityk, zasad i procedur zarządzania ryzykiem dotyczących identyfikacji, pomiaru lub szacowania, monitorowania, raportowania i kontroli ryzyka, opracowanych w formie pisemnej i zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą lub Zarząd Banku,
- zasad ładu korporacyjnego, zasad wyboru, wynagradzania i monitorowania pracowników sprawujących funkcje istotne dla Banku oraz Polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą Banku lub Zarząd Banku,
- regulacji dotyczących zarządzania ryzykiem w podmiotach zależnych.

Zasady zarządzania ryzykiem w podmiotach zależnych od Banku w przypadku ryzyk niefinansowych są spójne z zasadami zarządzania ryzykiem stosowanymi przez Bank, natomiast dla ryzyk finansowych uwzględniają specyfikę podmiotów zależnych.

Regulacje wewnętrzne podlegają regularnej weryfikacji w celu ich dostosowania do zmian profilu ryzyka, otoczenia gospodarczego oraz dobrych praktyk branżowych.

Organizacja systemu zarządzania ryzykiem ma na celu zapewnienie jednoznacznego i efektywnego procesu identyfikacji,

pomiaru/oceny, monitorowania, raportowania i kontroli ryzyka, a także podejmowanie działań zabezpieczających.

Proces identyfikacji ryzyka obejmuje określenie: rodzajów ryzyka, źródeł powstawania (czynniki ryzyka), istotności oraz wzajemnych relacji pomiędzy poszczególnymi rodzajami ryzyka.

Proces pomiaru lub szacowania ryzyka obejmuje ustalanie i stosowanie metod kwantyfikacji ryzyka oraz przeprowadzanie testów warunków skrajnych.

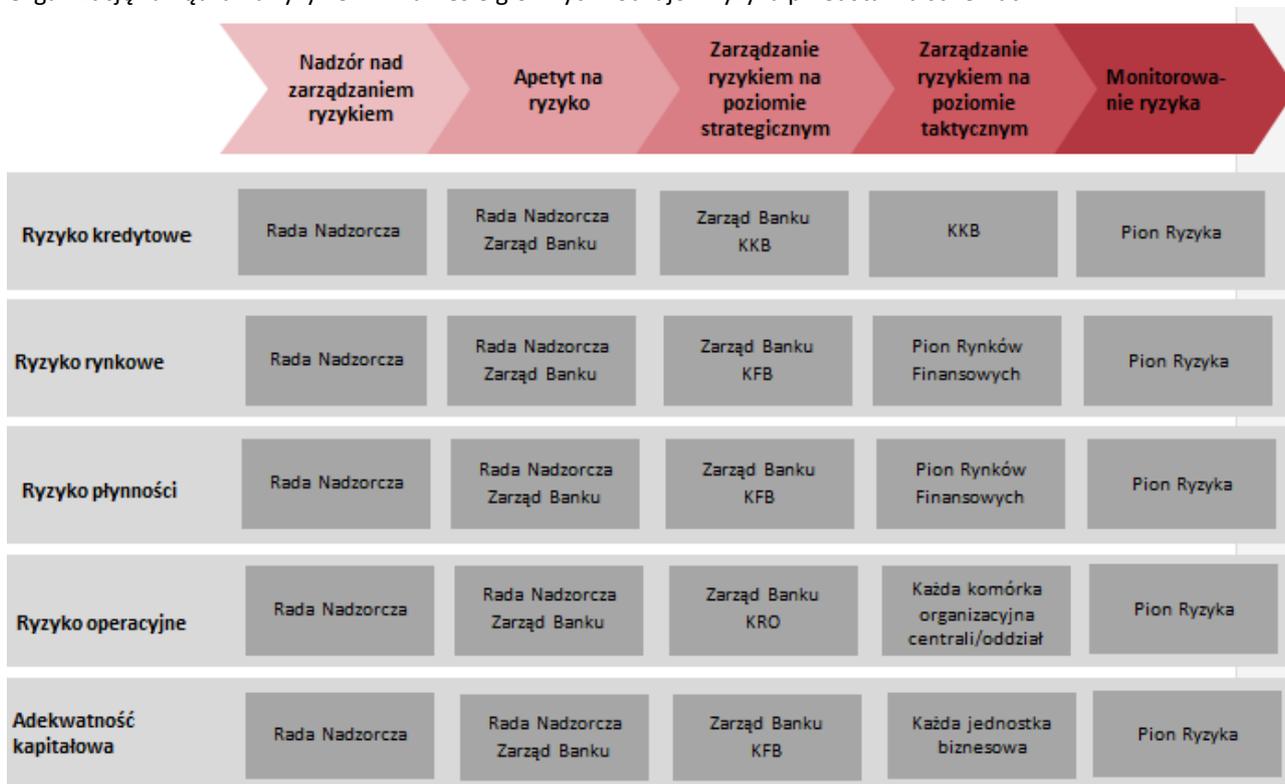
Proces kontroli ryzyka obejmuje ustalenie i stosowanie mechanizmów kontroli ryzyka (m.in. system limitów, zapewnienie niezależności zarządzania ryzykiem na pierwszym poziomie od zarządzania ryzykiem na drugim poziomie, ubezpieczenia, transfer ryzyka, plany finansowania).

Proces monitorowania ryzyka obejmuje nadzór nad poziomem podejmowanego ryzyka, kontrolę aktualności i dokładności stosowanych metod oceny ryzyka oraz ocenę efektywności stosowanych narzędzi.

Proces raportowania ryzyka obejmuje informację o profilu ryzyka, identyfikację potencjalnych zagrożeń oraz informację o podjętych działaniach.

Sposób zarządzania ryzykiem w podmiotach zależnych od Banku, w tym metodyka identyfikacji, pomiaru i ograniczania ryzyka, wynika z przyjętej przez Bank strategii i uwzględnia rodzaj działalności prowadzonej przez te podmioty przy zachowaniu zasady proporcjonalności.

Organizację zarządzania ryzykiem w zakresie głównych rodzajów ryzyka przedstawia schemat:

Poniżej przedstawiono organy Banku uczestniczące w procesie zarządzania ryzykiem w Banku.

Rada Nadzorcza Banku

Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem oraz ocenia jego adekwatność i skuteczność w szczególności poprzez zatwierdzenie akceptowalnego poziomu ryzyka oraz monitorowanie jego przestrzegania.

Komitet do spraw Ryzyka

Komitet do spraw Ryzyka wspiera działania Rady Nadzorczej Banku sprawując nadzór nad systemem zarządzania wszystkimi ryzykami zidentyfikowanymi w działalności Banku, w szczególności poprzez opiniowanie całościowej bieżącej i przyszłej gotowości Banku do podejmowania ryzyka. W skład Komitetu do spraw Ryzyka wchodzi osoby powoływane spośród członków Rady Nadzorczej Banku.

Komitet do spraw Audytu

Komitet do spraw Audytu wspiera działania Rady Nadzorczej Banku, w szczególności sprawując nadzór nad obszarem audytu wewnętrznego oraz monitorując proces sprawozdawczości finansowej, sprawozdawczości zarządczej

i wykonywanie czynności rewizji finansowej w Banku. W skład Komitetu do spraw Audytu wchodzi osoby powoływane spośród członków Rady Nadzorczej Banku.

Zarząd Banku

Zarząd Banku odpowiada za zorganizowanie i funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem oraz skuteczność systemu zarządzania ryzykiem. W strukturze Zarządu jeden z jego członków, który uzyskał zgodę Komisji Nadzoru Finansowego na powołanie na stanowisko członka Zarządu, nadzoruje obszar ryzyka działalności bankowej obejmujący komórki organizacyjne zarządzające m.in. ryzykiem kredytowym, finansowym i operacyjnym.

Komitet Finansowy Banku (KFB)

Komitet pełni funkcje opiniodawcze i decyzyjne. Podstawowym celem działalności Komitetu jest określanie bieżącej, średnio- i długoterminowej polityki zarządzania aktywami i pasywami Banku, mającej na celu optymalizację wyników oraz efektywną alokację kapitału Banku, przy uwzględnieniu adekwatnego poziomu ekspozycji na ryzyko oraz charakteru zadań realizowanych przez Bank w ramach prowadzonej obsługi funduszy utworzonych, powierzonych lub przekazanych Bankowi na podstawie odrębnych ustaw bądź innych aktów prawnych.

Komitet Ryzyka Operacyjnego Banku (KRO)

Podstawowym celem działalności Komitetu jest zapewnienie efektywnego zarządzania ryzykiem operacyjnym i ryzykiem braku zgodności. Komitet pełni funkcje opiniodawcze i decyzyjne. Komitet jest odpowiedzialny za ograniczanie ryzyka operacyjnego i ryzyka braku zgodności, w szczególności poprzez: inicjowanie oraz koordynowanie działań w zakresie identyfikacji, pomiaru i monitorowania ryzyka operacyjnego i ryzyka braku zgodności, opiniowanie poziomu limitów ograniczających ryzyko operacyjne, a także ocenę systemu stosowanych technik redukcji tych ryzyk. Komitet koordynuje działania w zakresie identyfikacji, pomiaru i monitorowania ryzyka utraty reputacji oraz raportowania w tym zakresie.

Komitet Kredytowy Banku (KKB)

Do podstawowych zadań Komitetu należy: podejmowanie decyzji w sprawie wniosków kredytowych oraz wniosków dotyczących czynności restrukturyzacyjnych i windykacyjnych, rekomendowanie Zarządowi Banku wniosków o podjęcie decyzji w sprawach zastrzeżonych do kompetencji Zarządu Banku, dokonywanie przeglądów portfela kredytowego, dokonywanie przeglądów branż i podejmowanie decyzji w sprawie ich klasyfikacji do odpowiednich kategorii ryzyka inwestycyjnego.

Komitet Zmian Banku

Komitet pełni funkcje opiniodawcze i decyzyjne. Do podstawowych zadań Komitetu należy zarządzanie portfelem przedsięwzięć w granicach kompetencji przyznanych Komitetowi oraz akceptacja, w powiązaniu z celami Strategii Banku, podstawowych zasad dotyczących produktów i usług bankowych, procesów, aplikacji i infrastruktury IT.

Komitet Autoryzacji Wydatków

Komitet pełni funkcje opiniodawcze i decyzyjne. Podstawowym celem działalności Komitetu jest zapewnienie wysokiej efektywności realizacji wydatków, w tym wspierających działania strategiczne Banku. Wydatki o znacznej wartości podlegają ocenie Komitetu w zakresie racjonalności biznesowej, możliwości optymalizacji cenowej i procesowej oraz przyjętego sposobu realizacji. Komitet wydaje zalecenia w zakresie polityki wydatków Banku.

Komitet Zarządzania Jakością Danych

Komitet pełni funkcje opiniodawcze i decyzyjne. Do podstawowych zadań Komitetu należy definiowanie celów i działań związanych z procesem zarządzania jakością danych oraz zarządzanie i nadzór nad procesami kontroli jakości danych oraz monitorowaniem ich jakości.

44. Zarządzanie ryzykiem kredytowym

Ryzyko kredytowe stanowi jeden z najważniejszych rodzajów ryzyka, na jakie narażony jest Bank w ramach prowadzonej działalności i zostało zdefiniowane jako zagrożenie związane z niewypłaceniem przez kredytobiorcę zobowiązania wynikającego z umowy, tj. niespłaceniem należności z tytułu ekspozycji kredytowej wraz z wynagrodzeniem Banku, w terminach określonych w umowie.

Głównymi celami zarządzania ryzykiem kredytowym są:

- identyfikacja obszarów ryzyka kredytowego i jego ograniczanie do akceptowalnego przez Bank poziomu,
- systematyczna kontrola podejmowanych działań w obszarze tego ryzyka,
- kształtowanie pozycji bilansowych i pozabilansowych Banku w celu minimalizacji ryzyka negatywnego odchylenia się wyniku finansowego od założonego w planie finansowym Banku.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie Kapitałowej

W procesie zarządzania ryzykiem kredytowym uczestniczą właściwe komórki Pionu Ryzyka Banku oraz dedykowane jednostki w podmiotach zależnych Grupy Kapitałowej. Udział ten polega m.in. na opiniowaniu projektów i przepisów wewnętrznych dotyczących podmiotów zależnych a jednocześnie odnoszących się do oceny ryzyka kredytowego, a także rekomendowanie zmian w tych przepisach. Bank aktywnie wspiera jednostki Grupy Kapitałowej w tym procesie.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym realizowany jest na poziomie ryzyka klienta z uwzględnieniem jednostkowej ekspozycji kredytowej oraz ryzyka portfela kredytowego w oparciu o:

- Strategię zarządzania ryzykiem w BGK,
- planowane, celowe działania określone w polityce kredytowej,
- wewnętrzne regulacje,
- dostępne systemy i narzędzia wspomagające,
- rekomendacje i zalecenia dla oddziałów oraz innych komórek Banku.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym pozwala na identyfikację, jego pomiar lub szacowanie, monitorowanie, raportowanie oraz jego kontrolę.

Zarząd Banku określa politykę kredytową, uwzględniając tolerancje na ryzyko i Strategię Banku, Strategię zarządzania ryzykiem w BGK oraz dotychczasowy poziom ryzyka kredytowego ponoszonego przez Bank, strukturę portfela kredytowego, strukturę prawnych zabezpieczeń, spłaty transakcji obciążonych ryzykiem kredytowym oraz zewnętrzne czynniki makroekonomiczne. W polityce kredytowej wskazywane są między innymi: tolerancja na ryzyko dla portfela kredytowego, cele i rekomendacje kredytowe, profil kredytowy poszczególnych segmentów klienta oraz produktów, proces zarządzania ryzykiem wraz z przedstawieniem dobrych praktyk w tym zakresie.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, co najmniej raz w roku przeprowadzane są testy warunków skrajnych dotyczące wrażliwości ekspozycji kredytowych na zmiany kursu walutowego, zmiany stóp procentowych oraz zmianę wartości przyjętych zabezpieczeń hipotecznych.

Zarządzanie i kontrola ryzyka kredytowego odbywa się poprzez ustanawianie limitów ryzyka, które jest akceptowalne w odniesieniu do poszczególnych sektorów i branż, segmentów kontrahentów i produktów poszczególnych kontrahentów, jak również poprzez monitorowanie ekspozycji w odniesieniu do takich limitów.

Aktywne zarządzanie procesem oceny jakości kredytowej zapewnia wczesną identyfikację możliwych zmian wiarygodności kredytowej kontrahentów, w tym regularne przeglądy zabezpieczeń.

Limity dla kontrahentów są określane m.in. przy użyciu poziomu zaangażowania wobec kontrahenta oraz zgodnie z systemem klasyfikacji ryzyka kredytowego, który przypisuje ocenę ryzyka każdemu kontrahentowi.

Oceny ryzyka podlegają systematycznemu przeglądowi. Proces oceny jakości kredytowej ma pozwolić na ocenę potencjalnej straty wynikającej z ryzyka oraz na podejmowanie działań naprawczych.

Bank przygotowuje cykliczne raporty dotyczące ryzyka kredytowego i ryzyka koncentracji:

- raport miesięczny dla Zarządu Banku i Komitetu Kredytowego Banku, do wiadomości również Komitetu Finansowego Banku,
- raport kwartalny dla Zarządu Banku i Komitetu Kredytowego Banku oraz Komitetu do spraw Ryzyka, a w okresach półrocznych również dla Rady Nadzorczej Banku, do wiadomości również Komitetu Finansowego Banku
- raport roczny dla Zarządu Banku, Komitetu Kredytowego Banku i Komitetu do spraw Ryzyka oraz dla Rady Nadzorczej Banku, do wiadomości również Komitetu Finansowego Banku

oraz szereg innych opracowań i analiz dotyczących obszaru działalności narażonej na ryzyko kredytowe.

Ocena utraty wartości

Do celów rachunkowych, Bank ujmuje straty wynikające z aktywów, które utraciły wartość, przy pomocy modelu utraty wartości. Oznacza to, że utrata wartości może zostać ujęta tylko wtedy, gdy istnieją obiektywne dowody, że zaobserwowano zdarzenia (przesłanki utraty wartości) powodujące utratę wartości. Do przesłanek utraty wartości zaliczane są m.in.:

- przyznanie przez Bank kontrahentowi, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności finansowych kontrahenta udogodnienia, którego w innym przypadku Bank by nie udzielił (restrukturyzacja umowy kredytowej);
- znaczące trudności finansowe kontrahenta;
- zanik aktywnego rynku na daną ekspozycję kredytową ze względu na trudności finansowe kontrahenta;
- parametry mikro oraz makro wskazujące na możliwy do oszacowania spadek przyszłych przepływów pieniężnych w ramach danego portfela ekspozycji kredytowych, pomimo braku obserwacji pogorszenia się jakości pojedynczych składników tego portfela;
- wypowiedzenie umowy;

- kwestionowanie bilansowej ekspozycji kredytowej przez kontrahenta na drodze postępowania sądowego;
- wniosek Banku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego wobec kontrahenta;
- opóźnienie w spłacie rat kapitałowych lub odsetek powyżej 90 dni.

Cyklicznie wykonywane są analizy bilansowych i pozabilansowych ekspozycji kredytowych pod kątem wystąpienia przesłanek utraty wartości, a ich zidentyfikowanie wiąże się z koniecznością kalkulacji utraty wartości, a w przypadku zidentyfikowania utraty, utworzenia odpisu aktualizującego odpowiadającego przewidywanej stracie na ekspozycji kredytowej z tytułu niewywiązania się klienta z tego zobowiązania.

Odpisy aktualizujące są tworzone dla wszystkich bilansowych ekspozycji kredytowych i portfeli bilansowych ekspozycji kredytowych w przypadkach, dla których wystąpiła utrata wartości.

Stosowane są trzy metody oszacowania utraty wartości:

- metoda indywidualna – stosowana dla ekspozycji indywidualnie znaczących, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości,
- metoda portfelowa – stosowana dla ekspozycji nieznaczących indywidualnie, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości,
- metoda IBNR – stosowana dla ekspozycji, dla których nie zidentyfikowano przesłanek utraty wartości, ale stwierdzono możliwość wystąpienia poniesionych, ale nierozpoznanych strat oraz ekspozycji, dla których metoda indywidualna nie wykazała utraty wartości.

Odpis z tytułu utraty wartości bilansowej ekspozycji kredytowej jest różnicą pomiędzy wartością bilansową ekspozycji a wartością bieżącą oczekiwanych, przyszłych przepływów pieniężnych z tej ekspozycji.

Przy ustalaniu odpisu metodą indywidualną oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne szacuje się dla każdej ekspozycji kredytowej indywidualnie.

Do wyznaczenia oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych Bank wykorzystuje analizę scenariuszową. Kwoty przepływów określa się na podstawie m.in. takich danych jak wykonalność planu biznesowego kontrahenta, jego zdolność do poprawy wyników, jeżeli jest w trudnej sytuacji finansowej, prognozowane wpływy oraz przewidywana wypłata w przypadku upadłości, dostępność innego wsparcia finansowego, możliwa do zrealizowania wartość zabezpieczenia oraz terminy oczekiwanych przepływów pieniężnych.

Odpisy z tytułu utraty wartości są wycenione na dzień sprawozdawczy, chyba że wymagają one większej uwagi ze względu na nieprzewidziane okoliczności.

Odpis z tytułu utraty wartości dla ekspozycji kredytowych objętych metodą portfelową lub metodą IBNR równy jest różnicy pomiędzy wartością bilansową tych ekspozycji a wartością bieżącą oczekiwanych, przyszłych przepływów pieniężnych, oszacowaną z wykorzystaniem metod statystycznych, na podstawie historycznych obserwacji ekspozycji z homogenicznych portfeli. Odpisy dla każdego portfela są określane osobno na dzień sprawozdawczy.

Pochodne instrumenty finansowe

W przypadku instrumentów pochodnych, Bank jest narażony na ryzyko niewykonania zobowiązań przez stronę transakcji związanej z danym instrumentem pochodnym. W przypadku klientów innych niż banki, rozliczenia dokonywane są zazwyczaj w kwocie netto, co ogranicza Bank przed ewentualnym ryzykiem rozliczeniowym. W uzasadnionych przypadkach, w celu ograniczania ryzyka Bank zabezpiecza się dodatkowo poprzez depozyty zabezpieczające od klientów.

Ryzyko kredytowe wynikające z udzielonych zobowiązań

Bank oferuje swoim klientom gwarancje, na podstawie których Bank może być zobowiązany do dokonania płatności w ich imieniu oraz zaciąga zobowiązania, by przedłużyć udzielone kredyty w celu zaspokojenia ich potrzeb w zakresie płynności. Akredytywy i gwarancje (w tym akredytywy standby) zobowiązują Bank do dokonania płatności w imieniu klientów w przypadku określonego działania, które ma na ogół związek z importem lub eksportem towarów. Takie zobowiązania narażają Bank na ryzyko, które jest podobne do ryzyka związanego z pożyczkami i kredytami oraz które jest ograniczane przez te same procesy kontroli i polityki.

Analiza maksymalnej ekspozycji na ryzyko kredytowe, ryzyko związane z zabezpieczeniami oraz innymi elementami powodującymi poprawę warunków kredytowania

W tabeli poniżej przedstawiono maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe według klas aktywów finansowych.

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe bez uwzględnienia posiadanych zabezpieczeń (w podziale na klasy instrumentów finansowych)		
	31.12.2017	31.12.2016
Srodki w Banku Centralnym	982 684	640 545
Należności od banków	3 247 473	3 636 366
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	1 342 070	478 808
Wycena instrumentów pochodnych	1 341 019	429 281
Instrumenty dłużne	1 051	49 527
Aktywa finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy	130 233	136 399
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	37 061 252	31 619 745
Instrumenty dłużne	35 699 238	30 767 822
Instrumenty kapitałowe	1 299 396	810 493
Inne aktywa finansowe	62 618	41 430
Pozostałe aktywa	1 113 349	677 660
Kredyty i pożyczki udzielone klientom, w tym:	27 223 753	24 631 524
sektor finansowy	261 546	129 530
Kredyty	181 214	100 567
Dłużne papiery wartościowe	1	0
Inne należności	80 331	28 963
sektor niefinansowy	21 003 775	18 993 856
Kredyty i pożyczki, w tym:	15 618 989	13 685 963
- mieszkaniowe	4 184 606	4 296 711
- kredyty eksportowe	250 234	231 443
Skupione wierzytelności	121 062	161 342
Zrealizowane gwarancje i poręczenia	8 835	9 960
Dłużne papiery wartościowe	5 254 876	5 136 581
Inne należności	13	10
sektor budżetowy	5 958 432	5 508 138
Kredyty	5 551 098	5 165 269
Dłużne papiery wartościowe	334 326	268 655
Skupione wierzytelności	73 008	74 210
Inne należności	0	4
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	2 105 540	3 946 887
Razem	73 206 354	65 767 934

	31.12.2017	31.12.2016
Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe w związku z udzielonymi przez Grupę gwarancjami	13 164 922	6 099 088

Kwota oraz rodzaj wymaganego zabezpieczenia zależy od oceny ryzyka kredytowego związanego z kontrahentem.

W banku obowiązują określone wytyczne dotyczące akceptowalności oraz wyceny każdego rodzaju zabezpieczenia.

Główne rodzaje uzyskiwanych zabezpieczeń są następujące:

- dla pożyczek papierów wartościowych oraz transakcji odkupu odwrotnego - gotówka i papiery wartościowe,
- dla kredytów komercyjnych - zabezpieczenia w formie hipotek, zastawów na ruchomościach.

Bank monitoruje wartość rynkową zabezpieczenia dla każdej transakcji kredytowej i w przypadku takiej potrzeby żąda dodatkowego zabezpieczenia, zgodnie z zasadniczą umową.

Zgodnie ze swoją polityką, Bank stara się rozporządzać przejętymi zabezpieczeniami w uporządkowany sposób. Wpływy są wykorzystywane do zmniejszenia lub spłaty zaległych wierzytelności. Bank nie wykorzystuje przejętych zabezpieczeń w celach biznesowych.

Bank zarządza jakością kredytową aktywów poprzez szereg metod ograniczania ryzyka kredytowego, w tym przy pomocy wewnętrznych ratingów kredytowych. Bank od kilku lat stosuje metody wewnętrznych ratingów w stosunku do jednostek samorządu terytorialnego. W latach 2014-2015 Bank wprowadził metody wewnętrznych ratingów w stosunku do przedsiębiorstw, podmiotów leczniczych prowadzących pełną sprawozdawczość finansową oraz Spółdzielni Mieszkaniowych i Towarzystw Budownictwa Społecznego.

Monitorowanie ryzyka koncentracji zaangażowań z punktu widzenia obszarów geograficznych jest realizowane na podstawie istniejącego podziału regionalnego oddziałów. Bank posiada oddziały regionalne w każdym z miast wojewódzkich.

Ponieważ koncentracja geograficzna jest pochodną zaangażowania w duże grupy podmiotów w poszczególnych branżach, stąd też dotychczas w Banku nie zaistniała potrzeba wyznaczenia limitów geograficznych. Bank wyznacza natomiast limity branżowe.

44.1. Struktura branżowa portfela

Monitorowanie ryzyka koncentracji zaangażowań z punktu widzenia sektorów gospodarki odbywa się codziennie w oparciu o wewnętrzne procedury dotyczące wewnętrznych limitów branżowych.

Koncentracja zaangażowań w branży gospodarki narodowej (zaangażowanie bilansowe)*				
Branża	31.12.2017		31.12.2016	
	Kwota zaangażowania	Udział w zaangażowaniu ogółem	Kwota zaangażowania	Udział w zaangażowaniu ogółem
Administracja publiczna, obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	6 037 173	19,4%	5 016 297	19,7%
Budownictwo	4 632 556	14,9%	4 863 986	19,2%
Działalność finansowa	879 644	2,8%	462 320	1,8%
Działalność naukowa, profesjonalna, techniczna i edukacja	295 563	1,0%	187 330	0,7%
Górnictwo i wydobywanie	1 719 807	5,5%	1 505 721	5,9%
Handel hurtowy	304 121	1,0%	253 322	1,0%
Hotele i restauracje	205 972	0,7%	37 213	0,1%
Obsługa rynku nieruchomości, administrowanie	1 660 702	5,3%	1 076 459	4,2%
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	689 024	2,2%	588 289	2,3%
Pozostała działalność usługowa, sportowa, rozrywkowa, rekreacyjna	99 867	0,3%	114 649	0,5%
Pozostałe (osoby fizyczne, brak PKD)	870 151	2,8%	530 066	2,1%
Przetwórstwo przemysłowe	2 694 027	8,7%	2 307 113	9,1%
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	5 275 144	17,0%	3 184 024	12,5%
Zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	5 746 422	18,4%	5 273 067	20,9%
Razem	31 110 173	100,0%	25 399 856	100,0%

* tabela obejmuje kredyty i pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje udzielone klientom z wyjątkiem banków

Bank stosuje limity branżowe, których celem jest ograniczanie poziomu ryzyka związanego z finansowaniem klientów prowadzących działalność w wybranych branżach charakteryzujących się wysokim poziomem ryzyka kredytowego oraz unikanie nadmiernego poziomu koncentracji branżowej.

W strukturze portfela dominuje administracja publiczna ze względu na rozwiniętą współpracę BGK z rządem centralnym oraz z samorządami lokalnymi. Relatywnie dużą grupę ekspozycji stanowi również branża transportowa, gospodarka magazynowa i łączność oraz branża zaopatrywania w energię elektryczną, gaz i wodę. Wynika to między innymi z faktu, iż Bank angażuje się w finansowanie przedsięwzięć strategicznych z punktu widzenia Skarbu Państwa, w tym dotyczących energetyki, sektora paliwowego i chemicznego oraz transportu. Przedsięwzięcia tego typu są realizowane w formie dużych projektów inwestycyjnych.

44.2. Struktura jakościowa

Bank stosuje narzędzia i metody wspierające monitoring ekspozycji kredytowych i klientów, co pozwala na sprawne reagowanie w przypadku pogarszania się jakości portfela lub poszczególnych ekspozycji kredytowych i podejmowanie środków zaradczych.

Aktywa finansowe nieprzeterminowane bez przesłanek utraty wartości w kontekście stosowanych ratingów*		
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	Zaangażowanie	
	31.12.2017	31.12.2016
z ratingiem zewnętrznym	4 909 397	5 293 153
Rating 1	98 270	0
Rating 2	4 580 899	5 191 225
Rating 3	230 228	101 928
bez ratingu zewnętrznego	20 240 802	17 322 284
z wewnętrznym ratingiem - klienci sektora finansowego	126 854	107 861
Rating od 1 do 13	126 854	70 859
Rating od 14 do 17	0	0
Rating 18 i gorszy	0	37 002
z wewnętrznym ratingiem - klienci sektora niefinansowego	17 271 320	17 507 026
Rating od 1 do 13	16 897 908	13 508 717
Rating od 14 do 17	255 298	3 789 653
Rating 18 i gorszy	118 114	208 656
z wewnętrznym ratingiem - klienci sektora budżetowego	5 428 592	4 961 056
Rating od 1 do 13	5 220 673	4 676 734
Rating od 14 do 17	180 668	260 910
Rating 18 i gorszy	27 251	23 412
bez wewnętrznego ratingu - klienci sektora finansowego, niefinansowego i budżetowego	2 323 433	39 494
Razem	25 150 199	22 615 437

* tabela obejmuje kredyty i pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje udzielone klientom sektora finansowego, niefinansowego oraz budżetowego

W Banku obowiązuje skala klas ratingowych w ramach metodyk ratingowych obejmujących poszczególne segmenty klientów. Początkowo metodyki ratingowe objęły segment jednostek samorządu terytorialnego, następnie wybrane grupy podmiotów stosujące pełną sprawozdawczość finansową, Towarzystwa Budownictwa Społecznego oraz Spółdzielnie Mieszkaniowe.

Zgodnie ze swoją polityką, Bank stosuje oceny ratingowe ryzyka dla większości ekspozycji kredytowych portfela kredytowego. Pozwala to na właściwe zarządzanie istniejącym ryzykiem i umożliwia porównywanie ryzyka kredytowego w odniesieniu do różnych segmentów klientów oraz produktów. System ratingowy wykorzystuje różnorodne finansowe narzędzia analityczne oraz przetworzone informacje rynkowe, by uzyskać główne dane wejściowe do pomiaru ryzyka związanego z klientem. Stosowane modele ratingowe są regularnie monitorowane i poddawane walidacji.

Przy określaniu i monitorowaniu ryzyka kredytowego klientów Bank wykorzystuje również oceny ratingowe nadawane klientom przez uznane agencje ratingowe.

44.3. Analiza koncentracji ryzyka

Ryzyko koncentracji zaangażowania oznacza zagrożenie wynikające z zaangażowania wobec pojedynczych podmiotów lub podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie, podmiotów z tej samej branży, sektora gospodarczego, podmiotów z tego samego regionu geograficznego, zabezpieczonych tym samym rodzajem zabezpieczenia lub zabezpieczonych przez tego samego dostawcę zabezpieczenia, w tej samej walucie, wobec podmiotów, o których mowa w art. 79 ust. 1 Prawa bankowego, mogące istotnie wpłynąć na stabilność i bezpieczeństwo działania Banku poprzez niewykonanie zobowiązania przez pojedynczy podmiot, podmioty powiązane kapitałowo lub organizacyjnie oraz przez grupy podmiotów, w przypadku których prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania jest zależne od wspólnych czynników.

Bank kontroluje poziom ekspozycji na ryzyko kredytowe:

- łącznie oraz w podziale na działalność własną, a także związaną z obsługą funduszy utworzonych, powierzonych lub przekazanych na podstawie odrębnych ustaw,
- w zakresie koncentracji zaangażowań wobec jednego podmiotu i/lub podmiotów powiązanych kapitałowo bądź organizacyjnie,
- w zakresie dużych zaangażowań,
- w odniesieniu do poszczególnych branż działalności gospodarczej,
- odrębnie z tytułu ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie,
- w stosunku do wybranych segmentów i produktów,

- z tytułu transakcji walutowych lub indeksowanych do waluty,
- z tytułu udzielonych przez Bank zobowiązań pozabilansowych (gwarancji, poręczeń i akredytyw).

W Banku stosuje się regulacyjne limity koncentracji ekspozycji wynikające z CRR, ustawy Prawo bankowe i szczególnych przepisów ustawy o BGK, których poziom dodatkowo ograniczany jest uchwałą Zarządu Banku w sprawie ustalenia maksymalnego poziomu koncentracji zaangażowania wobec pojedynczego klienta lub grupy powiązanych klientów na moment podejmowania decyzji finansowej.

Wykorzystanie limitu koncentracji wyznaczane jest z częstotliwością dzienną. Przyjęty przez Bank jako bezpieczny poziom zaangażowania wobec grupy podmiotów powiązanych oraz pojedynczego klienta na koniec 2017 r. nie został przekroczony.

Zaangażowanie Grupy Kapitałowej wobec 20 największych klientów niebankowych					
Lp.	31.12.2017		31.12.2016		Udział w portfelu kredytowym
	Zaangażowanie*	Udział w portfelu kredytowym	Zaangażowanie*	Udział w portfelu kredytowym	
1.	3 059 999	5,2%	2 546 945	5,7%	
2.	2 955 458	5,0%	2 217 122	4,9%	
3.	2 220 566	3,8%	2 033 968	4,5%	
4.	2 028 662	3,4%	1 893 890	4,2%	
5.	1 734 900	2,9%	1 768 000	3,9%	
6.	1 720 243	2,9%	1 724 000	3,8%	
7.	1 694 005	2,9%	1 250 799	2,8%	
8.	1 588 740	2,7%	995 125	2,2%	
9.	973 383	1,6%	987 752	2,2%	
10.	860 001	1,5%	985 000	2,2%	
11.	834 847	1,4%	819 630	1,8%	
12.	675 859	1,1%	800 000	1,8%	
13.	668 308	1,1%	731 378	1,6%	
14.	563 335	1,0%	567 750	1,3%	
15.	557 987	0,9%	515 261	1,1%	
16.	532 607	0,9%	507 555	1,1%	
17.	475 456	0,8%	483 021	1,1%	
18.	472 037	0,8%	467 007	1,0%	
19.	409 742	0,7%	442 842	1,0%	
20.	406 100	0,7%	442 257	1,0%	
Razem	24 432 235	41,3%	22 179 302	49,2%	

* obejmuje zaangażowanie kredytowe bilansowe i pozabilansowe: kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje, dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży oraz limity na transakcje pochodne.

Kwota zaangażowania wyliczana jest na potrzeby limitów zewnętrznych (limity koncentracji) bez uwzględnienia odliczeń.

Zaangażowanie Grupy Kapitałowej wobec 5 największych grup kapitałowych niebankowych					
Lp.	31.12.2017		31.12.2016		Udział w portfelu kredytowym
	Zaangażowanie*	Udział w portfelu kredytowym	Zaangażowanie*	Udział w portfelu kredytowym	
1.	3 654 448	6,2%	3 386 382	7,5%	
2.	3 605 944	6,1%	2 575 040	5,7%	
3.	3 230 353	5,5%	2 422 885	5,4%	
4.	2 741 450	4,6%	2 218 141	4,9%	
5.	2 220 566	3,8%	1 918 277	4,3%	
Razem	15 452 761	26,2%	12 520 725	27,8%	

* obejmuje zaangażowanie kredytowe bilansowe i pozabilansowe: kredyty, pożyczki, skupione wierzytelności, dyskonto weksli, zrealizowane gwarancje, dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży oraz limity na transakcje pochodne.

Kwota zaangażowania wyliczana jest na potrzeby limitów zewnętrznych (limity koncentracji) bez uwzględnienia odliczeń.

Koncentracja walutowa ryzyka kredytowego			
	31.12.2017	31.12.2016	
PLN	81,0%	86,1%	
Waluty obce, w tym:	19,0%	13,9%	
- CHF	0,1%	0,2%	
- EUR	13,0%	10,1%	
- USD	5,0%	3,4%	
- inne	0,9%	0,2%	
Razem	100,0%	100,0%	

44.4. Zabezpieczenia oraz inne formy ograniczenia ryzyka kredytowego

Podstawowym instrumentem redukcji ryzyka kredytowego jest prawne zabezpieczenie wierzycelności Banku. W Banku stosuje się wewnętrzną procedurę dotyczącą ustanawiania i oceny prawnego zabezpieczenia wierzycelności na moment zawierania transakcji obciążonych ryzykiem kredytowym oraz monitorowania zabezpieczenia w okresie trwania transakcji.

Bank, w zakresie przedsięwzięć mających na celu ograniczenie lub redukcję ryzyka kredytowego do założonych dopuszczalnych poziomów, stosuje następujące instrumenty i metody:

- dywersyfikację ryzyka,
- zabezpieczenie ryzyka,
- podział ryzyka,
- rekompensatę ryzyka.

W Banku ogranicza się ryzyko kredytowe poprzez uwzględnianie ochrony kredytowej przy obliczaniu ekspozycji ważonych ryzykiem w portfelu bankowym, zgodnie z wewnętrznymi procedurami dotyczącymi prawnych zabezpieczeń wierzycelności Banku.

Do kalkulacji wartości odzyskiwalnej zabezpieczeń przyjmuje się zweryfikowaną przez Bank wartość z wyceny z zastosowaniem wskaźników korygujących wartość zabezpieczeń. W przypadku zabezpieczeń nierzeczywistych dodatkowo badana jest sytuacja ekonomiczno-finansowa wystawcy zabezpieczenia. Ponadto, każdorazowo oceniane jest spełnienie warunków formalno-prawnych uznania zabezpieczenia oraz jego realność i płynność, a także korelacja z sytuacją ekonomiczno-finansową dłużnika.

Bank stosuje cykliczny monitoring prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych.

Zabezpieczenia oraz inne formy ograniczenia ryzyka kredytowego	Wartość godziwa zabezpieczeń	
	31.12.2017	31.12.2016
Hipoteki	37 922 037	28 189 875
Zastawy	2 172 003	2 459 538
Gwarancje i poręczenia, w tym:	7 094 902	7 911 313
- gwarancje bankowe	196 854	71 588
- gwarancje rządowe	5 090 479	6 882 285
- gwarancje i poręczenia inne	1 807 569	957 440
Zabezpieczenia na środkach pieniężnych	713 349	467 939
Inne	3 549 071	1 402 021

W strukturze zabezpieczeń ekspozycji kredytowych Banku według wartości godziwej dominują hipoteki oraz gwarancje i poręczenia. Maksymalną redukcją ryzyka charakteryzują się ekspozycje kredytowe zabezpieczone gwarancjami Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego. Jednostki samorządu terytorialnego poręczają głównie ekspozycje powiązanych Towarzystw Budownictwa Społecznego, szpitali i spółek komunalnych.

44.5. Praktyki dotyczące ekspozycji poddanych restrukturyzacji lub refinansowaniu (praktyki forbearance)

Bank stosuje definicję ekspozycji restrukturyzowanej, rozumianej jako ekspozycja kredytowa, w odniesieniu do której zastosowano środki restrukturyzacyjne. Środki te obejmują przyznane przez Bank udogodnienia dla kredytobiorcy, który doświadcza lub wkrótce zacznie doświadczać trudności z wywiązywaniem się ze swoich zobowiązań finansowych (trudności finansowe).

Następujące środki uznaje się za środki restrukturyzacyjne:

- zmianę warunków umowy, z tytułu której ekspozycja kredytowa została sklasyfikowana jako zagrożona przed tą zmianą lub która zostałaby sklasyfikowana jako zagrożona, jeżeli nie zostałaby zmieniona,
- zmianę warunków umowy, z której wynika ekspozycja kredytowa obejmująca całkowite lub częściowe umorzenie ekspozycji w drodze odpisów,
- zezwolenie Banku na skorzystanie z wbudowanych klauzul restrukturyzacyjnych w odniesieniu do kredytobiorcy zagrożonego niewywiązaniem się z zobowiązania lub który zostałby uznany za zagrożonego niewywiązaniem się z zobowiązania w przypadku nieskorzystania z tych klauzul,
- dokonanie przez kredytobiorcę spłaty kwoty głównej lub odsetek od innej ekspozycji kredytowej w Banku, która to ekspozycja była zagrożona w momencie zastosowania przez Bank, lub blisko tego okresu, udogodnienia w formie dodatkowego finansowania lub która zostałaby sklasyfikowana jako zagrożona w przypadku braku zastosowania udogodnienia,
- zmianę prowadzącą do spłat dokonanych dzięki realizacji zabezpieczenia – jeżeli zmiana taka stanowi przedmiot udogodnienia.

Uznaje się, że ekspozycje przestały być restrukturyzowane, jeżeli spełnione są wszystkie poniższe warunki:

- ekspozycję kredytową uznaje się za niezagrożoną w przypadku, gdy została ona usunięta z kategorii ekspozycji zagrożonych,
- po dokonaniu analizy sytuacji finansowej kredytobiorcy, która wykazała, że umowa ta nie spełnia już warunków uznania jej za zagrożoną,
- od daty uznania ekspozycji restrukturyzowanej za niezagrożoną upłynął co najmniej dwuletni okres obserwacji (24 miesiące),
- dokonywane były regularne płatności z tytułu odsetek i kapitału przez co najmniej 12 z 24 miesięcy okresu obserwacji;
- na koniec okresu warunkowego żadna z ekspozycji wobec kredytobiorcy nie była przeterminowana o ponad 30 dni.

Ekspozycji podlegające restrukturyzacji lub refinansowaniu (praktyki forbearance) - udział w portfelu kredytowym Grupy Kapitałowej	Wartość bilansowa	
	31.12.2017	31.12.2016
Kredyty i pożyczki udzielone klientom według wartości brutto, w tym:	27 981 956	25 399 855
- ekspozycje podlegające restrukturyzacji lub refinansowaniu (forborne):	806 756	986 340
- sektor niefinansowy	703 299	875 679
- sektor budżetowy	103 457	110 661
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	171 991	267 277
- ekspozycje forborne		
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto - ekspozycje forborne	634 765	719 063

Kredyty i pożyczki udzielane klientom podlegające restrukturyzacji lub refinansowaniu (forborne)				
	Zaangażowanie według wartości bilansowej brutto		Wartość zabezpieczenia	
	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
Kredyty i pożyczki z rozpoznaną utratą wartości	419 089	867 874	1 426 235	569 437
Kredyty i pożyczki bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	387 667	118 466	1 338 011	28 002
- nieprzeterminowane	376 228	112 742	1 273 057	22 286
- przeterminowane	11 439	5 724	64 954	5 716
Razem brutto	806 756	986 340	2 764 246	597 439

44.6. Analiza wiekowa aktywów finansowych

Analiza wiekowa aktywów finansowych bez utraty wartości	Przeterminowanie aktywów finansowych bez przesłanek utraty wartości na dzień 31.12.2017			
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy	Razem
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	21 004	8 375	0	29 379
sektor niefinansowy	7 255	8 375	0	15 630
kredyty i pożyczki, w tym:	6 869	8 375	0	15 244
- mieszkaniowe	2 999	8 375	0	11 374
skupione wierzytelności	386	0	0	386
sektor budżetowy	13 749	0	0	13 749
kredyty	12 739	0	0	12 739
skupione wierzytelności	1 010	0	0	1 010
Razem	21 004	8 375	0	29 379

Analiza wiekowa aktywów finansowych bez utraty wartości	Przeterminowanie aktywów finansowych bez przesłanek utraty wartości na dzień 31.12.2016			
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy	Razem
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	8 304	479	0	8 783
sektor niefinansowy	8 304	479	0	8 783
kredyty i pożyczki, w tym:	8 304	479	0	8 783
- mieszkaniowe	7 689	479	0	8 168
Razem	8 304	479	0	8 783

44.7. Aktywa finansowe wycenione metodą zindywidualizowaną, wobec których wykazano indywidualną utratę wartości według wartości bilansowej brutto

Grupa Kapitałowa, ustalając odpisy z tytułu utraty wartości na aktywa finansowe wycenione metodą indywidualną, bierze pod uwagę następujące czynniki:

- opóźnienie w spłacie należności,
- postawienie wierzytelności w stan wymagalności,
- postępowanie egzekucyjne wobec dłużnika,
- ogłoszenie upadłości dłużnika lub złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości,
- kwestionowanie należności przez dłużnika,
- wszczęcie postępowania naprawczego wobec dłużnika,
- ustanowienie zarządu komisarycznego nad działalnością dłużnika lub zawieszenie jego działalności,
- pogorszenie się oceny ratingowej dłużnika do poziomu wskazującego na istotne zagrożenie dla spłaty zadłużenia,
- podjęte działania restrukturyzacyjne i zastosowane ulgi w spłacie,
- przewidywane przepływy pieniężne z ekspozycji oraz przyjętych zabezpieczeń,
- kształtowanie się przyszłej sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta,
- stopień realizacji prognoz przez klienta.

Analiza wiekowa aktywów finansowych ocenianych indywidualnie z utratą wartości	Przeterminowanie aktywów finansowych ocenianych indywidualnie z utratą wartości na dzień 31.12.2017			
	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy	Razem
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	30 083	0	142 741	172 824
sektor niefinansowy	30 083	0	142 741	172 824
kredyty i pożyczki, w tym:	30 083	0	142 741	172 824
- mieszkaniowe	0	0	101 561	101 561
- kredyty eksportowe	0	0	1 500	1 500
Razem	30 083	0	142 741	172 824

Analiza wiekowa aktywów finansowych ocenianych indywidualnie z utratą wartości	Przeterminowanie aktywów finansowych ocenianych indywidualnie z utratą wartości na dzień 31.12.2016			
	do 1 miesiąca	Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy	Razem
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	0	36	261 346	261 382
sektor niefinansowy	0	36	261 346	261 382
kredyty i pożyczki, w tym:	0	36	261 346	261 382
- mieszkaniowe	0	0	155 758	155 758
- kredyty eksportowe	0	0	67 069	67 069
Razem	0	36	261 346	261 382

Utrata wartości ekspozycji kredytowych

Grupa Kapitałowa dokonuje cyklicznego przeglądu ekspozycji kredytowych w celu zidentyfikowania ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz utworzenia odpisów lub rezerw.

Na proces ustalania odpisów i rezerw składają się następujące etapy:

- rozpoznanie przesłanek utraty wartości i zdarzeń istotnych z punktu widzenia tych przesłanek,
- rejestrowanie w systemach informatycznych Grupy Kapitałowej zdarzeń istotnych z punktu widzenia rozpoznania przesłanek utraty wartości ekspozycji kredytowych,
- ustalenie metody pomiaru utraty wartości,
- dokonanie pomiaru utraty wartości i ustalenie odpisu lub rezerwy,
- weryfikacja i agregacja wyników pomiaru utraty wartości,
- ewidencja wyników pomiaru utraty wartości.

Metoda ustalania wysokości odpisów uzależniona jest od rodzaju rozpoznanych przesłanek utraty wartości oraz indywidualnego znaczenia ekspozycji kredytowej.

Zdarzeniami uznawanymi za przesłanki indywidualnej utraty wartości są w szczególności:

- przeterminowanie kredytu o co najmniej 3 miesiące,
- znaczące pogorszenie sytuacji finansowej klienta,

- zawarcie umowy restrukturyzacyjnej lub zastosowanie ulgi w spłacie wierzytelności (przesłanka rozpoznawana jest, gdy udzielone klientowi udogodnienia wymuszone są względami ekonomicznymi lub prawnymi wynikającymi z jego trudności finansowych).

Przy określaniu okresu przeterminowania kredytu uwzględniane są kwoty niespłaconych w terminie odsetek lub rat kapitałowych przekraczające ustalone wartości progowe.

Metody oszacowania utraty wartości

W Grupie Kapitałowej stosowane są trzy metody oszacowania utraty wartości:

- metoda indywidualna - stosowana dla kredytów indywidualnie znaczących, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości,
- metoda portfelowa - stosowana dla kredytów nieznaczących indywidualnie, dla których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości,
- metoda grupowa (IBNR) - stosowana dla kredytów, dla których nie zidentyfikowano przesłanek utraty wartości, ale stwierdzono możliwość wystąpienia poniesionych, ale nierozpoznanych strat oraz ekspozycji, dla których metoda indywidualna nie wykazała utraty wartości.

Odpis z tytułu utraty wartości bilansowej ekspozycji kredytowej jest różnicą pomiędzy wartością bilansową ekspozycji, a wartością bieżącą oczekiwanych, przyszłych przepływów pieniężnych z tej ekspozycji.

Przy ustalaniu odpisu metodą indywidualną oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne szacuje się dla każdej ekspozycji kredytowej indywidualnie.

Odpis z tytułu utraty wartości dla ekspozycji kredytowych objętych metodą portfelową lub metodą grupową równy jest różnicy pomiędzy wartością bilansową tych ekspozycji, a wartością bieżącą oczekiwanych, przyszłych przepływów pieniężnych, oszacowaną z wykorzystaniem metod statystycznych na podstawie historycznych obserwacji ekspozycji z homogenicznych portfeli.

Rezerwy pozabilansowe

W odniesieniu do pozabilansowych ekspozycji kredytowych, rezerwę ustala się jako różnicę pomiędzy oczekiwaną wartością ekspozycji bilansowej, która powstanie z udzielonego zobowiązania pozabilansowego (od daty, na którą dokonywana jest ocena, do daty wystąpienia zadłużenia przeterminowanego uznawanego za przesłankę indywidualnej utraty wartości) a wartością bieżącą oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych uzyskanych z ekspozycji bilansowej powstałej z udzielonego zobowiązania pozabilansowego.

Przy ustalaniu rezerwy metodą zindywidualizowaną oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne szacuje się dla każdej ekspozycji kredytowej indywidualnie.

Przy ustalaniu rezerwy metodą portfelową lub metodą grupową wykorzystuje się parametry portfelowe oszacowane z wykorzystaniem metod statystycznych, na bazie historycznych obserwacji ekspozycji o takiej samej charakterystyce.

45. Zarządzanie ryzykiem płynności

Ryzyko płynności oznacza zagrożenie wystąpienia utraty zdolności do terminowego regulowania zobowiązań na skutek niekorzystnego ukształtowania się struktury aktywów i pasywów, transakcji pozabilansowych, niedopasowania terminowego bieżących strumieni pieniężnych powodujące konieczność poniesienia nieakceptowalnych strat.

W zakresie zarządzania ryzykiem płynności w Grupie Kapitałowej obowiązują procedury określające sposób jego monitorowania i zarządzania. Ekspozycja na ryzyko płynności występuje głównie w Banku, pozostałe podmioty Grupy Kapitałowej można uznać za nieistotne w kontekście zarządzania ryzykiem płynności, jednakże podmioty te są zobowiązane do zarządzania ryzykiem płynności i cyklicznego raportowania poziomu ryzyka płynności.

Celami zarządzania ryzykiem płynności są:

- zapewnienie i utrzymywanie zdolności Banku do wywiązywania się zarówno z bieżących, jak i z przyszłych planowanych zobowiązań, z uwzględnieniem kosztów pozyskania płynności i rentowności kapitałów własnych,
- zapobieganie wystąpieniu sytuacji kryzysowej,
- określenie rozwiązań umożliwiających przetrwanie sytuacji kryzysowej w przypadku jej ewentualnego wystąpienia (plan awaryjny).

Obowiązujący w BGK system pomiaru ryzyka płynności obejmuje następujące metody:

- wskaźniki płynności, analizę luki płynności, analizy stabilności środków, dzienny monitoring bazy depozytowej,
- miary ryzyka w warunkach skrajnych (stress testy).

W celu ograniczenia ryzyka i zabezpieczenia płynności Bank stosuje poniższe działania:

- zawieranie transakcji na rynku pieniężnym, w tym w szczególności transakcji lokacyjno-depozytowych, reverse repo, repo, kupna i sprzedaży bonów pieniężnych NBP, bonów skarbowych, obligacji i innych,

- utrzymywanie portfela płynnych papierów wartościowych,
- monitorowanie stanu środków oraz możliwości finansowania z NBP w ciągu dnia,
- posiadanie linii zabezpieczających płynność Banku,
- emisje obligacji własnych oraz zarządzanie poziomem depozytów w celu optymalizacji struktury źródeł finansowania,
- przygotowanie planu postępowania w sytuacjach awaryjnych, związanych ze stanem zmniejszenia lub zagrożenia płynności.

Dodatkowo, zgodnie z art. 3 ust. 3 ustawy o BGK minister właściwy do spraw finansów publicznych zapewnia środki na utrzymanie norm płynności płatniczej.

Istotnym narzędziem zarządzania ryzykiem płynności w BGK jest system limitów. Stosuje się limity i wartości progowe właściwych wskaźników płynności.

Proces monitorowania ryzyka polega na cyklicznej kontroli wielkości limitowanych parametrów i analizowaniu wykorzystania limitów. Dodatkowo, analizowany jest także wpływ na płynność związany z potencjalnym wzrostem depozytów zabezpieczających.

W zakresie ryzyka płynności sporządzane są raporty bieżące, zawierające w szczególności wykorzystanie nadzorczych norm płynności oraz wewnętrznych limitów płynności, stan depozytów Banku, analizę stabilności środków obcych oraz wyniki stress testów, a także okresowe symulacje miar płynności oraz analizy płynności długoterminowej. Raportowanie okresowe uwzględnia także podmioty zależne.

W 2017 r. nadzorcze miary płynności określone w uchwale nr 386/2008 KNF z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności (Dz. Urz. KNF Nr 8, poz. 40, z późn. zm.) oraz w Rozporządzeniu Delegowanym Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 r. uzupełniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wymogu pokrycia wypływów netto dla instytucji kredytowych (Dz. U. UE L 11 z dnia 17 stycznia 2015 r., s. 1), jak również wewnętrzne limity wskaźników płynności, nie były przekroczone.

Nadzorcze miary płynności prezentuje poniższa tabela.

Wyszczególnienie	Limit	Z uwzględnieniem funduszy przepływowych		Informacja dodatkowa - z wyłączeniem funduszy przepływowych	
		31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016
		M1 – luka płynności krótkoterminowej	0,00	17 524 409	15 503 763
M2 – współczynnik płynności krótkoterminowej	1,00	1,58	1,55	1,66	1,57
M3 – współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi	1,00	5,38	4,96	5,38	4,96
M4 – współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi	1,00	1,27	1,24	1,70	1,64
LCR - wskaźnik pokrycia wypływów netto (ang. liquidity coverage ratio)*	80%**	207%	252%	272%	328%

* wskaźniki wyznaczone są w ujęciu jednostkowym z uwagi na brak konieczności dokonywania konsolidacji ostrożnościowej zgodnie z przepisami rozporządzenia CRR

** limit obowiązujący na 31.12.2017 r.

Zmiana miar płynności jest związana przede wszystkim z proporcjonalnie większym wzrostem długoterminowych źródeł finansowania w stosunku do wzrostu akcji kredytowej Banku oraz wzrostu inwestycji kapitałowych.

Poniżej przedstawiono urealnioną lukę płynności dla Grupy Kapitałowej. Urealnieniu podlegają w szczególności wartości depozytów (w oparciu o szacowany osad), płynnych papierów wartościowych (wykazywane w kwotach możliwych do uzyskania w poszczególnych terminach) oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych o charakterze finansowym i gwarancyjnym (w zakresie szacowanych kwot i terminów realizacji).

		Urealniona luka płynności dla Grupy Kapitałowej						
		do 1 mies.	1m - 3m	3m - 6m	6m - 1 rok	1 rok - 3 lata	3 lata - 5 lat	pow. 5 lat
31.12.2017	Luka	19 560 005	-148 111	-949 932	-490 023	-13 472 322	3 366 227	-15 850 246
	Luka skumulowana	19 560 005	19 411 894	18 461 962	17 971 939	4 499 617	7 865 844	-7 984 402
31.12.2016	Luka	17 452 739	-3 875 384	-1 410 103	-1 218 435	-22 630 957	3 862 727	-1 540 002
	Luka skumulowana	17 452 739	13 577 355	12 167 252	10 948 817	-11 682 140	-7 819 413	-9 359 415

Bank posiada zdywersyfikowane źródła finansowania, które stanowią głównie depozyty klientów, środki z emisji obligacji własnych, a także kredyty zaciągnięte w międzynarodowych instytucjach finansowych. W poniższych tabelach zaprezentowano strukturę zobowiązań według kontraktowych terminów zapadalności. Podane kwoty stanowią zarówno przepływy z tytułu nominału, jak również odsetek (jeśli dotyczy) za cały okres do momentu wymagalności zobowiązania. W przypadku udzielonych zobowiązań pozabilansowych kwoty ekspozycji zostały zaprezentowane według kontraktowych terminów zapadalności.

		Zobowiązania dla Grupy Kapitałowej na 31.12.2017							
		do 1 mies.	1m - 3m	3m - 6m	6m - 1 rok	1 rok - 3 lata	3 lata - 5 lat	pow. 5 lat	Razem
Zobowiązania bilansowe	Zobowiązania wobec banków	2 241 389	85 345	116 324	194 879	895 592	930 654	1 034 631	5 498 814
	Zobowiązania wobec klientów	34 519 858	2 398 191	985 376	215 610	3 028	0	0	38 122 063
	Emisje własne*	1 011 400	32 768	24 401	66 437	4 913 323	516 057	3 705	6 568 091
	RAZEM	37 772 647	2 516 304	1 126 101	476 926	5 811 943	1 446 711	1 038 336	50 188 968
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	Zobowiązania dotyczące finansowania	31 496 291	78 108	653 320	774 683	1 746 287	1 291 397	2 363 358	38 403 444
	Zobowiązania gwarancyjne	1 255 443	735 398	264 953	862 662	4 430 968	5 544 414	1 457 592	14 551 430
	RAZEM	32 751 734	813 506	918 273	1 637 345	6 177 255	6 835 811	3 820 950	52 954 874

* emisje wykupione przed terminem po dacie bilansowej zaprezentowano zgodnie z terminem wcześniejszego wykupu

		Zobowiązania dla Grupy Kapitałowej na 31.12.2016							
		do 1 mies.	1m - 3m	3m - 6m	6m - 1 rok	1 rok - 3 lata	3 lata - 5 lat	pow. 5 lat	Razem
Zobowiązania bilansowe	Zobowiązania wobec banków	4 453 909	30 368	113 895	152 704	777 834	852 162	1 421 789	7 802 661
	Zobowiązania wobec klientów	34 189 357	3 945 809	908 471	290 906	606	0	0	39 335 149
	Emisje własne	16 710	520 072	1 389 771	546 942	3 510 678	542	0	5 984 715
	RAZEM	38 659 976	4 496 249	2 412 137	990 552	4 289 118	852 704	1 421 789	53 122 525
Zobowiązania pozabilansowe udzielone	Zobowiązania dotyczące finansowania	30 708 333	520 596	588 325	466 272	1 021 038	845 156	2 400 950	36 550 670
	Zobowiązania gwarancyjne	1 191 182	862 725	363 030	303 210	2 793 306	1 557 917	1 382 842	8 454 212
	RAZEM	31 899 515	1 383 321	951 355	769 482	3 814 344	2 403 073	3 783 792	45 004 882

Przepływy z tytułu pochodnych instrumentów finansowych

Pochodne instrumenty finansowe wykorzystywane przez Bank obejmują transakcje IRS, FRA, FX Swap, FX Forward, CIRS oraz opcje. Pozostałe podmioty Grupy nie zawierały transakcji pochodnych.

Poniższe dane odzwierciedlają niezdyktowane umowne wpływy i wypływy pieniężne z tytułu tych instrumentów odpowiednio na dzień 31 grudnia 2017 r. oraz 31 grudnia 2016 r.

		Przepływy z tytułu pochodnych instrumentów finansowych							
		do 1 mies.	1m - 3m	3m - 6m	6m - 1 rok	1 rok - 3 lata	3 lata - 5 lat	pow. 5 lat	Razem
31.12.2017	Wpływy	4 666 946	656 218	327 715	522 965	8 482 895	4 266 781	17 214 717	36 138 237
	Wypływy	-4 605 972	-665 381	-327 179	-515 188	-8 475 401	-4 262 146	-17 218 642	-36 069 909
31.12.2016	Wpływy	3 407 594	480 401	481 470	602 396	4 909 581	5 597 038	23 564 266	39 042 746
	Wypływy	-3 414 941	-478 601	-554 887	-712 350	-4 899 892	-5 594 311	-23 556 127	-39 211 109

46. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe to zagrożenie pogorszenia się wartości portfela instrumentów finansowych lub wyniku finansowego na skutek niekorzystnych zmian parametrów rynkowych (kursów walut, stóp procentowych, cen instrumentów dłużnych, cen instrumentów kapitałowych).

W zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym w Banku obowiązują procedury określające sposób monitorowania i zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka rynkowego. Ryzyko rynkowe w działalności pozostałych podmiotów Grupy Kapitałowej zostało uznane za nieistotne.

W zakresie poszczególnych rodzajów ryzyka rynkowego, celem ich zarządzania są odpowiednio:

- dla ryzyka stopy procentowej (w tym ryzyka zmiany cen dłużnych papierów wartościowych) – ograniczenie ryzyka utraty części dochodu odsetkowego na skutek zmiany rynkowych stóp procentowych oraz ryzyka niekorzystnej zmiany wartości rynkowej posiadanych przez Bank odsetkowych instrumentów finansowych,
- dla ryzyka walutowego – ograniczenie ryzyka strat na skutek zmian rynkowych kursów wymiany walut,
- dla ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych – ograniczenie ryzyka strat na skutek zmian cen instrumentów kapitałowych.

Pomiar ryzyka rynkowego w BGK obejmuje m. in. następujące metody:

- miary wielkości pozycji,
- miary wrażliwości służące do szczegółowych analiz (basis point value – BPV, duration, wrażliwość wyniku odsetkowego na zmiany poziomów stóp procentowych),
- wartość zagrożoną (VaR),
- miary ryzyka w warunkach skrajnych (stress testy).

Istotnym elementem zarządzania ryzykiem rynkowym jest obowiązujący w Banku system limitów. Stosowane są następujące limity:

- w zakresie ryzyka stopy procentowej – limity miar wrażliwości (BPV dla portfela bankowego i handlowego, ryzyka dochodu odsetkowego dla portfela bankowego) oraz limity straty,
- w zakresie ryzyka walutowego – limity wielkości pozycji całkowitej Banku i pozycji portfela handlowego oraz limity straty.

Proces monitorowania ryzyka polega m.in. na cyklicznej kontroli poziomów miar ryzyka i badaniu wykorzystania limitów.

W zakresie ryzyka rynkowego sporządzane są raporty zawierające w szczególności:

- dla ryzyka stopy procentowej: wykorzystanie wewnętrznych limitów ryzyka stopy procentowej, BPV, duration, modified duration, VaR, wyniki z tytułu zmian stóp procentowych, luka stopy procentowej w poszczególnych terminach przeszacowania, wrażliwość dochodu odsetkowego, wyniki przeprowadzonych stress testów,
- dla ryzyka walutowego: wykorzystanie wewnętrznych limitów ryzyka walutowego, otwarte pozycje walutowe, VaR, wyniki z tytułu zmian kursów walutowych, wyniki przeprowadzonych stress testów,
- dla ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych: wartość portfela kapitałowych papierów wartościowych, VaR.

Podstawowe miary w zakresie ryzyka rynkowego przedstawiają poniższe tabele. W miarach tych nie uwzględnia się funduszy przepływowych. VaR kalkulowany jest przy założeniu 99% poziomu ufności i rocznego horyzontu czasowego. Testowania wstecznego modelu dokonuje się poprzez porównanie otrzymanej wrażliwości do wyników rewaluacyjnych i rzeczywistych. W Banku bada się również wpływ negatywnych scenariuszy rynkowych na zmianę kapitału z aktualizacji wyceny dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży.

Wybrane miary ryzyka rynkowego dla Banku		31.12.2017	31.12.2016
Ryzyko stopy procentowej			
BPV	portfel bankowy	-1 465	-891
	portfel handlowy	8	-11
Wrażliwość wyniku odsetkowego na zmianę stóp procentowych o:	-2 p.p.	-189 869	-111 575
	+2 p.p.	179 414	100 754
Wrażliwość wyceny papierów DDS na zmianę stóp procentowych o:	-2 p.p.	361 974	291 021
	+2 p.p.	-361 974	-291 021
Ryzyko walutowe			
Całkowita pozycja walutowa		131 056	206 404
Wrażliwość wyceny papierów DDS na zmianę kursów walutowych o 20%		-384 375	751 971

VaR ryzyka rynkowego dla Banku	Data	Stan na dzień	Średnia*	Minimum*	Maksimum*
VaR 1D – ryzyko stopy procentowej	31.12.2017	5 346	3 929	2 020	8 860
	31.12.2016	3 931	3 783	2 316	7 625
VaR 1D – ryzyko walutowe**	31.12.2017	700	1 831	700	2 861
	31.12.2016	3 311	1 076	633	2 088
VaR 1D – ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych	31.12.2017	37 728	37 053	30 706	47 994
	31.12.2016	43 071	39 749	33 298	45 257

* Średnia, minimalna i maksymalna wartość w okresie sprawozdawczym kończącym się w danym dniu.

**W przypadku VaR dla ryzyka walutowego – średnia, minimum i maksimum w ciągu roku sprawozdawczego dla pozycji walutowej wyznaczonej według PSR.

Luka przeszacowań dla Grupy Kapitałowej									
		do 1 mies.	1m - 3m	3m - 6m	6m - 1 rok	1 rok - 3 lata	3 lata - 5 lat	pow. 5 lat	Razem
31.12.2017	Luka	4 409 181	2 753 373	5 876 080	119 839	6 643 681	551 780	-59 455	20 294 479
	Luka skumulowana	4 409 181	7 162 554	13 038 634	13 158 473	19 802 154	20 353 934	20 294 479	
31.12.2016	Luka	-709 701	2 852 240	6 061 886	740 537	4 560 228	336 939	267 852	14 109 981
	Luka skumulowana	-709 701	2 142 539	8 204 425	8 944 962	13 505 190	13 842 129	14 109 981	

46.1. Struktura walutowa

Struktura walutowa aktywów	Waluta w przeliczeniu na PLN - 31.12.2017					
	PLN	EUR	USD	CHF	Inne	Razem
Kasa, środki w Banku Centralnym	712 161	9 217	427	174	266 602	988 581
Należności od banków	1 106 908	1 703 384	282 213	1 273	153 695	3 247 473
Aktywa finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy	43 829	86 404	0	0	0	130 233
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	979 024	13 044	2 889	0	347 113	1 342 070
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto, w tym:	22 040 608	3 546 138	1 357 196	34 645	245 166	27 223 753
- odpisy z tytułu trwałej utraty wartości	-663 377	-48 608	-41 360	-2 868	-1 990	-758 203
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	2 105 540	0	0	0	0	2 105 540
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	35 034 629	1 769 734	224 260	0	32 629	37 061 252
Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	1 045 661	20 544	0	0	0	1 066 205
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	0	0	0	0	0	0
Wartości niematerialne	43 176	0	0	0	0	43 176
Rzeczowe aktywa trwałe	143 974	0	0	0	0	143 974
Nieruchomości inwestycyjne	834 428	0	0	0	0	834 428
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	1	0	0	0	0	1
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	80 185	0	0	0	0	80 185
Inne aktywa	45 421	1 718	4	1	0	47 144
Suma aktywów	64 215 545	7 150 183	1 866 989	36 093	1 045 205	74 314 015

Struktura walutowa zobowiązań	Waluta w przeliczeniu na PLN - 31.12.2017					
	PLN	EUR	USD	CHF	Inne	Razem
Zobowiązania wobec banków	2 574 570	728 806	196 742	0	94 022	3 594 140
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	1 270 594	12 870	1 154	0	0	1 284 618
Zobowiązania wobec klientów	30 477 709	3 122 226	70 655	4 611	17 119	33 692 320
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	5 781 829	1 573 212	218 779	0	0	7 573 820
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	6 299 315	0	0	0	0	6 299 315
Pozostałe zobowiązania	889 089	532 291	310	0	88	1 421 778
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	70 136	0	0	0	0	70 136
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	7 090	0	0	0	0	7 090
Rezerwy	260 401	17 537	10 163	8	1 655	289 764
Kapitał własny	20 062 967	18 142	-75	0	0	20 081 034
Suma zobowiązań i kapitału własnego	67 693 700	6 005 084	497 728	4 619	112 884	74 314 015

Struktura walutowa aktywów	Waluta w przeliczeniu na PLN - 31.12.2016					
	PLN	EUR	USD	CHF	Inne	Razem
Kasa, środki w Banku Centralnym	642 431	3 283	564	305	193	646 776
Należności od banków	684 746	2 799 313	126 991	4 133	21 183	3 636 366
Aktywa finansowe wyznaczone przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez wynik finansowy	45 570	90 829	0	0	0	136 399
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	470 303	5 435	3 070	0	0	478 808
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto, w tym:	21 201 494	2 493 576	829 355	47 437	59 662	24 631 524
- odpisy z tytułu trwałej utraty wartości	-612 019	-39 824	-113 116	-3 201	-171	-768 331
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	3 946 887	0	0	0	0	3 946 887
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	27 809 413	3 771 316	39 016	0	0	31 619 745
Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	643 154	2 283	0	0	0	645 437
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	0	0	0	0	0	0
Wartości niematerialne	36 782	0	0	0	0	36 782
Rzeczowe aktywa trwale	140 147	0	0	0	0	140 147
Nieruchomości inwestycyjne	587 771	0	0	0	0	587 771
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	18	0	0	0	0	18
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	207 724	0	0	0	0	207 724
Inne aktywa	31 499	717	6	1	0	32 223
Suma aktywów	56 447 939	9 166 752	999 002	51 876	81 038	66 746 607

Struktura walutowa zobowiązań	Waluta w przeliczeniu na PLN - 31.12.2016					
	PLN	EUR	USD	CHF	Inne	Razem
Zobowiązania wobec banków	3 429 881	547 930	1 018	0	0	3 978 829
Zobowiązania finansowe przeznaczone do obrotu	600 489	6 810	706	0	0	608 005
Zobowiązania wobec klientów	29 227 763	7 783 057	86 622	4 565	7 245	37 109 252
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	5 752 184	0	0	0	0	5 752 184
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	5 801 403	0	0	0	0	5 801 403
Pozostałe zobowiązania	398 040	12 777	371	0	3	411 191
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	60 560	0	0	0	0	60 560
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	2 800	0	0	0	0	2 800
Rezerwy	211 555	41 021	198	0	0	252 774
Kapitał własny	12 741 681	28 074	-146	0	0	12 769 609
Suma zobowiązań i kapitału własnego	58 226 356	8 419 669	88 769	4 565	7 248	66 746 607

47. Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne rozumie się jako ryzyko poniesienia przez Bank strat wynikających z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych. Definicja obejmuje ryzyko prawne, natomiast nie uwzględnia ryzyka reputacji rozumianego jako ryzyko wynikające z negatywnego odbioru wizerunku Banku i strategicznego, definiowanego jako ryzyko związane z podejmowaniem niekorzystnych lub błędnych decyzji strategicznych, brakiem lub wadliwą realizacją przyjętej strategii oraz ze zmianami w otoczeniu zewnętrznym i niewłaściwą reakcją na te zmiany, odnosząc się jednakże do procesów służących kontroli tych rodzajów ryzyka.

Ryzyko operacyjne obejmuje wszystkie istotne obszary działalności Banku oraz wszelkie nowe, istniejące i modyfikowane: produkty, procesy i systemy oraz uwzględnia czynniki wewnętrzne (takie jak: struktura organizacyjna, specyfika działalności, użytkowane systemy informatyczne, specyfikę klientów, skargi od klientów, jakość kadr, zmiany organizacyjne oraz rotację kadr) i czynniki zewnętrzne (otoczenie działania Banku).

Bank zarządza ryzykiem operacyjnym poprzez wprowadzenie:

- funkcji koordynatora ryzyka operacyjnego,
- podejścia procesowego do oceny linii biznesowych, produktów o podwyższonym ryzyku oraz ryzyka własnego generowanego przez oddziały i komórki organizacyjne Centrali Banku,

▪ wskaźników ryzyka operacyjnego.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje wszystkie oddziały/komórki organizacyjne centrali Banku oraz podmioty zależne, które są nadzorowane przez właściwe komórki organizacyjne centrali Banku, zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Centrali oraz z zakresem ich obowiązków.

We wszystkich podmiotach Grupy Kapitałowej funkcjonują spójne zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym, za których tworzenie odpowiadają odpowiednie komórki organizacyjne, bądź wyznaczeni pracownicy tych podmiotów.

W podmiotach zależnych koordynatorzy ryzyka operacyjnego raportują w zakresie oceny procesów, ryzyka własnego, a także wskaźników KRI odpowiednich dla każdego z podmiotów zależnych.

Identyfikacja ryzyka operacyjnego jest realizowana poprzez gromadzenie informacji z zakresu ryzyka operacyjnego z wewnętrznych (w tym zdarzenia operacyjne, zgłoszone incydenty, reklamacje klientów, ankiety z pytaniami) i zewnętrznych (bazy zdarzeń z obszaru ryzyka operacyjnego Związku Banków Polskich, zewnętrzne opracowania) źródeł danych.

Ocena ryzyka potencjalnego jest dokonywana metodą samooceny w zakresie: ryzyka własnego generowanego przez komórki organizacyjne centrali i oddziały Banku oraz podmioty zależne, procesów w ramach aktywnych w Banku linii biznesowych i produktów o podwyższonym ryzyku operacyjnym.

Ocena faktycznie występujących zagrożeń jest określana na podstawie wskaźników ryzyka operacyjnego wraz z limitami oraz analizy zdarzeń operacyjnych, w tym oszacowania prawdopodobieństwa wystąpienia straty skutkującej koniecznością utworzenia rezerw na pokrycie przyszłych strat.

Pomiar ryzyka operacyjnego ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka operacyjnego przy wykorzystaniu ustalonych miar ryzyka. Pomiar ryzyka operacyjnego obejmuje: obliczanie kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego (KRI), obliczenie wymogu kapitałowego – metoda BIA, testy warunków skrajnych oraz wyznaczanie kapitału wewnętrznego.

Bank regularnie monitoruje poziom ryzyka operacyjnego oraz skuteczność i terminowość podejmowanych działań w ramach redukcji lub transferu ryzyka operacyjnego.

Raportowanie informacji dotyczących ryzyka operacyjnego Banku i spółek zależnych odbywa się cyklicznie.

W Banku stosowane są techniki redukcji ryzyka ograniczające wpływ zdarzeń operacyjnych oraz różnego rodzaju działania zabezpieczające o charakterze prewencyjnym, takie jak:

- szkolenia dla pracowników,
- plany awaryjne obejmujące plan ciągłości działania,
- transfer ryzyka, w tym outsourcing, ochrona ubezpieczeniowa,
- inne zabezpieczenia (prawne, organizacyjne, techniczne).

48. Inne rodzaje ryzyka

48.1. Zarządzanie ryzykiem braku zgodności

Ryzyko braku zgodności obejmuje ryzyko zaistnienia negatywnych skutków nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych w procesach funkcjonujących w banku i podmiotach zależnych.

Proces zarządzania ryzykiem braku zgodności obejmuje identyfikację ryzyka, pomiar, kontrole i monitorowanie oraz raportowanie i jest realizowany na podstawie pisemnych polityk i zasad określających podstawowe działania pracowników Banku, a także umożliwiających zarządzanie ryzykiem braku zgodności w podmiotach zależnych. We wszystkich podmiotach zależnych funkcjonują spójne zasady zarządzania ryzykiem braku zgodności, za których tworzenie odpowiadają odpowiednie komórki organizacyjne tych podmiotów.

W Banku komórką odpowiedzialną za koordynowanie procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności jest komórka ds. zgodności, która opracowuje i wdraża zasady zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz metody prowadzenia postępowań wyjaśniających i testów zgodności. Dla celów zarządzania ryzykiem braku zgodności wprowadzono w komórkach organizacyjnych Banku i w podmiotach zależnych funkcję koordynatora ryzyka braku zgodności, który realizuje swoje czynności we współpracy z komórką ds. zgodności.

Raportowanie informacji dotyczących ryzyka braku zgodności obejmuje Bank oraz podmioty zależne i odbywa się w sposób okresowy.

48.2. Zarządzanie ryzykiem reputacji

Ryzyko reputacji definiowane jest jako ryzyko związane z negatywnym odbiorem wizerunku Banku przez klientów, kontrahentów, nadzorców, regulatorów, środowiska opiniotwórcze, instytucje rządowe, organizacje pożytku publicznego, stowarzyszenia, fundacje i opinię publiczną, mające wpływ na osiągnięty przez Bank wynik finansowy.

Celem zarządzania ryzykiem reputacji jest ochrona wizerunku Banku oraz ograniczanie wysokości straty wynikającej z naruszenia wizerunku Banku i prawdopodobieństwa pojawienia się tego rodzaju zdarzenia.

Proces zarządzania ryzykiem utraty reputacji realizowany jest poprzez klasyfikację zdarzeń, które mogą rodzić ryzyko utraty reputacji, natomiast identyfikacja ryzyka ma miejsce zarówno „ex ante”, tj. przed wystąpieniem określonego zdarzenia, jak i „ex post”, tj. po jego wystąpieniu.

Raportowanie informacji dotyczących ryzyka reputacji obejmuje Bank oraz pozostałe podmioty zależne i odbywa się w sposób okresowy w ramach raportowania ryzyka braku zgodności.

48.3. Zarządzanie ryzykiem biznesowym

Ryzyko biznesowe jest rozumiane jako ryzyko nieosiągnięcia założonych i koniecznych celów ekonomicznych, w szczególności wyniku finansowego, z powodu zmian warunków: ekonomiczno-społecznych, prawnych, prowadzenia działalności, rynkowych oraz jako ryzyko braku realizacji celów gospodarczych i społecznych realizowanych przez Bank w ramach misji i zadań określonych przez właściciela. Ryzyko biznesowe obejmuje ryzyko strategiczne.

Celem zarządzania ryzykiem biznesowym jest utrzymywanie na akceptowalnym poziomie potencjalnych, negatywnych konsekwencji finansowych wynikających z niekorzystnych zmian zachodzących w otoczeniu biznesowym, z podjęcia niekorzystnych decyzji, nieprawidłowego wprowadzenia podjętych decyzji lub braku podjęcia odpowiednich działań, które miałyby być odpowiedzią na zmiany zachodzące w otoczeniu biznesowym.

Pomiar ryzyka biznesowego

Identyfikacja ryzyka biznesowego polega na rozpoznaniu i określeniu czynników zarówno aktualnych, jak i potencjalnych, które wynikają z bieżącej i planowanej działalności Banku i które mogą znacząco wpływać na sytuację finansową Banku, powstanie lub zmianę wysokości przychodów i kosztów Banku. Identyfikacja ryzyka biznesowego odbywa się poprzez analizę wybranych pozycji z rachunku wyników dotyczących przychodów oraz kosztów Banku, a także pozycji bilansowych i pozabilansowych w zakresie istotnych pozycji odsetkowych. Pomiar ryzyka biznesowego w zakresie wyniku finansowego dokonywany jest przez Bank poprzez prospektywną ocenę ryzyka biznesowego dla realizacji Strategii Banku oraz planu finansowo – rzeczowego Banku na kolejny rok, a także analizę odchyłeń realizacji Strategii Banku oraz planu finansowo – rzeczowego Banku, w tym trendów w zakresie realizacji głównych pozycji i oczekiwanych wyników w okresach przyszłych. Główne parametry planu finansowo-rzeczowego Banku, które podlegają ocenie i analizie, to główne składowe wyniku oraz bilansu, rentowność, jakość portfela, marża oraz współczynnik wypłacalności.

W procesie zarządzania ryzykiem biznesowym, Bank uwzględni także zagadnienia związane z działalnością Grupy BGK, w szczególności w zakresie inwestycji i instrumentów kapitałowych. Ocenie ryzyka podlegają kwestie związane z realizacją planów w tym obszarze, ich wpływem na płynności Banku, zarówno w okresie bieżącym, jak i przyszłym tj. realizowanymi projektami w przyszłości i rozpatrywanymi prospektami. Niezależnie od klasyfikacji rachunkowej w sprawozdaniu jednostkowym badaniu podlegają bieżące wyceny oraz ewentualne odpisy aktualizujące, przekładające się na ocenę wyniku skonsolidowanego. Ryzyka związane z działalnością podmiotów zależnych w obszarze inwestycji kapitałowych Banku analizowane są i oceniane w rocznej ocenie ryzyka biznesowego.

W Banku, w ramach okresowego procesu raportowania, w przypadku pojawienia się czynników ryzyka biznesowego, które mają wpływ na brak realizacji wyniku rocznego Banku w wysokości powyżej 25 mln zł, poddawane są one szczegółowej analizie i wyjaśniane. W raporcie podsumowującym rok finansowy przedstawiana jest analiza głównych czynników ryzyka, sposobu ich mitygacji oraz rekomendacje. Elementy te są też badane przy określaniu planu finansowo-rzeczowego Banku na kolejny rok.

W ramach procesu aktualizacji Strategii Banku przygotowywana jest także analiza realizacji Strategii Banku oraz odchyłeń w stosunku do przyjętych projekcji finansowych. Analizie podlega ocena realizacji celów biznesowych i finansowych, a także zmian wynikających ze zmieniającego się otoczenia makroekonomicznego.

W ramach procesu zarządzania ryzykiem w Banku sporządzane są testy warunków skrajnych oparte na planie finansowo-rzeczowym Banku lub Strategii Banku, określające wpływ przyjętych założeń na miary ryzyka, w szczególności wskaźniki adekwatności kapitałowej i miary płynności. Sposób przeprowadzania testów warunków skrajnych w zakresie miar ryzyka określają zasady zarządzania odpowiednimi rodzajami ryzyka.

Prognozowanie i monitorowanie ryzyka biznesowego

Ryzyko biznesowe monitorowane jest poprzez comiesięczną analizę wyników Banku, półroczną analizę rentowności wybranych produktów bankowych przedstawianą na KFB obejmującą szczegółowe zestawienie czynników wpływających na rentowność produktu, takich jak marża odsetkowa, marża prowizyjna, marża płynności oraz czynniki związane

z pokryciem estymowanego kosztu ryzyka oraz kosztów operacyjnych. Coroczny przegląd dokonywany w zakresie ryzyka regulacyjnego i ryzyka zmian warunków rynkowych oraz coroczną kompleksową ocenę ryzyka biznesowego.

Poza procesem planowania rocznego i wieloletniego, przy aktualizacji Strategii Banku, podczas którego przedstawiane są Zarządowi Banku główne czynniki kształtujące wynik i sytuację finansową Banku oraz przedstawiane są najistotniejsze ryzyka w realizacji planu finansowo-rzeczowego Banku, tożsame z ryzykiem biznesowym, Bank dokonuje okresowych prognoz wyniku i bilansu. Prognozy te służą ocenie możliwości realizacji planu oraz zawierają scenariusze podejmowanych działań w celu realizacji celów biznesowych i finansowych określonych w planie.

Raportowanie ryzyka biznesowego

Raportowanie w zakresie ryzyka biznesowego realizowane jest poprzez raporty sporządzane w cyklach miesięcznych, kwartalnych oraz rocznych. Raporty miesięczne i kwartalne obejmują główne wskaźniki Banku, informację o bilansie, depozytach i kredytach, wynikach. Raporty kwartalne obejmują także informację na temat wyników spółek Grupy BGK. Raport roczny przygotowywany jest dla Zarządu, Komitetu ds. Ryzyka, Komitetu ds. Audytu oraz Rady Nadzorczej. Raport zawiera informacje o poziomie realizacji planu finansowo-rzeczowego Banku, Strategii Banku oraz zawiera informacje dotyczące czynników ryzyka pochodzących z otoczenia biznesowego, takich jak makroekonomiczne czynniki ryzyka, zmiany w przepisach prawa regulujących działalność bankową oraz trendy rynkowe i zmiany zachodzące w sektorze bankowym, a także w obszarze oferowanych usług czy technologii bankowych.

48.4. Zarządzanie ryzykiem zmian warunków makroekonomicznych

Ryzyko zmian warunków makroekonomicznych definiowane jest jako zagrożenie wystąpienia zmian warunków makroekonomicznych mających niekorzystny wpływ na Grupę Kapitałową oraz na wysokość minimalnych wymogów kapitałowych w przyszłości.

Celem zarządzania ryzykiem zmian warunków makroekonomicznych jest identyfikacja czynników makroekonomicznych mających istotny wpływ na działalność Grupy Kapitałowej oraz podjęcie działań ograniczających niekorzystny wpływ potencjalnych zmian sytuacji makroekonomicznej na sytuację finansową Grupy Kapitałowej.

Proces zarządzania ryzykiem zmian warunków makroekonomicznych polega na identyfikacji czynników makroekonomicznych mających istotny wpływ na działalność Grupy Kapitałowej oraz na określeniu scenariuszy potencjalnego kształtowania się tych czynników.

Bank uwzględnia czynniki makroekonomiczne oraz potencjalne ich zmiany opracowując Strategię Banku, Plan finansowo-rzeczowy Banku, Strategię zarządzania ryzykiem w Banku, Politykę Kredytową Banku oraz inne istotne dokumenty dla działalności Grupy Kapitałowej.

Pomiar ryzyka zmian warunków makroekonomicznych odbywa się między innymi poprzez testy warunków skrajnych dla czynników makroekonomicznych (stopy procentowe, kurs walutowy, zmiany cen nieruchomości), zmiany cen wybranych aktywów na rynkach towarowych, np. zmiany cen surowców energetycznych) oraz zagregowane testy warunków skrajnych w zakresie adekwatności kapitałowej, badające wpływ przyjętych założeń, w tym zmian czynników makroekonomicznych na wymogi kapitałowe i kapitał wewnętrzny. Ryzyko zmian warunków makroekonomicznych mierzone jest również zaangażowaniem Banku w poszczególne branże, podmioty bądź produkty. Poziom poszczególnych limitów wewnętrznych ustalany jest adekwatnie do oczekiwanego poziomu ryzyka związanego z daną branżą.

Raportowanie w zakresie ryzyka zmian warunków makroekonomicznych odbywa się poprzez raporty ryzyka kredytowego sporządzane w cyklach miesięcznych, kwartalnych oraz rocznych, zawierających uwzględnienie wpływu czynników makroekonomicznych na działalność kredytową Banku oraz poprzez raporty podsumowujące każdorazowe wykonanie testów warunków skrajnych. Odbiorcami poszczególnych raportów są Komitet Kredytowy Banku, Komitet Finansowy Banku, Zarząd Banku, Komitet do spraw Ryzyka oraz Rada Nadzorcza.

48.5. Zarządzanie ryzykiem modeli

Ryzyko modelu to potencjalna strata, jaką może ponieść Bank w wyniku decyzji, które mogły zasadniczo opierać się na danych uzyskanych przy zastosowaniu modeli wykorzystywanych przez Bank, z powodu błędów w opracowaniu, wdrażaniu lub stosowaniu takich modeli.

Proces zarządzania ryzykiem modeli polega na:

1. Identyfikacji (wskazanie modeli, określenie istotności modeli, określenie ryzyk związanych z modelami).
2. Ocenie/pomiarze (metody oceny ryzyka modeli istotnych dla pojedynczego modelu oraz ryzyka zagregowanego wszystkich modeli, określenie akceptowalnego poziomu ryzyka).
3. Monitorowaniu i kontroli (nadzór nad wysokością podejmowanego ryzyka, kontrole aktualności i dokładności stosowanych metod oceny ryzyka, oceny efektywności stosowanych narzędzi).

4. Raportowaniu (informacje o profilu ryzyka, oceny poziomu ryzyka w oparciu o przyjętą metodologię pomiaru, identyfikację potencjalnych zagrożeń, informacje o podjętych działaniach).
5. Podejmowaniu działań służących ograniczeniu ryzyka (regulacje, zasady, metodologie, procedury, regulaminy, systemy i narzędzia wspomagające planowanie działań, w tym: walidacje, rejestry, dzienniki, dokumentacje modeli, działania zaradcze i naprawcze, rekomendacje i zalecenia dla komórek organizacyjnych).

Wszystkie modele istotne objęte są procesem cyklicznej niezależnej walidacji zgodnie z przyjętym w Banku rocznym harmonogramem prac sporządzonym przez niezależną komórkę walidacji. Niezależna komórka walidacji (niezależna względem jednostek organizacyjnych Banku pełniących rolę właścicieli i użytkowników modeli) podlega bezpośrednio pod Członka Zarządu nadzorującego pion ryzyka. Wyniki walidacji modeli wraz z zaleceniami są przedstawiane przez niezależną komórkę walidacji na odpowiednie komitety w Banku.

Raport kwartalny z modeli (przedstawiany Komitetowi Finansowemu Banku - KFB) i półroczny (KFB i Zarządowi Banku) zawiera w szczególności informacje dotyczące: rejestru modeli, dzienników modeli, zmiany w liczbie stosowanych modeli, zakresach ich stosowania i przyczynach tych zmian, harmonogram zadań na dany okres wraz z oceną jego realizacji i ewentualnych przyczynach opóźnień oraz kluczowe ustalenia z wyników przeprowadzonych monitoringów, walidacji modeli i audytów wewnętrznych, jeżeli takie były, wraz oceną poziomu ryzyka modeli.

Natomiast raport roczny prezentowany Radzie Nadzorczej Banku, Komitetowi do spraw Ryzyka, Zarządowi Banku i KFB zawiera informacje analogiczne jak w raporcie kwartalnym i półrocznym oraz dodatkowo informacje dotyczące systemu zarządzania ryzykiem modeli wraz z wykazem planowanych działań związanych z zakresem zarządzania modelami i ich ryzykiem oraz ocenę ich skuteczności.

49. Adekwatność kapitałowa

Adekwatność kapitałowa monitorowana jest za pomocą wskaźników adekwatności kapitałowej:

- współczynników kapitałowych wyznaczanych zgodnie z przepisami rozporządzenia CRR¹:
  - współczynnika kapitału podstawowego Tier I,
  - współczynnika kapitału Tier I,
  - współczynnika wypłacalności.
- wskaźnika kapitału wewnętrznego, o którym mowa w art. 128 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo bankowe.

Powyższe wskaźniki wyznaczane są w ujęciu jednostkowym z uwagi na brak konieczności dokonywania konsolidacji ostrożnościowej zgodnie z przepisami rozporządzenia CRR.

W 2017 r. Bank spełniał normy adekwatności kapitałowej określone w rozporządzeniu CRR i ustawie Prawo bankowe.

Zarządzanie adekwatnością kapitałową obejmuje:

- wyznaczanie i monitorowanie wskaźników adekwatności kapitałowej,
- ustalanie i monitorowanie wykorzystania limitów kapitałowych na poszczególne obszary działalności opartych o wysokość kapitału wewnętrznego,
- przeprowadzanie zagregowanych testów warunków skrajnych,
- raportowanie poziomu adekwatności kapitałowej,
- planowanie kapitałowe,
- opracowanie kapitałowego planu awaryjnego.

W ramach procesu zarządzania adekwatnością kapitałową sporządzane są cykliczne raporty zawierające informacje na temat kształtowania się wskaźników adekwatności kapitałowej, wysokości całkowitego wymogu kapitałowego, kapitału wewnętrznego i funduszy własnych, wykorzystania limitów kapitałowych oraz wyników testów warunków skrajnych.

Ponadto Bank zarządza ryzykiem nadmiernej dźwigni. Proces zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni zintegrowany jest z procesem zarządzania adekwatnością kapitałową i obejmuje m.in. wyznaczanie wskaźnika dźwigni zgodnie z Rozporządzeniem Delegowanym Komisji (UE) 2015/62 z dnia 10 października 2014 r. zmieniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wskaźnika dźwigni (Dz. U. UE L 11 z dnia 17 stycznia 2015 r., s. 37) jako kapitału Tier I podzielonego przez miarę ekspozycji całkowitej.

¹ Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Dz. U. UE L 176 z dnia 27 czerwca 2013 r., s.1, z późn. zm.):

Kształtowanie wskaźników adekwatności kapitałowej oraz ich składników przedstawiają poniższe tabele.

Wskaźniki adekwatności kapitałowej z funduszami przepływowymi			
Lp.	Wskaźnik	31.12.2017	31.12.2016
I	Współczynnik CET1	37,95%	30,08%
II	Współczynnik kapitału Tier I	37,95%	30,08%
III	Współczynnik wypłacalności (łączny współczynnik kapitałowy)	37,95%	30,08%
IV	Wskaźnik kapitału wewnętrznego	24,64%	31,76%
V	Fundusze własne	18 864 232	12 069 782
V.1	Tier1	18 864 232	12 069 782
V.1.1	CET1	18 864 232	12 069 782
V.1.2	AT1	0	0
V.2	Tier2	0	0
VI	Całkowity wymóg kapitałowy	3 976 310	3 210 111
VII	Kapitał wewnętrzny	4 648 867	3 833 559

▪ Informacja dodatkowa

Wskaźniki adekwatności kapitałowej bez funduszy przepływowych			
Lp.	Wskaźnik	31.12.2017	31.12.2016
I	Współczynnik CET1	37,96%	30,08%
II	Współczynnik kapitału Tier I	37,96%	30,08%
III	Współczynnik wypłacalności (łączny współczynnik kapitałowy)	37,96%	30,08%
IV	Wskaźnik kapitału wewnętrznego	24,64%	31,76%
V	Fundusze własne	18 864 232	12 069 782
V.1	Tier1	18 864 232	12 069 782
V.1.1	CET1	18 864 232	12 069 782
V.1.2	AT1	0	0
V.2	Tier2	0	0
VI	Całkowity wymóg kapitałowy	3 975 779	3 209 779
VII	Kapitał wewnętrzny	4 648 331	3 833 220

Zmiany wysokości współczynników kapitałowych oraz wskaźnika kapitału wewnętrznego wynikały głównie z:

- wzrostu funduszy własnych na skutek podwyższenia funduszu statutowego BGK poprzez przekazanie przez Skarb Państwa papierów skarbowych o wartości 4,8 mld PLN oraz gotówki na kwotę 1,5 mld PLN,
- wzrostu całkowitego wymogu kapitałowego, głównie w wyniku wzrostu wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, m.in. w związku z rozwojem działalności Banku w obszarze finansowania przedsiębiorstw oraz z nabyciem certyfikatów inwestycyjnych Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych.

49.1. Fundusze własne dla potrzeb adekwatności kapitałowej

Fundusze własne do współczynnika wypłacalności wyznaczone są zgodnie z przepisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Dla potrzeb adekwatności kapitałowej fundusze własne wyznaczone są w ujęciu jednostkowym z uwagi na brak konieczności dokonywania konsolidacji ostrożnościowej zgodnie z przepisami rozporządzenia CRR.

Fundusze własne BGK wyznaczone zgodnie z przepisami CRR obejmują:

1) kapitał Tier I:

- kapitał podstawowy Tier I (kapitał CET1, ang. Common Equity Tier 1 capital):

– fundusz statutowy, na mocy art. 3 ust. 3c ustawy o BGK stanowiący instrument kapitałowy w rozumieniu art. 26 ust. 1 lit. a i art. 28 CRR

Fundusz statutowy jest tworzony ze środków pieniężnych i innych składników majątkowych wnoszonych przez Skarb Państwa, w tym z przekazanych przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych skarbowych papierów wartościowych oraz z corocznych odpisów z zysku netto Banku, zgodnie z zasadami określonymi w statucie BGK.

– kapitał rezerwowy obejmujący fundusz zapasowy i fundusz rezerwowy

Fundusz zapasowy i fundusz rezerwowy są tworzone z odpisów z rocznego zysku netto, zgodnie z zasadami określonymi w statucie BGK.

– fundusz ogólnego ryzyka bankowego

Fundusz ogólnego ryzyka bankowego jest tworzony z odpisów z rocznego zysku netto, zgodnie z zasadami określonymi w statucie BGK.

– skumulowane inne całkowite dochody

Niezrealizowane zyski i straty, związane z aktywami i pasywami wycenianymi według wartości godziwej, podlegają okresowi przejściowemu; w 2017 r. Bank uwzględnił w kapitale Tier I 100% niezrealizowanych strat oraz usuwał z kapitału podstawowego Tier I 20% niezrealizowanych zysków.

– odliczenia z tytułu wartości niematerialnych

Kwota odliczana od kapitału podstawowego Tier I jest pomniejszana o powiązane rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

– odliczenia aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego, zależnych od przyszłej rentowności i niewynikających z różnic przejściowych.

– korekty wartości z tytułu wymogów w zakresie ostrożnej wyceny (ang. Additional Valuation Adjustments, AVA)

AVA wyznaczana jest metodą uproszczoną, zgodnie z Rozporządzeniem Delegowanym Komisji (UE) 2016/101 z dnia 26 października 2015 r. uzupełniającym rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących ostrożnej wyceny zgodnie z art. 105 ust. 14 (Dz. U. UE L 21 z dnia 28 stycznia 2016 r., s. 54)

– Zaangażowania kapitałowe Banku, bezpośrednie i pośrednie, w podmioty sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty wyrażone w postaci posiadanych akcji lub udziałów, lub innych instrumentów kapitału podstawowego lub instrumentów Tier 2 tych podmiotów, o ile ich suma przekracza 10% kapitału podstawowego Tier 1 Banku.

W przypadku, gdyby wartość pomniejszeń obniżyła wartość kapitału Tier 2 poniżej zera, wartość nadwyżki tych pomniejszeń ponad wartość kapitału Tier 2 odejmuje się od funduszy podstawowych Tier 1.

- kapitał dodatkowy Tier I (AT1, ang. Additional Tier 1 Capital) – na 31.12.2017 r. Bank nie posiadał pozycji w kapitale dodatkowym Tier I

Fundusze własne*		
	31.12.2017	31.12.2016
Fundusze podstawowe (Tier 1)	18 864 232	12 069 782
Kapitał (fundusz) statutowy	17 950 629	11 339 138
Kapitał (fundusz) zapasowy	671 393	643 460
Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	76 830	76 830
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	155 500	155 500
Inne dochody całkowite	355 477	-76 699
Korekty przejściowe Tier 1	-78 290	-643
Wartości niematerialne	-42 399	-36 753
Rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego związane z aktywami niematerialnymi i prawnymi	1 887	905
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego zależne od przyszłej rentowności i niewynikające z różnic przejściowych	0	0
Korekty Tier 1 wynikające z zastosowania filtrów ostrożnościowych	-37 187	-31 956
Zaangażowania kapitałowe	-189 608	0
Fundusze uzupełniające (Tier 2)	0	0
Zobowiązania podporządkowane zaliczone do funduszy uzupełniających	0	0
Zaangażowania kapitałowe	0	0
Razem fundusze własne	18 864 232	12 069 782

*Nie zawierają kwot dotyczących Funduszu Żeglugi Śródlądowej.

49.2. Wymogi kapitałowe (Filar I)

W celu wyznaczenia minimalnych wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka (I Filar) Bank stosuje metody opisane w poniższej tabeli.

Wymóg kapitałowy z tytułu:	Metoda
ryzyka kredytowego i kredytowego kontrahenta	<ul style="list-style-type: none"> – metoda standardowa (art. 111 – 141 CRR) – kompleksowa metoda ujmowania zabezpieczeń (art. 223 – 224 CRR) – ekwiwalent bilansowy transakcji pochodnych zgodnie z metodą wyceny według wartości rynkowej (art. 274 CRR) – metoda alternatywna w zakresie ekspozycji wobec kwalifikującego się kontrahenta centralnego (art. 310 CRR)
ryzyka walutowego	metoda podstawowa (art. 351 CRR)
ryzyka cen towarów	metoda uproszczona (art. 360 CRR)
ryzyka pozycji w portfelu handlowym, w tym:	
- ryzyka szczególnego i ogólnego w zakresie instrumentów kapitałowych	zgodnie z art. 342-343 CRR
- ryzyka szczególnego w zakresie instrumentów dłużnych	zgodnie z art. 336 CRR
- ryzyka ogólnego w zakresie instrumentów dłużnych	metoda terminów zapadalności (art. 339 CRR)
ryzyka związanego z korektą wyceny kredytowej (Credit Valuation Adjustment, CVA)	metoda standardowa (art. 384 CRR)
ryzyka rozliczenia	zgodnie z art. 378-380 CRR
dużych ekspozycji w portfelu handlowym	zgodnie z art. 397 CRR
ryzyka operacyjnego	metoda podstawowego wskaźnika (art. 315 – 316 CRR)

Struktura wymogów kapitałowych BGK – z funduszami przepływowymi

LP	Wymóg kapitałowy z tytułu:	31.12.2017	31.12.2016
I.	ryzyka kredytowego i kredytowego kontrahenta	3 667 771	2 906 173
II.	ryzyka walutowego	0	0
III.	ryzyka cen towarów	0	0
IV.	ryzyka pozycji w portfelu handlowym, w tym:	119 498	123 121
1	- ryzyka szczególnego i ogólnego w zakresie instrumentów kapitałowych	0	0
2	- ryzyka szczególnego w zakresie instrumentów dłużnych	11	21
3	- ryzyka ogólnego w zakresie instrumentów dłużnych	119 487	123 100
V.	ryzyka związanego z korektą wyceny kredytowej (Credit Valuation Adjustment, CVA)	66 212	61 088
VI.	ryzyka rozliczenia	0	0
VII.	dużych ekspozycji w portfelu handlowym	0	0
VIII.	ryzyka operacyjnego	122 829	119 729
Razem		3 976 310	3 210 111

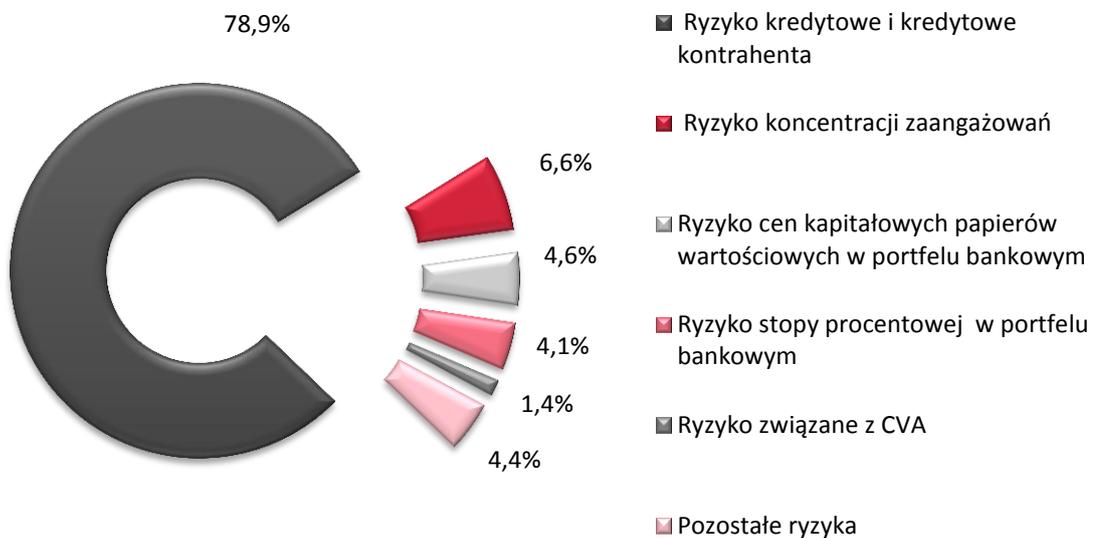
49.3. Kapitał wewnętrzny (Filar II)

Kapitał wewnętrzny (II Filar) jest to oszacowana przez Bank kwota, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka. Oszacowana kwota kapitału wewnętrznego utrzymywana jest w celu pokrycia nieoczekiwanych strat.

Kapitał wewnętrzny szacowany jest na pokrycie ryzyk, które zostały zidentyfikowane jako istotne. Dla ryzyk nieistotnych nie jest wyznaczany kapitał wewnętrzny na ich pokrycie. Kwota całkowitego kapitału wewnętrznego wyznaczana jest jako suma kapitału wewnętrznego z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka.

W celu oszacowania kapitału wewnętrznego z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka Bank stosuje metody wykorzystywane do wyznaczenia wymogów kapitałowych lub metody wewnętrzne opracowane przez Bank.

Kapitał wewnętrzny według stanu na 31 grudnia 2017 r. wyniósł 4 648 867 tys. zł, a wskaźnik kapitału wewnętrznego 24,64%. Strukturę procentową kapitału wewnętrznego (z funduszami przepływowymi) przedstawia poniższy wykres.

Pozostałe noty dodatkowe

50. Informacje dotyczące podmiotu uprawnionego do badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego

W dniu 16 września 2015 r. Bank zawarł z Deloitte Polska Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k. (od dnia 19 marca 2018 r. Deloitte Audyt spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k.) umowę o badanie sprawozdań finansowych na okres 3 lat.

Wyłacone lub należne wynagrodzenie za rok 2017 wynosi odpowiednio:

- badanie rocznych sprawozdań finansowych – 449 tys. zł brutto,
- pozostałe usługi – 38 tys. zł brutto,

zaś za 2016 r.:

- badanie rocznego sprawozdania finansowego – 228 tys. zł brutto,
- badanie fakultatywnego skonsolidowanego sprawozdania finansowego za 2016 r. – 86 tys. zł brutto,
- badanie fakultatywnego skonsolidowanego sprawozdania finansowego sporządzonego zgodnie z MSSF za 2015 r. – 86 tys. zł brutto,
- pozostałe usługi – 102 tys. zł brutto.

51. Dane o aktywach, które stanowią zabezpieczenie zobowiązań

Wśród aktywów Grupy Kapitałowej znajdują się kredyty udzielone ze środków byłego KFM, które stanowią zabezpieczenie spłaty pożyczki otrzymanej z Ministerstwa Finansów (środki z Banku Rozwoju Rady Europy) oraz zabezpieczenie gwarancji Skarbu Państwa udzielonych dla pożyczek z Międzynarodowych Instytucji Finansowych (Europejskiego Banku Inwestycyjnego i Banku Rozwoju Rady Europy).

Wartość wierzytelności przelanych przez BGK na rzecz Skarbu Państwa z tytułu pożyczek udzielonych i gwarantowanych przez Ministerstwo Finansów na zasilenie KFM prezentuje poniższe zestawienie.

Pożyczkodawcy	Kwota pożyczki	Kwota pożyczki objęta gwarancją Skarbu Państwa	Kwota gwarancji Skarbu Państwa	Wartość przelanej wierzytelności na zabezpieczenie pożyczki lub gwarancji	
				31.12.2017	31.12.2016
Ministerstwo Finansów ze środków pożyczki udzielonej przez BRRE	630 000 PLN	-	-	0	5 823
Europejski Bank Inwestycyjny – Kontrakt Finansowy nr 21.426	10 000 EUR	10 000 EUR	16 800 EUR	20 027	25 749
Europejski Bank Inwestycyjny – Kontrakt Finansowy nr 21.607	200 000 EUR	200 000 EUR	296 000 EUR	587 983	653 419
Bank Rozwoju Rady Europy	700 000 PLN	700 000 PLN	1 260 000 PLN	539 760	623 760

*wszystkie dane w tabeli podane w tysiącach

Zabezpieczenie zobowiązań Grupy Kapitałowej stanowią następujące aktywa:

- Na dzień 31.12.2017 r.

Rodzaj transakcji	Przedmiot zabezpieczenia	Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań	Wartość zobowiązań podlegających zabezpieczeniu
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	obligacje	7 569 464	7 573 820
Inne kredyty	kredyty	881 649	708 827
Transakcje pochodne	depozyty	453 858	530 408

- Na dzień 31.12.2016 r.

Rodzaj transakcji	Przedmiot zabezpieczenia	Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań	Wartość zobowiązań podlegających zabezpieczeniu
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	obligacje	5 724 857	5 752 184
Inne kredyty	kredyty	1 045 000	808 095
Transakcje pochodne	depozyty	63 759	41 979
Pokrycie funduszu ochrony środków gwarantowanych na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	obligacje	137 449	-

Blokowanie papierów wartościowych wynika:

- w transakcjach Repo i Sell-buy-back – z obowiązujących standardów na rynku pieniężnym dla tego rodzaju transakcji,
- w przypadku pozycji inne kredyty, transakcje pochodne – z warunków umów zawartych w Banku,
- w przypadku blokady na rzecz BFG – z obowiązujących przepisów Ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym.

52. Istotne zdarzenia następujące po dniu bilansowym, a nieuwzględnione w sprawozdaniu

- 1) W styczniu 2018 r. w BGK na podstawie ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o zmianie ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2433) został utworzony Krajowy Fundusz Gwarancyjny („KFG”) – fundusz o charakterze przepływowym. KFG na mocy zapisów ww. ustawy został zasilony przez BGK kwotą 900 mln zł. Kwota ta obniżyła fundusz statutowy Banku.
- 2) W dniu 22 stycznia 2018 r. Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników Małopolskiego Funduszu Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. podjęło uchwałę w sprawie otwarcia likwidacji Spółki.
- 3) Wpłaty i dopłaty do certyfikatów inwestycyjnych w 2018 r.:
  - Fundusz Sektora Mieszkań na Wynajem FIZ AN:
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii T w wysokości 6 000 136,10 PLN w dniu 24 stycznia 2018 r
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii P w wysokości 2 641 077,12 PLN w dniu 21 marca 2018 r.
  - Fundusz Inwestycji Polskich Przedsiębiorstw FIZ AN
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii O w wysokości 314 496,00 PLN w dniu 15 stycznia 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii P w wysokości 43 195 680,00 PLN w dniu 15 stycznia 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii Q w wysokości 43 195 680,00 PLN w dniu 15 stycznia 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii R w wysokości 17 394 912,00 PLN w dniu 15 stycznia 2018 r.
    - wpłata za nabycie certyfikatów inwestycyjnych serii S w wysokości 4 320, 00 PLN w dniu 9 lutego 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii S w wysokości 29 656 800,00 PLN w dniu 13 lutego 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii R w wysokości 25 800 768,00 PLN w dniu 13 lutego 2018 r.
    - wpłata za nabycie certyfikatów inwestycyjnych serii T w wysokości 4 320,00 PLN w dniu 14 marca 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii S w wysokości 13 538 880,00 PLN w dniu 16 marca 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii T w wysokości 25 945 920,00 PLN w dniu 16 marca 2018 r.
  - Fundusz Inwestycji Samorządowych FIZ AN
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii B w wysokości 38 682 000,00 PLN w dniu 15 stycznia 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii B w wysokości 3 393 000,00 PLN w dniu 30 stycznia 2018 r.
    - wpłata za nabycie certyfikatów inwestycyjnych serii C w wysokości 3 750,00 PLN w dniu 27 marca 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii B w wysokości 934 000,00 PLN w dniu 30 marca 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii C w wysokości 1 211 250,00 PLN w dniu 30 marca 2018 r.
  - Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych - Dłużny FIZ AN
  - Fundusz Inwestycji Infrastrukturalnych - Kapitałowy FIZ AN
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii G w wysokości 11 601 262,26 PLN w dniu 15 stycznia 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii G w wysokości 6 140 827,62 PLN w dniu 28 lutego 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii G w wysokości 1 962 505,80 PLN w dniu 30 marca 2018 r.
  - Fundusz Sektora Mieszkań dla Rozwoju FIZ AN
    - wpłata na objęcie certyfikatów inwestycyjnych serii G w wysokości 96 601 839,51 PLN w dniu 24 stycznia 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii D w wysokości 3 578 877,00 PLN w dniu 31 stycznia 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii E w wysokości 1 297 500,00 PLN w dniu 31 stycznia 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii F w wysokości 2 986 820,00 PLN w dniu 26 lutego 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii B w wysokości 6 127 930,12 PLN w dniu 28 lutego 2018 r.
    - dopłata do certyfikatów inwestycyjnych serii E w wysokości 1 946 250,00 PLN w dniu 29 marca 2018 r.
    - wpłata na objęcie certyfikatów inwestycyjnych serii H w wysokości 380 251 831,60 PLN w dniu 6 kwietnia 2018 r.
  - Fundusz Ekspansji Zagranicznej FIZ AN
    - wpłata na objęcie certyfikatów inwestycyjnych serii B w wysokości 42 299 906,25 EUR w dniu 27 marca 2018 r.
- 4) Pozostałe istotne inwestycje dokonane w I kwartale 2018r.:
  - wpłata na Marguerite II SCSp (société en commandite spéciale) w łącznej kwocie 14 000 000,00 EUR
  - wpłata na Polski Fundusz Funduszy Wzrostu (Polish Growth Fund of Funds – PGFF) w kwocie 2 000 000,00 EUR

- w dniu 5 lutego 2018 r. Zarząd Banku podjął uchwałę w sprawie objęcia 13 000 akcji imiennych zwykłych serii H spółki BGK Nieruchomości S.A. o wartości nominalnej 1 000 PLN każda i cenie emisyjnej równej wartości nominalnej, za łączną kwotę 13 000 000,00 PLN.

Istotne zdarzenia w pozostałych podmiotach Grupy Kapitałowej

1) Podwyższenie kapitału w spółkach celowych:

- FSMnW Trójmiasto Sp. z o.o. wzrost o 5 950 000 zł (z tego na kapitał zakładowy przekazano 59 500 zł, na kapitał zapasowy 5 890 500 zł) – wpływ kapitału do spółki w dniu 29 stycznia 2018 r. - zmiana w KRS nie została zarejestrowana do dnia dzisiejszego
- MP Inwestycje 4 Sp. z o.o. wzrost o 6 605 400 zł (z tego na kapitał zakładowy przekazano 6 605 400 zł) - wpływ kapitału do spółki w dniu 31 stycznia 2018 r. , zmianę w kapitale zarejestrowano w KRS w dniu 12 marca 2018 r.
- MP Wałbrzych Sp. z o.o. o 1 600 000 zł (z tego na kapitał zakładowy przekazano 1 600 000 zł) - wpływ kapitału do spółki w dniu 5 lutego 2018 r. – zmiana w KRS nie została zarejestrowana do dnia sporządzenia niniejszego sprawozdania.
- MP Inwestycje 2 Sp. z o.o. wzrost o 76 295 500 zł (z tego na kapitał zakładowy przekazano 61 036 400 zł, na kapitał zapasowy 15 259 100 zł) - wpływ kapitału do spółki w dniu 26 stycznia 2018 r. – zmiana w KRS została wpisana w dniu 21 lutego 2018 r.
- MP Biała Podlaska Sp. z o.o. w dniu 20 lutego 2018 r. nastąpiło podwyższenie kapitału spółki o kwotę 1 457 600 zł (tj. 14 576 udziałów po 100 zł. każdy), przy czym nowe udziały w kapitale spółki zostały przeznaczone do wyłącznego objęcia przez FSMnW. W dniu 21 lutego 2018 r. nastąpił wpływ do spółki z tytułu podwyższenia ww. kapitału w kwocie 1 457 600 zł, z tego na kapitał zakładowy zostało przekazane 1 457 600 zł. Zmiana w kapitale została zarejestrowana w KRS w dniu 6 kwietnia 2018 r.

2) Pozostałe zdarzenia w spółkach celowych

- MP Inwestycje 2 Sp. z o.o. w dniu 26 stycznia 2018 r. dokonano zakupu nieruchomości w Krakowie za kwotę 62 328 890 zł brutto (grunt).
- FSMnW Trójmiasto Sp. z o.o. w dniu 30 stycznia 2018 r. został podpisany akt notarialny dotyczący zakupu nieruchomości w Gdańsku za kwotę 17 660 617 zł brutto.
- W styczniu 2018 r. FSMnW sprzedał FSMdR spółki MP Inwestycje 2 Sp. z o.o. i MP Inwestycje 4 Sp. z o.o.
- MDR Inwestycje 7 Sp. z o.o. (wpisana do KRS w dniu 17 kwietnia 2018 r.) w dniu 29 marca 2018 r. dokonała zakupu inwestycji (grunt) w Warszawie za kwotę 121 664 452 zł brutto.
- MP Inwestycje Sp. z o.o. w dniu 5 kwietnia 2018 r. otrzymała płatności w kwocie 12 438 248 zł od gwaranta inwestycji z tytułu zawartego porozumienia dotyczącego rozliczenia braku wykonania inwestycji w Pruszkowie. Na dzień 31 grudnia 2017 r. w świetle pierwotnych pesymistycznych założeń dokonano odpisu nakładów na tą inwestycję na kwotę 8 624 876 zł.
- W dniu 4 kwietnia 2018 r. zarejestrowano w KRS podział spółki FSMnW Warszawa 1 Sp. z o.o. na spółki FSMnW Warszawa 1 Sp. z o.o. oraz FSMnW Warszawa 4 sp. z o.o.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Banku Gospodarstwa Krajowego za rok obrotowy od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2017 r. liczy 119 kolejno ponumerowanych stron.

Warszawa, dnia 23 kwietnia 2018 r.

Sporządził:

Dyrektor Departamentu Rachunkowości

/-/

Krzysztof Gołubowski

Podpisy członków Zarządu Banku Gospodarstwa Krajowego:

Prezes Zarządu

/-/

Beata Daszyńska - Muzyczka

Pierwszy Wiceprezes Zarządu

/-/

Paweł Nierada

Wiceprezes Zarządu

/-/

Włodzimierz Kocon

Członek Zarządu

/-/

Przemysław Cieszyński

Członek Zarządu

/-/

Wojciech Hann

Członek Zarządu

/-/

Radosław Kwiecień